

Załącznik do Uchwały
nr XXVII/184/2005
Rady Powiatu Czarnkowsko - Trzcianeckiego
z dnia 5 kwietnia 2005 roku

ZARZĄD POWIATU CZARNKOWSKO-TRZCIANECKIEGO

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZARNKOWSKO- TRZCIANECKIEGO NA LATA 2005 – 2012

AKTUALIZACJA

Czarnków, KWIECIEŃ 2005

Zamawiający:
Zarząd Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego
ul. Rybaki 3
64-700 Czarnków

Wykonawca:
Arcadis Ekokonrem Sp. z o.o.
50-512 Wrocław
ul. Tarnogajska 18

Główni autorzy opracowania:
mgr inż. Małgorzata Juchniewicz

mgr Joanna Sokół-Woźniak

mgr Jacek Chrząstek

mgr Magdalena Wilk

Prezes Zarządu:
mgr Marek Adamek

ARCADIS
EKOKONREM

1. WSTĘP	4
1.1. Podstawa prawna opracowania	4
1.2. Raport z wykonania „Programu działań na rzecz ochrony środowiska w latach 2001 – 2004”	4
1.3. Struktura Programu ochrony środowiska	7
1.4. Metodyka tworzenia Programu	8
1.5. Zakres i elementy składowe Programu	8
2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU	9
2.1. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego	9
2.2. Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego”	10
2.3. Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju powiatu”	11
2.4. Nadrzędny cel Programu	12
3. CELE I ZADANIA O CHARAKTERZR SYSTEMOWYM	12
3.1. Edukacja ekologiczna	12
3.1.1. Stan wyjściowy	12
3.1.2. Cele długoterminowe do 2012 roku i strategia ich realizacji	15
3.1.3. Program działań z zakresu edukacji ekologicznej	17
3.1.4. Wskaźniki monitorowania celów	19
3.2. Rozwój gospodarczy powiatu w aspekcie ochrony środowiska	19
3.2.1. Turystyka i rekreacja	19
3.2.2. Rolnictwo	20
3.2.3. Przemysł	21
3.2.4. System transportowy	22
3.2.5. Działania minimalizujące zagrożenia środowiska, wynikające z rozwoju gospodarki	22
4. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY	24
4.1. Ochrona przyrody i krajobrazu (PK)	24
4.1.1. Stan wyjściowy	24
4.1.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji	24
4.1.3. Wskaźniki monitorowania celów	27
4.2. Ochrona lasów (L)	27
4.2.1. Stan wyjściowy	27
4.2.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji	27
4.2.3. Wskaźniki monitorowania celów	29
4.3. Ochrona gleb	29
4.3.1. Stan wyjściowy	29
4.3.2. Cel średniookresowy do 2012 roku i strategia jego realizacji	29
4.3.3. Wskaźniki monitorowania celów	31
4.4. Ochrona zasobów kopalin (ZK)	31
4.4.1. Stan wyjściowy	31
4.4.2. Cel średniookresowy do 2012 roku i strategia jego realizacji	31
5. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO	33
5.1. Ochrona jakości wód i poprawa stosunków wodnych (W)	33
5.1.1. Stan wyjściowy	33
5.1.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji	33
5.1.3. Wskaźniki monitorowania celów	36
5.2. Ochrona powietrza atmosferycznego (OP)	36
5.2.1. Stan wyjściowy	36
5.2.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji	36
5.2.3. Wskaźniki monitorowania celów	38
5.3. Ochrona przed hałasem (OH)	38
5.3.1. Stan wyjściowy	38
5.3.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji	38

5.3.3. Wskaźniki monitorowania celów _____	39
5.4. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PE) _____	39
5.4.1. Stan wyjściowy _____	39
Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji _____	39
5.4.3. Wskaźniki monitorowania celów _____	40
5.5. Ochrona przed poważnymi awariami (AW) _____	40
5.5.1. Stan wyjściowy _____	40
5.5.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji _____	40
5.5.3. Wskaźniki monitorowania celów _____	41
6. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2005 – 2008 _____	42
7. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU _____	65
7.1. Instrumenty polityki ochrony środowiska _____	65
7.1.1. Instrumenty prawne _____	65
7.1.2. Instrumenty finansowe _____	67
7.1.3. Instrumenty społeczne _____	68
7.1.4. Instrumenty strukturalne _____	69
7.2. Organizacja zarządzania środowiskiem _____	70
7.2.1. Wprowadzenie _____	70
7.2.2. Ogólne zasady zarządzania środowiskiem _____	70
7.2.3. Zarządzanie Programem ochrony środowiska _____	71
7.2.4. Monitoring wdrażania Programu _____	73
7.2.5. Harmonogram wdrażania Programu _____	74
7.3. Współpraca w ramach wdrażania Programu _____	74
7.3.1. Wprowadzenie _____	74
7.3.2. Jednostki szczebla wojewódzkiego _____	75
7.3.3. Sąsiednie powiaty i gminy _____	75
7.3.4. Inspekcja Ochrony Środowiska - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska _____	75
7.3.5. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej _____	75
7.3.6. Inne jednostki finansujące inwestycje ekologiczne _____	76
7.3.7. Organizacje pozarządowe _____	76
7.3.8. Podmioty gospodarcze _____	76
7.3.9. Inne instytucje i organizacje _____	76
7.4. Główne działania w ramach zarządzania środowiskiem _____	77
8. ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU _____	78
8.1. Wprowadzenie _____	78
8.2. Ramy finansowe wdrażania "Programu ochrony środowiska" _____	78
8.3. Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2004 - 2007 _____	79
8.3.1. Wprowadzenie _____	79
8.3.2. Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2005 – 2008 _____	79
8.3.3. Prognoza podziału kosztów wg źródeł finansowania _____	79
9. Spis literatury _____	80

1. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna opracowania

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa zarząd województwa, powiatu i gminy sporządzają odpowiednio, wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska. Podobnie jak politykę ekologiczną państwa, programy ochrony środowiska przyjmuje się na 4 lata a przewidziane w nim działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Program ochrony środowiska dla powiatu czarnkowsko – trzcianeckiego został wykonany na przełomie lat 2000/2001 jako „Programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska z uwzględnieniem gospodarki odpadami dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego” przez ARCADIS Ekokonrem sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu.

W związku z upływem 4 lat Zarząd Powiatu zwrócił się z prośbą o aktualizację Programu i Planu do wcześniejszego wykonawcy.

Ponieważ w okresie od 2000 roku do 2004 uchwalono nową Politykę ekologiczną państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010, oraz przyjęto ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2001.62.627 z dn. 20 czerwca 2001 z późn. zm) niniejszy dokument Programu pisany jest jako nowy dokument.

Odniesieniem do Programu na lata 2000 - 2004 jest raport z wykonania „Programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska z uwzględnieniem gospodarki odpadami dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego” w powiecie i gminach powiatu.

1.2. Raport z wykonania „Programu działań na rzecz ochrony środowiska w latach 2001 – 2004”

W latach 2001 – 2004 wykonano szereg inwestycji, które w znacznym stopniu wpłynęły na poprawę stanu środowiska w gminach powiatu. Szczególnie ważne były inwestycje z zakresu porządkowania gospodarki wodno-ściekowej: budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej.

Również wykonano inwestycje termomodernizacyjne mające na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz inwestycje z zakresu budowy i modernizacji dróg.

Szereg inwestycji nie miało charakteru inwestycyjnego, np. powołanie nowych pomników przyrody, działania edukacyjne itp.

Poniżej przedstawiono w formie tabelarycznej sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ochrony środowiska w latach 2001 – 2004.

Inwestycje wykonane w latach 2001 - 2004	Koszt w tys. PLN	Źródła finansowania
WZDP		
• Budowa drogi Miały-Marylin-Piłka w gm. Drawsko	1 670,0	fundusze strukturalne, Środki własne, WFOŚiGW
ZDP		
• Modernizacja ul. Wronieckiej, Chodzieskiej, Zamkowej w m. Czarnków	695,0	współfinansowanie z budżetu miasta
• Rozpoczęcie przedsięwzięcia: Przebudowa drogi powiatowej Przesieki-Wieleń	1 160,0	Środki własne, WFOŚiGW,
• Przebudowa drogi powiatowej w miejscowości Stajkowo	738,0	SAPARD, budżet państwa, fundusze strukturalne
• Rozpoczęcie przebudowy drogi powiatowej wraz z wiaduktem Drawsko-Krzyż	7 592,9	
• Rozpoczęcie przebudowy drogi powiatowej w Śmieszkwie	144,0	

Inwestycje wykonane w latach 2001 - 2004	Koszt w tys. PLN	Źródła finansowania
Starostwo Powiatowe		
• Budowa oczyszczalni ścieków przy ZSZL w Goraju	862,0	Środki własne, WFOŚiGW
• Modernizacja kotłowni węglowej na olejową w Goraju	237,0	Środki własne, WFOŚiGW
• Modernizacja kotłowni węglowej na olejową w Krzyżu (ujęte w zadaniach UM Krzyż)	206,0	Środki własne, WFOŚiGW
• Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w MDK w Trzciance	96,49	Środki własne, WFOŚiGW
• Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w Poradni Psychiczno-Pedagogicznej w Trzciance	110,71	Środki własne, WFOŚiGW
• Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w Zespole Szkół w Trzciance	115,5	Środki własne, WFOŚiGW
• Modernizacja kotłowni węglowej na olejową w ZSR w Białej	237,25	Środki własne, WFOŚiGW
Miejska Kanalizacja i Wodociągi Sp.z o.o. w Czarnkowie		
• Wyznaczenie stref ochronnych dla ujęcia miejskiego w Czarnkowie	32,0	
• Wykonywanie czynności minimalizujących straty wody na przesyłe	78,0	
• Kanalizacja sanitarna na ul. Brzezińskiej	191,0	
Miasto Czarnków		
• Modernizacja kotłowni węglowej na gazową i instalacji c.o. w budynku Miejskiego Centrum Kultury	180,0	WFOŚiGW, środki własne
• Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w budynku Szkoły Podstawowej nr 3	70,0	WFOŚiGW, środki własne
• Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w budynku Szkoły Podstawowej nr 1	612,2	WFOŚiGW, środki własne
• Termorenowacja budynków indywidualnych i użyteczności publicznej	300,0	WFOŚiGW, środki własne
• Termomodernizacja budynków w Miejskim Zakładzie Komunalnym w Czarnkowie	148,7	WFOŚiGW, środki własne
• Opracowanie Planu budowy obwodnic dla miasta Czarnków	130,0	Środki własne
• Działania modernizacyjne związane z ciepłownictwem (modernizacja układu ciepłej wody użytkowej, wymiana odcinka sieci ciepłowniczej itp.) prowadzone przez GEOTERMIE CZARNKÓW Sp. z o.o.	723,5	Środki unijne, środki własne
• Kanalizacja deszczowa i sanitarna na ul. Zamkowej z rozdzieleniem kanalizacji ogólnospławnej na ul. Zamkowej wraz z przepompownią	317,7	Środki własne
• Kanalizacja sanitarna na ul. Chodzieskiej, Orłowskiego	896,1	Środki unijne, środki własne
Gmina Czarnków		
• Budowa sieci wodociągowej w Gajewie, Kuźnicy Czarnkowskiej, Jędrzejewie-Piaski	250,0	Środki unijne, środki własne
• Budowa sieci wodociągowej w Bukowcu	200,0	Środki unijne,

Inwestycje wykonane w latach 2001 - 2004	Koszt w tys. PLN	Źródła finansowania
		środki własne
• Budowa sieci kanalizacyjnej Gębice-Sobolewo i Brzeźno	1 300,0	Środki unijne, środki własne
Gmina Drawsko		
• Modernizacja oczyszczalni ścieków w Drawskim Młynie	4 500,0	PHARE, WFOŚiGW, środki własne
• Budowa kanalizacji sanitarnej w Drawskim Młynie i Drawsku	2 500,0	PHARE, WFOŚiGW, środki własne
• Budowa wodociągów w Chełście, Kamienniku, Kawczyńcu, Pełczy, Moczydłach	1 240,0	Bank Światowy, SAPARD
Miasto i Gmina Krzyż Wlkp.		
• Rozbudowa sieci ciepłych w mieście oraz likwidacja lokalnej kotłowni węglowej w SzP w Kuźnicy Żelichowskiej wraz z modernizacją instalacji wewnętrznej w budynku	260,0	WFOŚiGW, środki własne
• Modernizacja kotłowni węglowej na olejową w ZSZ w Krzyżu • to zadanie należy wykreślić – realizowane przez SPowiat.	420,0	WFOŚiGW, środki własne
Miasto i Gmina Krzyż Wlkp. – powtórzone wyżej		
• Budowa i modernizacja nawierzchni dróg w mieście i gminie	300,0	WFOŚiGW, środki własne
• Dokończenie budowy sieci wodociągowej w Lubczu Wlk. i budowa sieci wodociągowej w Kuźnicy Żelichowskiej	412,0	Środki unijne, środki własne
• Budowa sieci kanalizacyjnej (sanitarnej i deszczowej) w mieście i gminie (wykonane w części)	700,0	Środki unijne, środki własne
Gmina Lubasz		
• Budowa sieci wodociągowej z przyłączami dla wsi Antoniewo	307,0	Środki unijne, środki własne
• Budowa kanalizacji i oczyszczalni dla wsi Jędrzejewo	896,4	Środki unijne, środki własne
• Budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami, kolektora tłoczego oraz przepompowni ścieków wraz z linią kablowa 1 kV w Lubaszcu w obrębie ulic Kościelnej i Bolesława Chrobrego	528,0	Środki unijne, środki własne
• Budowa sieci wodociągowej z przyłączami na terenie sołectwa Dębe-gmina Lubasz na bazie stacji uzdatniania wody w Śmieszku, gmina Czarnków	477,0	Środki unijne (SAPARD), środki własne
Gmina Połajewo		
• Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej w Połajewie	5 850,0	Środki własne, SAPARD,
• Budowa sieci wodociągowej	220,0	WFOŚiGW
• Termomodernizacja budynków, wymiana kotłowni na olejowe	170,0	Środki własne, WFOŚiGW
Miasto i Gmina Trzcianka		
• Budowa sieci wodociągowej tranzytowej: Siedlisko-Rychlik, Górnica, Przyłeki, Biernatowo	605,5	Środki unijne, środki własne
• Budowa sieci wodociągowej PGR Siedlisko	132,0	Środki unijne,

Inwestycje wykonane w latach 2001 - 2004	Koszt w tys. PLN	Źródła finansowania
		środki własne
• Budowa sieci wodociągowej Biernatowo-Przyłęki	312,5	Środki unijne, środki własne
• Budowa sieci wodociągowej Przyłęki-Górnica	516,0	SAPARD 246,0
• Budowa sieci wodociągowej Niekursko	803,5	SAPARD 393,7,0
• Budowa sieci wodociągowej Rychlik-Siedlisko	706,7	SAPARD 346,2
Miasto i Gmina Wielen		
Budowa kanalizacji w Wieleniu	300,0	Środki gminy
Nadleśnictwo Krzyż		
Budowa punktu edukacji ekologicznej „Żabia Polana”	30,0	Środki własne
RAZEM	41 520,45	

Łączny koszt wykazanych wyżej inwestycji wyniósł 41 520,45 PLN. W kosztach nie uwzględniono działań z zakresu przebudowy drzewostanów, działań ochronnych w lasach oraz kosztów dot. gospodarki odpadami.

1.3. Struktura Programu ochrony środowiska

Koncepcja Programu oparta jest o zapisy dwóch dokumentów:

1. *Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia*: Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Zgodnie z ustawą (Art.14 ust.1 poś), program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:
 - cele ekologiczne,
 - priorytety ekologiczne,
 - rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.
2. *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010*, dostosowana do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami tego dokumentu Program winien definiować cele średniookresowe (dla okresu 8-letniego) i zadania na okres najbliższych czterech lat oraz monitoring realizacji Programu i nakłady finansowe na jego wdrożenie. Cele i zadania ujęte w kilku blokach tematycznych:
 - a). cele i zadania o charakterze systemowym
 - b). ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody
 - c). jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne
 - d). zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii.

W Programie uwzględniono także zapisy poś (Art.14 ust.2, art. 18 ust.2) wskazujące, że program ochrony środowiska przyjmuje się na 4 lata a zarząd powiatu zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata raportów o wykonaniu Programu i przedstawiania ich Radzie Powiatu.

W pracach nad Programem wzięto również pod uwagę "Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym", które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki dot. zawartości programów.

Kierując się powyższymi zapisami, niniejszy Program zawiera:

- Cele ekologiczne średniookresowe do 2012 roku wraz z kierunkami działań, ujęte w trzech blokach tematycznych,
- Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008
- Monitoring realizacji Programu,
- Aspekty finansowe wdrażania Programu.

Należy podkreślić, że „*Program...*” ma otwartą formułę co oznacza, że w przypadku zmiany wymagań prawnych, pojawiania się nowych problemów, bądź nie wykonania niektórych przedsięwzięć w terminach przewidzianych w tym Programie, dokument Programu opracowany w 2004 roku, będzie cyklicznie aktualizowany (co 4 lata).

1.4. Metodyka tworzenia Programu

Zgodnie z wymaganiami ustawy „Prawo ochrony środowiska” i „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” duży nacisk położono na proces opracowania programu i na elastyczność jego treści. Generalną zasadą procesu jest włączanie społeczności lokalnych zarówno w przygotowanie programu, jak i jego wdrażanie. Dlatego w pracach nad Programem zwrócono szczególną uwagę na wymianę informacji i konsultacje pomiędzy przedstawicielami instytucji / organizacji włączonych w zagadnienie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu. W procesie tym zwanym procesem otwartego planowania wykorzystane były takie narzędzia jak:

- warsztaty robocze (1 x),
- spotkania robocze,
- bieżące konsultacje ze specjalistami lokalnymi,
- wizja lokalna gmin,
- ankietyzacja zakładów przemysłowych.

Projekt Programu powiatowego, uzgodniony z Zarządem Powiatu Czarnkowsko-Trzcianeckiego, a następnie zaopiniowany przez komisje Rady Powiatu i przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego, zostanie przedstawiony Radzie Powiatu do przyjęcia w formie uchwały.

1.5. Zakres i elementy składowe Programu

Konstrukcja "Programu..." oparta jest o schemat dokumentu pt. "Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010" i jednocześnie dopasowana do specyficznych uwarunkowań powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.

Dokument Programu zawiera następujące rozdziały:

Rozdział 1	Wstęp Podstawa prawna opracowania, ogólna charakterystyka powiatu, struktura Programu, metodyka prac
Rozdział 2	Założenia wyjściowe Programu: Uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne Programu, priorytety w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.
Rozdział 3	Cele i zadania o charakterze systemowym: Rozwój społeczno-gospodarczy powiatu w kontekście ochrony środowiska, aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska, edukacja ekologiczna.
Rozdział 4	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody: Ochrona przyrody i krajobrazu, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, ochrona gleb, ochrona zasobów kopalin
Rozdział 5	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego: Jakość wód i stosunki wodne (w tym racjonalne korzystanie z wody i ochrona przed powodzią), gospodarowanie odpadami, ochrona powietrza atmosferycznego (w tym wykorzystanie energii odnawialnej), ochrona przed hałasem, pola elektromagnetyczne, poważne awarie.

- Rozdział 6 Plan operacyjny na lata 2005 – 2008
Najważniejsze przedsięwzięcia realizowane w powiecie, z uwzględnieniem kosztów i lat ich realizacji oraz potencjalnych źródeł finansowania.
- Rozdział 7 Monitoring realizacji Programu:
Instrumenty zarządzania środowiskiem, wskaźniki monitoringu celów, organizacja zarządzania Programem (cykliczna ocena realizacji Programu, w tym harmonogram procesu wdrażania Programu)
- Rozdział 8 Aspekty finansowe wdrażania Programu:
Ramy finansowe realizacji Programu, koszty wdrożenia przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2005 – 2008 (wg dziedzin ochrony środowiska) oraz udział potencjalnych źródeł finansowania w ogólnych kosztach realizacji Programu

Dla zagadnień ujętych w rozdziałach 3, 4, 5 zastosowano następującą kolejność omawiania tematu:

- Stan wyjściowy
- Cele długoterminowe do 2012 roku i strategia jego realizacji
- Wskaźniki realizacji celu

Dokument Programu będzie się składał z:

- Dokumentu głównego, którym jest Program ochrony środowiska,
- Załącznika, którym jest Stan środowiska w powiecie w 2003/2004 roku

2. ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU

Założenia wyjściowe do opracowania programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach, zarówno tych, które dotyczą wszystkich regionów i są uwarunkowaniami zewnętrznymi jak i tych, które wynikają z zamierzeń rozwojowych powiatu, determinujących przyszły kształt rozwoju gospodarczo-społecznego, a także środowiskowo-przestrzennego powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.

2.1. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityki ekologicznej województwa wielkopolskiego

Zasady polityki ekologicznej państwa są zasadami, na których oparta jest również strategia ochrony środowiska powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. Oprócz *zasady zrównoważonego rozwoju* jako nadrzędnej uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

Zasadę prewencji, oznaczającą w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
- wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiłowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.

Zasadę „zanieczyszczający płaci” odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.

Zasadę integracji z politykami sektorowymi polityki ekologicznej, oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.

Zasadę regionalizacji, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. doliny rzeczne i obszary wodno-błotne).

Zasadę oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych. Zasoby naturalne są najważniejszą zmienną w koncepcji zrównoważonego rozwoju. Istotne jest oszczędne korzystanie z zasobów nieodnawialnych, ale duże znaczenie ma także oszczędne korzystanie z zasobów odnawialnych (drewno, czysta woda i czysta gleba). W tym zakresie szczególne miejsce zajmuje edukacja ekologiczna mieszkańców i przekazywanie informacji nt. oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych.

Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska, a następnie do oceny osiągniętych wyników a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

2.2. Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego”

Dokumentem będącym podstawą programowania rozwoju województwa, a pośrednio również rozwoju poszczególnych powiatów województwa jest strategia rozwoju.

Strategiczne cele rozwoju województwa wielkopolskiego sformułowane zostały w czterech następujących grupach:

1. Zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższania poziomu życia. Grupa obejmuje takie zagadnienia jak: praca, byt materialny, rozwój duchowy i bezpieczeństwo.
2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów Europy. Grupa obejmuje: unowocześnienie struktury gospodarki, wzrost efektywności gospodarki oraz trwałość i harmonię rozwoju.
3. Wzrost wewnętrznej integracji i istotna poprawa jakości przestrzeni. Grupa obejmuje zagadnienia wewnętrznej integracji regionu oraz właściwej struktury przestrzennej.
4. Dostosowanie potencjału, struktury i organizacji województwa do wyzwań XXI wieku i wymagań jednoczącej się Europy. W grupie tej wyszczególniono: partnerską rolę województwa oraz troskę o tożsamość regionalną.

Na liście podcelów wpisanych pod poszczególne kategorie są takie, które mogą mieć istotne znaczenie dla zmian jakości środowiska oraz dla stopnia wykorzystania jego zasobów. W szczególności podstawą dalszej poprawy środowiska są następujące cele szczegółowe:

- zapewnienie warunków do satysfakcjonującego bytu materialnego, w tym: wyżywienia, mieszkania, przebywania w zdrowym środowisku, leczenia i wypoczynku,
- uzyskanie wysokiego poziomu obsługi mieszkańców (gospodarstw domowych) dotyczących usług publicznych oraz dobrej dostępności przestrzennej w tym zakresie,
- konsekwentna restrukturyzacja gospodarki w kierunku zwiększania udziału przemysłów nowoczesnych technologii, a także specjalistycznych usług (komunikacyjnych, handlowych, naukowych i kulturalnych),
- znalezienie i wykorzystanie nowych kół napędowych gospodarki, w tym budownictwa mieszkaniowego,
- wielofunkcyjny rozwój wsi,
- zdecydowana modernizacja dziedzin tradycyjnych, w tym kompleksu rolno-spożywczego,
- poprawa transferu technologii,
- wzrost konkurencyjności gospodarki,
- generowanie rozwoju uwzględniające oszczędne, racjonalne wykorzystywanie posiadanych zasobów i walorów,
- intensywny rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,
- harmonijny rozwój sieci osadniczej,
- przygotowanie głównych ośrodków miejskich do pełnienia funkcji biegunów rozwoju,

- prowadzenie przyjaznej dla środowiska przyrodniczego polityki inwestycyjnej i zagospodarowania przestrzennego (z systemem obszarów chronionych).

Wśród powyższych celów szczegółowych istotne dla programu ochrony środowiska są te, które mogą mieć wpływ na zmianę stanu środowiska.

Rozwój województwa zmierza również do częściowego wyrównania dysproporcji między poziomem rozwoju poszczególnych obszarów. Strategia przewiduje rozwiązanie polegające na wspieraniu dalszej intensyfikacji rozwoju najbardziej aktywnych obszarów gospodarki Wielkopolski (tzn. głównie aglomeracji poznańskiej) z przełamywaniem impasu gospodarczego obszarów wymagających aktywizacji (biorąc pod uwagę wskaźniki bezrobocia i braki w infrastrukturze są to powiaty wschodniej i północnej części województwa).

W przypadku polityki gospodarowania zasobami pracy w aspekcie przestrzennym strategia również proponuje rozwiązanie o charakterze pośrednim polegające na poszukiwaniu aktywizacji gospodarczej obszarów o największym bezrobociu z jednoczesnym wzmocnieniem niektórych miast (ośrodków subregionalnych), które mogą być ogniskami napływu ludności.

Powyższe cele i generalne tendencje rozwojowe prowadzą do trzech rodzajów działań, które mogą wywoływać niekorzystne zmiany w środowisku. Są to:

- intensyfikacja rozwoju aktywnych części obszaru Wielkopolski,
- aktywizacja gospodarcza obszarów o niższym poziomie rozwoju,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

2.3. Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju powiatu”

Podstawą rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego jest Strategia rozwoju. Określa ona, misję, cele i kierunki działań na lata 2001 – 2010. Misja powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego określa, że:

„Powiat czarnkowsko-trzcianecki zintegrowany społecznie obszar zrównoważonego rozwoju gospodarczego, wykorzystujący liczne walory przyrodniczo-krajobrazowe dla rozwoju różnych form turystyki. Bezpieczny powiat, gwarantujący dogodne warunki dla wielokierunkowego kształcenia się i osiedlania”.

Cele priorytetowe sformułowano dla 5-ciu obszarów: gospodarka, przestrzeń, społeczność, ekologia i infrastruktura. Są one celami wspierającymi prokonkurencyjno -prospołeczny wariant rozwoju. Oznacza to, że wolą społeczności lokalnej jest zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy wszystkich gmin poprzez rozwój infrastruktury przyjaznej dla środowiska oraz poprzez budowę i modernizację sieci dróg, wykorzystanie linii kolejowych, naturalnych walorów przyrodniczych rzeki Noteć. Jednocześnie proces integracji społecznej i gospodarczej jest nadrzędny w stosunku do pozostałych celów.

Ponieważ Strategia powiatu realizowana jest od prawie czterech lat, poniżej przedstawiono podjęte działania wynikające z programów operacyjnych, mające znaczenie dla stanu i poprawy środowiska. Są to:

- Projekt rewitalizacji obszarów wiejskich z zanikającą gospodarką rolną i małymi gospodarstwami.
- Projekt utworzenia ewidencji obszarów przyrodniczych, kulturowych chronionych prawnie i zwyczajowo.
- Projekt promocji turystycznej
- Wydanie profesjonalnego katalogu ofert turystycznych powiatu
- Projekt tworzenia systemu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i sportowej
- Projekt budowy i modernizacji dróg strategicznych powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego
- Racjonalna gospodarka odpadami we współpracy z gminami poprzez wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów.
- Projekt ochrony wód jako naturalnego czynnika rozwoju i zachowania ekosystemu wodnego.

- Projekt edukacji ekologicznej.
- Projekt oczyszczalni przydomowych.
- Projekt promocji nowoczesnych systemów grzewczych.
- Opracowanie programu działania dot. zamiany źródła ciepła (z tradycyjnego na ekologiczne).
- Projekt edukacji ekologicznej.

2.4. Nadrzędny cel Programu

Cel Programu ma duże znaczenie w procesie opracowywania polityki ochrony środowiska, jako element ukierunkowujący podejmowane działania. Dla Programu ochrony środowiska powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, cel zdefiniowano następująco:

Zrównoważony rozwój powiatu, w którym ochrona środowiska ma znaczący wpływ na przyszły charakter tego obszaru i równocześnie wspiera jego rozwój gospodarczy i społeczny.

Posiadanie "Programu" daje wiele korzyści władzom powiatu w sferze zarządzania środowiskiem. Najważniejsze z nich to:

- Program, a przede wszystkim proces jego tworzenia, powinien mobilizować podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz szereg innych instytucji i organizacji do wspólnego precyzowania problemów, sposobu ich rozwiązywania oraz wyboru priorytetów w działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- Program może zintensyfikować współpracę wewnętrzną (między poszczególnymi wydziałami Starostwa Powiatowego) i współpracę zewnętrzną (z administracją szczebla wojewódzkiego, sąsiednimi gminami, podmiotami gospodarczymi),
- Program ochrony środowiska stanowi podstawę do podejmowania decyzji w zakresie działań i przedsięwzięć inwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska,
- Posiadanie programu ujmującego szerszą perspektywę często jest warunkiem otrzymania środków finansowych (w tym pomocowych) na duże projekty inwestycyjne,
- Program powinien stać się zaczątkiem funkcjonowania nowego trwałego systemu zarządzania środowiskiem w powiecie.

Wymienione korzyści wskazują, że program ochrony środowiska jest nie tylko wypełnieniem wymagań ustawowych, ale także może zmobilizować administrację oraz różne instytucje / organizacje do wspólnego wdrażania działań / przedsięwzięć zdefiniowanych w Programie.

3. CELE I ZADANIA O CHARAKTERZR SYSTEMOWYM

3.1. Edukacja ekologiczna

3.1.1. Stan wyjściowy

Dobrze prowadzona edukacja ekologiczna jest warunkiem powodzenia pozostałych działań w zakresie ochrony środowiska.

Edukacja ekologiczna prowadzona jest:

- w formalnym systemie kształcenia: obejmuje wychowanie przedszkolne, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, szkolnictwo wyższe,
- w strukturach pozaszkolnych: obejmuje działania prowadzone przez jednostki samorządowe, pozarządowe organizacje ekologiczne, Lasy Państwowe, media i in.

Mówiąc o jednostkach prowadzących edukację ekologiczną w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim należy wymienić:

- jednostki samorządowe: Urzędy Gmin, Wydziały Ochrony Środowiska w gminach, Wydział Oświaty, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego, Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego,
- jednostki oświatowe:
- pozarządowe organizacje ekologiczne
- Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych, Nadleśnictwa,
- Media

Poniżej omówiono działania i jednostki prowadzące edukację w formalnym systemie kształcenia (edukacja dzieci i młodzieży w systemie szkolnym) jak i w systemie pozaszkolnym (edukacja ekologiczna nieformalna) wg schematu zastosowanego w „Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej”.

Działania z zakresu edukacji ekologicznej prowadzone są we wszystkich placówkach oświatowych na terenie powiatu (szkoły podstawowe, gimnazja, licea ogólnokształcące – 3, Zespoły Szkół Zawodowych i Technika – 6).

W zależności od możliwości i zaangażowania nauczycieli edukacja ekologiczna prowadzona jest w nich w różnym zakresie.

Podstawy programowe kształcenia ogólnego określa Rozporządzenie MEN z dn. 26.02. 2002 (w sprawie wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół), dotyczące podstawowych zadań szkoły w zakresie nauczania, umiejętności i pracy wychowawczej uwzględniając w nich działania mające na celu wzrost świadomości ekologicznej uczniów. Rozporządzenie to wprowadza również obok przedmiotów i bloków przedmiotowych realizację ścieżki międzyprzedmiotowej. Jedną ze ścieżek interdyscyplinarnych jest edukacja ekologiczna. Tematyka ekologiczna stanowi element wielu przedmiotów, a jej właściwa realizacja zależy przede wszystkim od zaangażowania nauczycieli, od ich znajomości najważniejszych problemów z zakresu ochrony środowiska.

Pozaszkolna edukacja ekologiczna prowadzona jest:

- **przez Samorządy**

Jednostkami zajmującymi się informacją o środowisku i edukacją ekologiczną w Starostwie Powiatowym i gminach są wydziały/stanowiska zajmujące się ochroną środowiska. Działalność dotyczy głównie:

- propagowania idei zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska,
- upowszechniania wiedzy i informacji o środowisku,
- inicjowania, wspierania i koordynowania działań w zakresie edukacji ekologicznej,
- promowania i wdrażania do placówek oświatowych programów edukacyjnych,
- wspierania pozarządowych organizacji ekologicznych prowadzących działalność edukacyjną nastawioną na promowanie ochrony środowiska.

- **przez nadleśnictwa, Park Narodowy**

Wszystkie Nadleśnictwa na terenie powiatu (Krzyż, Krucz, Potrzebowice, Sarbia i Trzcianka) mają opracowany Programy edukacji leśnej społeczeństwa (zgodnie z Zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego LP). Plany uwzględniają działania z szeroko pojętej edukacji przyrodniczej: zajęcia w szkołach, konkursy, pogadanki, zielone lekcje, przygotowywanie ścieżek przyrodniczych, wydawanie folderów informacyjnych o nadleśnictwach, prowadzenie szkoleń, warsztatów dla nauczycieli.

Na terenie Nadleśnictwa Krzyż znajduje się punkt edukacyjny „Żabia Polana”, gdzie prowadzone są pogadanki przyrodniczo-ekologiczne oraz zielone lekcje. W Nadleśnictwie Sarbia przebiega ścieżka przyrodnicza "*Ścieżynka Sarbinka*" - położona w leśnictwach Sarbka i Kruszewo. Ma długość 5,3 km. Na jej trasie zlokalizowano 18 przystanków edukacyjnych, np.: historia nadleśnictwa, pomniki przyrody, pożary lasu, fazy rozwoju drzewostanu, warstwowa budowa lasu.

W Nadleśnictwie Trzcianka prowadzi 4 kilometrowa ścieżka tworząca pętlę mającą swój początek i koniec w punktach usytuowanych przy szosie Trzcianka-Tuczno. Na ścieżce znajduje się 20 tablic pokazujących życie w lesie, jego mieszkańców i ochronę przyrody.

Nadleśnictwo Potrzebowice prowadzi pokazy w terenie, lekcje w terenie, prelekcje w szkołach. W nadleśnictwie przebiega ścieżka przyrodniczo-edukacyjna „Dziewanna”.

W 2004 roku na terenie Nadleśnictwa Krucz powstała ścieżka przyrodniczo-leśna, przebiegająca przez tereny leśnictw: Ciszkowo i Gniewomierz. Podzielona została na 3 części: pieszą o dł. 5 km, pieszą lub rowerową o dł. 12 km oraz rowerową o dł. 20 km.

Nadleśnictwa współpracują również z organizacjami przyrodniczymi: LOP, Salamandra.

Północny fragment gminy położony jest na terenie Drawieńskiego Parku Narodowego. W Parku prowadzone są zajęcia przyrodnicze. Można również korzystać z komputerów z programami przyrodniczymi, mikroskopów, lornetek, badać wodę i glebę przy pomocy zestawów edukacyjnych. Prelekcje urozmaicane są slajdami z terenu Parku oraz filmami przyrodniczymi. Dodatkowo w sali znajduje się wystawa "Zwierzęta i gleby DPN".

W bibliotece przyrodnika znajdują się przewodniki do oznaczania roślin i zwierząt podczas wycieczki terenowej.

- **przez organizacje pozarządowe**

Liga Ochrony Przyrody Oddział Krzyż Wlkp. na terenie powiatu Czarnkowsko - Trzcianieckiego prowadzi działania edukacyjne i profilaktyczne w zakresie ochrony środowiska w następujących formach:

- Grupa Ekologiczna LOP - 37 dzieci ze Szkoły Podstawowej i Gimnazjum realizuje program edukacyjny w zakresie gospodarki odpadami na terenie powiatu. Dotychczasowe osiągnięcia to: 4 wycieczki rowerowe, wystawa prac wykonanych z odpadów, kiermasz ekologiczny, udział w przedstawieniach teatralnych, konkursy plastyczne, wędrowki do lasu, gry i zabawy terenowe, zbiórka surowców wtórnych oraz inne.
- Działania profilaktyczne, akcje i kampanie informacyjne o charakterze masowym skierowane do wszystkich mieszkańców powiatu, a w szczególności do dzieci i młodzieży: "Zanim podpalisz - pomyśl...", "Pomagamy ptakom przetrwać zimą", "Dzień Ziemi", "Sprzątanie Świata", "ODPADY 2001". Programy te mają na celu zwrócić uwagę na zagrożenia środowiska i dać przykład rozwiązań, które minimalizują skutki działalności człowieka.
- Konkursy przyrodnicze i ekologiczne np. fotograficzne, plastyczne, literackie, wiedzy ekologicznej, itp.
- Seminaria i sesje, coroczna sesja ekologiczna oraz Złot Ekologiczny w Szkole Podstawowej w Drawskim Młynie, spotkania i seminaria ekologiczne w Trzciance, Poznaniu i Złotowie organizowane przez zaprzyjaźnione organizacje i szkoły.
- Wycieczki i obozy rowerowe.
- Współpraca międzynarodowa realizowana w oparciu o podpisane porozumienie z Verein für Natur und Umwelt Adonishänge e.V. - Lebus (Niemcy).
- Interwencje w sprawach naruszania zasad ochrony środowiska - wypalania traw, dzikich wysypisk śmieci, zagrożenia pożarowego lasów, łamanie praw zwierząt, itp.
- W ramach współpracy z Urzędem Miejskim w Krzyżu Wlkp. uczestnictwo w pracach komisji ds. wycinki drzew.

Nadnoteckie Koło PTOP Salamandra – jest jednym z siedmiu działających na terenie Polski kół Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”. Towarzystwo realizuje działania:

1. edukacyjne

- rajdy, biwaki, wycieczki, spotkania dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
- działalność wydawnicza – biuletyn 2 razy w roku, broszurki, kalendarzyki,

2. monitoringowe

- badania liczebności ptaków na terenie ostoi ptaków „Nadnoteckie Łęgi”,
- badanie liczebności wybranych gatunków sów na terenie byłego województwa pilskiego.

3. ochronne

- budowa i rozwieszanie skrzynek lęgowych,
- interwencje przyrodnicze (m.in. opieka nad chorymi zwierzętami).

W latach 2003 – 2004 utworzono, dzięki zaangażowaniu wolontariuszy, członków i sympatyków „Salamandry”, terenowy punkt edukacji przyrodniczej. Położony jest on przy śluzie na Noteci Lipnica, 5 km na północ od Czarnkowa. Punkt posiada zadaszane miejsce do prowadzenia spotkań i biwaków przyrodniczych.

Polski Związek Łowiecki

W 2004 roku, na bazie Zespołu Szkół Leśnych w Goraju, PZŁ utworzył Centrum Edukacji Przyrodniczo-Łowieckiej. Centrum posiada salę łowiecką, do nauki przedmiotu „Gospodarka Łowiecka”, zagrodę szkoleniową dla psów ras myśliwskich. Zbudowano również ambonę widokową, terasy widokowe, system nawodnień.

3.1.2. Cele długoterminowe do 2012 roku i strategia ich realizacji

Podstawowe dokumenty określające cele i kierunki rozwoju edukacji ekologicznej w Polsce to:

- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”,
- Narodowy Program Edukacji Ekologicznej
- Polityka ekologiczna państwa (PEP).

Jednym z podstawowych zadań, których realizacja spoczywa na władzach samorządowych powiatu, placówkach oświatowych oraz organizacjach ekologicznych jest wypracowanie spójnego systemu powszechnej edukacji ekologicznej oraz uwzględnienie i doskonalenie w nim wszystkich form edukacji.

Jako cel w zakresie edukacji ekologicznej do roku 2012 określono:

Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu i wykształcenie postawy odpowiedzialności za środowisko.

Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w formalnym systemie kształcenia obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe oraz szkolnictwo wyższe.

Ważnym zadaniem jest wprowadzanie do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacją ekologiczną szczególnie dotyczącą tych problemów, które dla poszczególnych gmin powiatu czarnkowsko-trzcieńskiego są najistotniejsze, np. ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, ochrona powietrza atmosferycznego i ochrona przed hałasem, selektywna zbiórka odpadów, ochrona zasobów przyrodniczych, ochrona lasów itp.

Zadaniem nauczyciela w szeroko pojętej edukacji ekologicznej jest:

- kształtowanie u ucznia postawy odpowiedzialności za stan środowiska,
- zachęcanie ucznia do prowadzenia własnych obserwacji, badań i analizy środowiska,
- kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów zgodnie z posiadaną wiedzą,
- umożliwienie dzieciom i młodzieży podejmowania praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w ich otoczeniu.

Nauczyciele podejmujący się realizacji zagadnień związanych z edukacją ekologiczną będą kontynuować zarówno współpracę ze sobą, jak i współpracę z instytucjami/organizacjami wspierającymi ich działalność:

- Urzędy gmin, Starostwo Powiatowe, Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski,
- Pozarządowe Organizacje Ekologiczne (POE)
- RDLP Piła, Nadleśnictwa.

Coraz szerzej w szkolnictwie promowane i wdrażane są metody aktywizujące i poszukujące, praktyczne ćwiczenia, lekcje w terenie. Pozwalają one na ukształtowanie postawy odpowiedzialności za środowisko i jego ochronę.

Szczególnie istotny jest pobyt w terenie. Daje on okazję do bezpośredniej obserwacji środowiska i pomiaru poszczególnych jego komponentów. Ważne zadania spełniają ścieżki dydaktyczne, dobrze opracowane i wyposażone w materiały szkoleniowe pozwalające na samodzielną pracę ucznia.

W perspektywie najbliższych lat planowane jest poszerzenie bazy do prowadzenia zajęć z zakresu edukacji przyrodniczej w nadleśnictwach o:

- budowę sali dydaktycznej i arboretum w Nadleśnictwie Potrzebowice oraz rozbudowę ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Dziewanna”,
- doposażenie sali edukacyjnej oraz budowę ścieżki przyrodniczo-leśnej w Nadleśnictwie Krucz,
- utworzenie ścieżki edukacyjnej (rowerowej) w Nadleśnictwie Krzyż,
- utworzenie ścieżki przyrodniczo-leśnej „Nad Bukówką” w Nadleśnictwie Trzcianka.

Również poszerzone o ścieżkę edukacyjną będzie prowadzone przez Polski Związek Łowiecki, Centrum Edukacji Przyrodniczo-Łowieckiej w Goraju. Planuje się budowę punktów dydaktycznych ścieżki przyrodniczo-łowieckiej w miejscach o szczególnych walorach środowiskowych przy istniejących lub nowo budowanych urządzeniach łowieckich, poletkach żerowych dla zwierząt leśnych. Zadanie to ma na celu promocję miejsca o unikatowych walorach przyrodniczych i kulturowych jakim jest pałac w Goraju oraz popularyzację wiedzy przyrodniczej i łowieckiej wśród społeczeństwa.

Opracowanie ścieżek dydaktycznych znacznie poszerzy możliwości promowania wiedzy ekologicznej wśród dzieci i młodzieży, jak również dorosłych.

Edukacja przyrodnicza obejmuje nie tylko edukację z wykorzystaniem ścieżek przyrodniczych. Ważnym elementem są lekcje w terenie prowadzone przez leśników, jak również akcje organizowane przez organizacje pozarządowe. PTOP „Salamandra” przeprowadza cykliczne akcje „Chrońmy stare drzewa” oraz imprezy przyrodnicze. Akcja „Chrońmy stare drzewa” adresowana jest do uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie powiatu i ma na celu zachęcanie dzieci i młodzieży do poznania przyrody w okolicy szkoły oraz wyszukiwania starych drzew.

Ponadto „Salamandra” organizować będzie imprezy edukacyjne „Szlakiem doliny Noteci”, „Weekend z przyrodą”, „Pożegnanie lata”. Imprezy mają na celu podniesienie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży.

Popularyzacji wiedzy ekologicznej służą również akcje letnie organizowane przez ZHP i ZHR. Są to obozy ekologiczne, wędrowki, zdobywanie sprawności związanych z poznawaniem przyrody, jej ochroną, nabywanie umiejętności bezpiecznego (z punktu widzenia ochrony lasu) przebywania i obozowania w lesie.

Efektom ostatnich lat jest utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Przyrodniczej (PCIP), prowadzonego w ramach działalności LOP w Krzyżu Wlkp.

Planuje się przekształcenie PCIP na jednostkę powiatową i utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Przyrodniczej i Turystycznej z siedzibą w Białej k. Trzcianki. Centrum usytuowane byłoby w budynku po byłym internacie ZSz w Białej w Dolinie Noteci, w pobliżu wzgórz morenowych.

Utworzenie Centrum pełniącego również funkcje ośrodka szkoleniowego, bazy dla prowadzenia zielonych szkół i zajęć lekcyjnych, punktu rozpoczynającego przebieg szlaków turystycznych pieszych i rowerowych, byłoby alternatywą dla istniejących ośrodków (Złotów, Potrzebowice), a jednocześnie wzbogaciłoby północną Wielkopolskę o nową ofertę edukacyjną.

Oprócz roli ośrodka szkoleniowego, konferencyjnego itp., PCIPiT, pełniłoby rolę promocji regionu, jakim jest Dolina Noteci. Służyłoby temu wyznaczenie i utworzenie szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, utworzenie punktu edukacyjnego na pobliskich wzgórzach morenowych jak również: tworzenie zbiorów materiałów przyrodniczych dotyczy regionu.

Ważnym zagadnieniem w edukacji ekologicznej jest edukacja dorosłych. Jednym z najbardziej efektywnych sposobów podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska.

Szczególnie ważną rolę w edukacji ekologicznej mają organy samorządowe. Powinny one współdziałać przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej oraz z organizacjami, instytucjami, przedstawicielami zakładów pracy i społeczności lokalnych.

Ważną kwestią jest edukacja w miejscu pracy, ponieważ większość czynnych zawodowo osób poprzez podejmowane decyzje, ma mniej lub bardziej bezpośredni wpływ na stan środowiska.

Zdecydowanie największy wpływ na poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa mają media. Podkreślić należy, że istnieje ścisła zależność między wiedzą społeczeństwa z zakresu stanu środowiska i nastawieniem do działań na rzecz jego ochrony, a sposobem ukazywania problemów ekologicznych w mediach. Coraz większego znaczenia nabierają tematyczne programy publicystyczne, filmy popularnonaukowe o tematyce środowiskowej oraz reklama społeczna promująca działania przyjazne środowisku. Współpraca w zakresie propagowania edukacji ekologicznej poprzez media powinna być realizowana w zakresie lokalnym (powiat), jak również we współpracy z całym województwem i zaowocować cyklicznym ukazywaniem się artykułów, programów TV, audycji radiowych, w których przybliżana byłaby mieszkańcom bieżące problemy i działania.

Efektom współpracy z telewizją lokalną mógłby być cykl programów informacyjnych, filmów edukacyjnych, wywiadów z politykami, osobami zaangażowanymi w ochronę środowiska.

Ze względu na możliwość wykorzystania komputerów coraz większe znaczenie będzie miała treść edukacyjna na stronach www oraz możliwość kontaktu i dyskusji z mieszkańcami drogą internetową.

Duże znaczenie w EE dorosłych mają działania pozaszkolne podejmowane przez uczniów i nauczycieli. Umożliwiają one włączenie do programu edukacji ekologicznej społeczności lokalnych, bez których poparcia żadne działania na rzecz ochrony środowiska nie powiodą się. Równocześnie wspólne działania dzieci i rodziców stwarzają szansę zmiany mentalności społeczeństwa i kształtowania świadomości proekologicznej.

Kierunki działań do 2012 roku:

EE 1 *Prowadzenie zróżnicowanych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży.*

EE 2 *Wspieranie finansowe i merytoryczne działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach.*

EE 3 *Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji nt. stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony.*

EE 4 *Współdziałanie władz powiatu i gmin z przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy, organizacjami pozarządowymi w realizacji edukacji ekologicznej.*

EE 5 *Współdziałanie władz powiatu i gmin z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony oraz kształtowanie proekologicznych postaw społeczeństwa.*

EE 6. *Prowadzenie działań w zakresie edukacji przyrodniczej na terenach cennych przyrodniczo.*

EE 7. *Rozwój działalności informacyjno-wydawniczej.*

EE 8 *Utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Przyrodniczej i Turystycznej*

3.1.3. Program działań z zakresu edukacji ekologicznej

Kierunki działań	Przedsięwzięcia na lata 2005 – 2012
EE 1 <i>Prowadzenie zróżnicowanych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży</i>	EE.1.1. Kontynuacja wprowadzania do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacją ekologiczną (realizacja ścieżki międzyprzedmiotowej) ze szczególnym uwzględnieniem problemów występujących na terenie powiatu i poszczególnych gmin EE.1.2. Dalsza organizacja wspólnych dla szkół konkursów wiedzy ekologicznej i in. form edukacji ekologicznej: biegi, happeningi, festyny. EE.1.3. Prowadzenie zajęć dydaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej z zakresu edukacji leśnej z wykorzystaniem istniejącego systemu ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych oraz tras wycieczkowych. EE.1.4. Prowadzenie i organizacja szkolnych kół zainteresowań o tematyce ekologicznej. EE.1.5. Realizacja wyjazdów dzieci i młodzieży do terenowych ośrodków prowadzących edukację ekologiczną (zielone szkoły).
EE 2 <i>Wspieranie finansowe i merytoryczne (ze strony</i>	EE.2.1. Doposażenie szkół w materiały edukacyjne i informacyjne z zakresu ochrony środowiska. EE.2.2. Organizowanie zajęć z zakresu edukacji leśno-przyrodniczej na

Kierunki działań	Przedsięwzięcia na lata 2005 – 2012
<i>Starostwa Powiatowego, urzędów gmin) działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach.</i>	terenach lasów i terenach cennych przyrodniczo. EE.2.3. Organizacja warsztatów itp. z zakresu edukacji ekologicznej młodzieży szkolnej dot. problemów ekologicznych w regionie.
<i>EE 3 Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji nt. stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony.</i>	EE.3.1. Zamieszczanie bieżących informacji na stronach internetowych Starostwa i gmin powiatu o stanie środowiska oraz o podejmowanych działaniach na rzecz jego ochrony EE.3.2. Organizacja spotkań informacyjnych (1-2/rok) dot. stanu środowiska w Powiecie oraz działań podejmowanych na rzecz jego ochrony przez władze powiatowe i gminne oraz możliwości indywidualnych działań każdego mieszkańca
<i>EE 4 Współdziałanie władz powiatu i gmin z przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy, organizacjami pozarządowymi w realizacji edukacji ekologicznej.</i>	EE.4.1. Organizowanie cykli szkoleniowych dot. prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki leśnej, gospodarki odpadami itp. dla przedstawicieli grup celowych. EE.4.2. Edukacja ekologiczna mieszkańców dot. proekologicznych zachowań w zakresie korzystania ze środków transportu, energooszczędności, zmniejszania emisji niskiej i. in. EE.4.3. Wzmocnienie treści ekologicznych w świętach branżowych (np. Światowy Dzień Meteorologii, Dzień Leśnika) i w świętach regionu EE.4.4. Organizowanie warsztatów branżowych o tematyce prośrodowiskowej. EE.4.5. Organizacja akcji proekologicznych, np. Dnia Ziemi, akcji sprzątania świata, Dnia bez samochodu itp.
<i>EE 5 Współdziałanie władz powiatu i gmin z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony oraz kształtowanie proekologicznych postaw społeczeństwa.</i>	EE.5.1. Opracowanie cyklicznych programów telewizyjnych/audycji radiowych/artykułów dotyczących zrównoważonego rozwoju powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. EE.5.2. Opracowanie cyklu filmów/audycji radiowych/artykułów o bogactwie i zasobach przyrodniczych gmin powiatu EE.5.3. Organizacja konkursów fotograficznych, reporterskich pokazujących stan środowiska w powiecie.
<i>EE 6. Prowadzenie działań w zakresie edukacji przyrodniczej na terenach cennych przyrodniczo.</i>	EE.6.1. Doskonalenie systemu ścieżek i punktów dydaktycznych na terenie powiatu EE.6.2. Organizowanie wycieczek dla mieszkańców powiatu do miejsc cennych przyrodniczo i kulturowo połączonych z edukacją ekologiczną EE.6.3. Organizowanie i prowadzenie cykli szkoleniowych dot. ochrony zasobów przyrodniczych EE 6.4. Opracowanie informatora po istniejących ścieżkach dydaktycznych
<i>EE 7. Rozwój działalności informacyjno-wydawniczej.</i>	EE.7.1. Rozwój działalności wydawniczej prowadzonej przez PCIPiT EE.7.2. Kontynuacja działalności wydawniczej prowadzonej przez Lasy Państwowe EE.7.3. Cykliczne opracowanie raportu o stanie środowiska w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim
<i>EE 8 Utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Przyrodniczej i Turystycznej</i>	EE.8.1. Zaadoptowanie istniejącego obiektu byłego internatu ZSz w Białej na potrzeby Centrum EE.8.2. Wyposażenie w sprzęt do prowadzenia zajęć dydaktycznych EE.8.3. Zagospodarowanie parku wokół budynku na cele dydaktyczne, w tym prace melioracyjne. EE.8.4. Utworzenie punktu edukacyjnego na wzgórzach morenowych k. Białej EE.8.5. Wyznaczenie i utworzenie szlaków turystycznych i infrastruktury towarzyszącej w obrębie Doliny Noteci. EE.8.6. Utworzenie bazy informacyjno-dydaktycznej dot. regionu Doliny Noteci.

Realizacja ww. przedsięwzięć będzie uzależniona od możliwości uruchomienia na ten cel środków finansowych, szczególnie dotyczy to Powiatowego Centrum Informacji Przyrodniczej i Turystycznej. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej proponuje, aby środki te były proporcjonalne do sumy wydatków przeznaczanych na zadania inwestycyjne z ochrony środowiska w wysokości 2 – 2,5% tych funduszy w skali roku.

3.1.4. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Środki finansowe przeznaczane na edukację ekologiczną z PFOŚiGW	0,0	10 000,00
Ilość ścieżek dydaktycznych		3
Liczba punktów edukacji przyrodniczo-leśnej	brak	2
Liczba proekologicznych imprez masowych.	2	4
Liczba akcji proekologicznych	2	3

3.2. Rozwój gospodarczy powiatu w aspekcie ochrony środowiska

Istotnym czynnikiem wpływającym na stan środowiska naturalnego jest rozwój społeczno-gospodarczy powiatu. Analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian w ich rozwoju z punktu widzenia negatywnej presji na środowisko pozwoli na przewidzenie działań minimalizujących to oddziaływanie. Ze względu na istnienie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, duży potencjał użytków zielonych, szansą dla rozwoju powiatu będzie dalszy rozwój turystyki (w tym agroturystyki), powstawanie wyspecjalizowanych gospodarstw (w tym gospodarstw ekologicznych) a na obszarach miejskich dalszy rozwój usług i wybranych gałęzi przemysłu.

Poniżej przeanalizowano tendencje i kierunki rozwoju turystyki i rekreacji, rolnictwa, przemysłu i systemu transportowego - w perspektywie do 2012 roku w kontekście oddziaływania na środowisko, ze wskazaniem działań minimalizujących zagrożenia środowiska.

3.2.1. Turystyka i rekreacja

Położenie geograficzne, walory krajobrazowe, duża lesistość, bogata sieć hydrograficzna, tradycja kulturowa składają się na korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.

Dają one możliwość uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, konnej, wodnej, narciarstwa biegowego.

Szlaki turystyki pieszej, rowerowej i konnej koncentrują się głównie wzdłuż dolin rzecznych: Drawy, Noteci. W ich skład wchodzi m.in.

- szlak niebieski „Śladami Sapiechów” (Krzyż Wlkp. – Wieleń - Huta Szklana – Krzyż Wlkp.)– liczne zabytki związane z życiem rodziny Sapiechów, malownicze zakątki rzeki Bukówki,
- szlak zielony „Szlak sześciu jezior” – położony wśród jezior: Królewskie (Łokacz), Duży Radzyń, Twardowskie, Pestkownica, Lisie i Zacisze (Borowe), odcinki wzdłuż rzeki Drawy,
- szlak czerwony „Po obu stronach Noteci”(Krzyż Wlkp. – Drawsko – Wieleń – Huta Szklana – Krzyż Wlkp.) – tereny nizinne wzdłuż rzeki Noteci i pograniczu Puszczy Noteckiej.

Na uwagę zasługuje również pierwsza w Polsce (powstała w 1997 roku), międzynarodowa trasa rowerowa – EURO Route R-1. Szlak bierze początek w Calais we Francji, wiedzie przez Belgię, Holandię, Niemcy do Polski.

Bogactwo walorów krajobrazowych daje szerokie możliwości dla rozwoju turystyki kwalifikowanej. Część szlaków rowerowych zimą może być wykorzystywana jako szlaki do narciarstwa biegowego.

Liczne rzeki regionu dają możliwość organizowania spływów kajakowych. Atrakcyjna turystycznie jest Drawa, która tworzy liczne zakola, a dzięki znacznemu spadkowi terenu ma charakter rzeki górskiej. Na jeziorach powiatu istnieje możliwość uprawiania sportów wodnych.

Bazę noclegową regionu stanowią kwatery agroturystyczne, hotele, schroniska i campingi. Tendencją ostatnich lat jest rozwój agroturystyki. Ta forma turystyki pozwala na zachowanie rodzinnych gospodarstw rolnych, zachowanie tradycji kulturowych, a dla rolników jest alternatywą poszukiwania innych źródeł dochodu. Dla uatrakcyjnienia bazy agroturystycznej konieczne stanie się wyposażenie gospodarstw w sprzęt do uprawiania czynnych form turystyki.

Kolejną formą turystyki przyjaznej środowisku lub harmonijnej (z zasobami środowiska) jest ekoturystyka. Przemysłany rozwój ekoturystyki będzie się przyczyniał do zdrowego spędzenia czasu wolnego jak również do ochrony środowiska naturalnego i kulturowego.

Odrębność i różnorodność krajobrazowa i przyrodnicza gmin powiatu sprawiają, że rozwijają się różne formy turystyki kwalifikowanej, szczególnie, że w ostatnich latach obserwuje się modę na uprawianie aktywnej turystyki. Dlatego istotna jest dbałość o utrzymanie istniejących szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych i konnych, szlaków kajakowych, ich bieżąca konserwacja i renowacja. Działania takie pozwolą na minimalizowanie wpływu intensywnego uprawiania turystyki na środowisko przyrodnicze (np. uprawiania turystyki rowerowej i konnej na zwiększenie erozji itp.). Szlaki te będą wymagały właściwego zagospodarowania: wyznaczenia miejsc odpoczynku i biwakowania, oznakowania itp. Należy również liczyć się z możliwością powstawania nowych szlaków i towarzyszącej im infrastruktury.

Wykorzystywana będzie już w pewnym stopniu istniejąca baza rozwoju turystyki konnej poprzez organizowanie takich form wypoczynku jak: wczasy w siodle, obozy konne.

Mówiąc o turystyce specjalistycznej warto pamiętać o turystyce korzystającej ze specjalistycznych walorów środowiska, np. turystyce przyrodniczej: birdwatching – obserwacje ptaków, do której rozwoju predysponowane są tereny dolin rzecznych, przede wszystkim Noteci (objętej siecią NATURA 2000 wg dyrektywy ptasiej). Proponuje się tworzenie w rejonie jeziora punktów obserwacji ornitologicznej.

Liczne zabytki architektury dają podstawę rozwoju turystyki poznawczej:

- budownictwo dworskie w gminach Wieleń, Czarnków, Trzcianka,
- zabytkowe obiekty i zespoły architektoniczne w gminach Czarnków, Wieleń, Krzyż Wlkp.

Ze względu na rozwój nowych terenów turystycznych, bazy noclegowej, zabudowy lotniskowej ważne z punktu ochrony środowiska będzie przystosowanie terenów pod względem technicznym do pełnienia wyznaczonych funkcji. Konieczne będzie rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej i odpadowej dla istniejących obszarów zainwestowania.

Do powstawania nowych obiektów będą wyznaczane obszary selektywnie wybrane, odpowiednio przygotowane, o wysokim standardzie uzbrojenia. Akceptacja ich budowy będzie zależna od spełnienia wymogów ochrony środowiska i krajobrazu. Ważne będzie dostosowanie przyszłego budownictwa do wymagań architektonicznych, wynikających z planu zagospodarowania przestrzennego, istniejącej zabudowy i warunków krajobrazowych.

Istotnym zagadnieniem jest modernizacja dróg dojazdowych do obiektów turystycznych, budowa parkingów i miejsc postojowych.

3.2.2. Rolnictwo

W Powiecie czarnkowsko - trzcieńskim 41% całej powierzchni stanowią użytki rolne, w tym grunty orne 65%. Ponad 50% powierzchni zajmują lasy.

Tylko gmina Połajewo i Lubasz mają mały odsetek gleb w klasach VI i wynosi on odpowiednio 15 i 23% ogółu gruntów ornym. Powiat Czarnkowsko - Trzcieński charakteryzuje się dużym udziałem trwałych użytków zielonych w użytkach rolnych. Powierzchnia trwałych użytków zielonych wynosi 25.246 ha, co stanowi 34,1% użytków rolnych. Najwięcej łąk i pastwisk mają gminy Czarnków i Trzcianka.

Trwałe użytki zielone położone są głównie w dolinie Noteci i ich wartość produkcyjna zależy przede wszystkim od gospodarowania na nich i od ich pielęgnacji. W powiecie jest 381 ha sadów i stanowi to 0,5% użytków rolnych, w województwie wskaźnik ten wynosi 0,6%. Sady występują głównie

w gminie Czarnków i Lubasz. W powiecie aż 18% użytków rolnych jest we władaniu Agencji Rolnej Własności Skarbu Państwa, a 65 % zajmują indywidualne gospodarstwa rolne.

Strategia rozwoju rolnictwa w powiecie zakłada:

- Tworzenie grup producenckich poprzez identyfikację obszarów produkcji rolnej w powiecie sprzyjającej tworzeniu grup producenckich oraz szkolenia grup producenckich,
- Przystosowanie producentów żywności do norm UE (ISO 9000) poprzez takie działania jak: identyfikacja producentów żywności wysoko przetworzonej i ich możliwości eksportowych, organizacja szkoleń dla właścicieli zakładów przetwórczych i produkcji żywności,
- Promocję zdrowej żywności poprzez: udział w targach, szkolenia wyjazdowe, wymianę doświadczeń.
- Budowę bazy przetwórstwa rolno-spożywczego poprzez m.in. budowę małych zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego na bazie, miejscowych produktów rolnych

W obliczu występujących licznych zagrożeń w związku z wprowadzaniem na rynek żywności nie spełniającej wymagań UE, konsumenci poszukiwać będą artykułów spożywczych o wysokich walorach zdrowotnych, gwarantowanych odpowiednimi warunkami i metodami produkcji. Produkcja i przetwórstwo rolno-spozywcz e prowadzone metodami ekologicznymi zapewniają uzyskanie produktów o wysokiej jakości, m.in. wolnych od hormonów, antybiotyków, pozostałości środków ochrony roślin.

Rozwój rolnictwa ekologicznego będzie sprzyjać wprowadzaniu i popularyzacji proekologicznych technologii produkcji roślinnej, ukierunkowanych na poprawę jakości produkcji i ochronę środowiska.

Systematycznie wyłączane będą z użytkowania rolniczego grunty marginalne – V i VI klasy co przyczyni się do poprawy struktury jakościowej gruntów. Ochronie podlegać będą grunty klasy III i IV oraz grunty na glebach pochodzenia organicznego (szczególnie w dolinach rzecznych:), nieużytki organiczne i oczka wodne.

Dążyć się będzie do jak największego zróżnicowania środowiska przyrodniczego poprzez ochronę terenów podmokłych: szuwarów, oczek śródpolnych itp.

Systematycznie prowadzone będą zalesienia gruntów klasy V i VI (zgodnie z krajowym planem zwiększania lesistości kraju), co wpłynie korzystnie na środowisko ze względu na poprawę bilansu wodnego i przeciwdziałanie erozji.

Rozwój infrastruktury technicznej, głównie budowa kanalizacji, oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej, obiektów gospodarki odpadami będzie niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstw rolnych i poprawy życia mieszkańców obszarów wiejskich.

3.2.3. Przemysł

Powiat czarnkowsko-trzcianecki ze względu na duży udział obszarów leśnych i bogate zasoby przyrodnicze, nie jest zdominowany przez przemysł.

Obszary leśne są podstawą do rozwoju zakładów meblarskich i produkcji płyt. W branżach tych specjalizują się m.in. VOX INDUSTRIE S.A. (Czarnków, Miały), ASTER MEBEL Sp. z o.o. (Trzcianka), DENISPOL Sp. z o.o. (Lubasz), EKOPŁYTA S.A. (Czarnków), TARMONT (Trzcianka).

Również duża ilość zakładów przemysłowych specjalizuje się w produkcji urządzeń ze stali nierdzewnej i systemów aluminiowych. Są to m.in. MEBLOMOR S.A. (Czarnków), LUBMOR Sp. z o.o. (Trzcianka), DORA METAL Sp. z o.o. (Czarnków), SAPA ALUMINIUM Sp. z o.o. (Trzcianka). W Drawskim Młynie, znajduje się zakład Odlewnia Żeliwa „DRAWSKI” S.A.

Licznie reprezentowane są zakłady branży spozywcz ej. W mieście Czarnków są to Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska i BROWAR CZARNKÓW, ponad to zakłady rzeźnicze i masarskie w Trzciance, Czarnkowie, Połajewie i Drawskim Młynie.

Istniejące zakłady, ze względu na wzrost konkurencyjności rynku i zaostrzenie wymogów ekologicznych wymagały będą dalszych restrukturyzacji i wprowadzania działań zmierzających do zminimalizowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko jak również do zapobiegania powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód w środowisku. Oprócz usprawnień technicznych, istotną rolę będą

miały usprawnienia organizacyjne, które są trudniejsze, mniej wymierne w efektach i mniej konkretne od usprawnień technicznych.

Istotne będzie podejmowanie dobrowolnych działań na rzecz środowiska jak również upowszechnianie systemów zarządzania środowiskowego. W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzania środowiskowego w pozwolenia wydawane przez Wojewodę lub Starostę dla zakładów zlokalizowanych w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim. Podejście takie jest zgodne z polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Starostwa Powiatowego i Urzędów Gmin.

3.2.4. System transportowy

Przez teren powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, w północnej jego części, przebiega droga krajowa 22 Berlin – Gorzów Wlkp. – Chojnice.

Ponadto prowadzą liczne drogi wojewódzkie krzyżujące się w miejscowościach: Czarnków, Trzcianka, Wieleń.

Są to drogi o przebiegu:

wschód – zachód: nr 180 (Trzcianka – Piła), nr 181 (Drezdenko, Wieleń, Czarnków),

północ – południe: nr 123 (Krzyż Wlkp. – droga krajowa nr 22), nr 177 (Wieleń – Człopa), nr 178 (Oborniki – Wałcz), nr 182 (Wronki-Lubasz-Czarnków).

Celem polityki transportowej państwa jest *„osiągnięcie (w warunkach rozwijającej się w kraju gospodarki rynkowej, z uwzględnieniem konkurencji międzynarodowej) zrównoważonego pod kątem technicznym, przestrzennym, gospodarczym, społecznym i środowiskowym systemu transportowego”*.

Rozwiązania dotyczące układów sieci transportowych Polska powinna dostosować do wymogów dyrektywy nr 1692/96/WE Unii Europejskiej z dnia 23 lipca 1996 roku, która obejmuje wytyczne dla wszystkich rodzajów transportu.

W następnych latach nacisk kładziony będzie na rozwój autostrad i dróg ekspresowych oraz poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego, standardu robót utrzymaniowych, nadrobienie zaległości w pracach modernizacyjnych.

Istotnymi przedsięwzięciami będą w najbliższych latach: budowa obwodnicy Czarnkowa oraz przebudowa i modernizacja dróg powiatowych, w tym wiaduktu Drawsko-Krzyż Wlkp.

Proces modernizacji i rozbudowy infrastruktury drogowej w perspektywie krótkoterminowej wpływać będzie ujemnie na środowisko powodując często zmiany nieodwracalne: wycinkę lasów, wyłączenie gleb, degradację walorów krajobrazowych. Jednak prawidłowo przeprowadzane inwestycje (z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska) w perspektywie długoterminowej przyniosą również skutki korzystne: poprawę bezpieczeństwa drogowego, zmniejszenie uciążliwości dla mieszkańców, poprawę płynności ruchu prowadzącą do zmniejszenia zanieczyszczeń, ograniczenie ilości nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (NZŚ), uporządkowanie otoczenia dróg.

W kontekście tendencji wzrostu motoryzacji i jakości przewozów pasażerskich, rozwój środków łączności wpłynie korzystnie na sprawność funkcjonowania sieci drogowej. Ważne będzie podniesienie jakości obsługi autobusowej regionalnej i ponad regionalnej.

3.2.5. Działania minimalizujące zagrożenia środowiska, wynikające z rozwoju gospodarki

Poniżej podsumowano działania mające na celu minimalizację zagrożenia środowiska wynikającego z rozwoju poszczególnych sektorów gospodarki (omówionych wcześniej). Przedstawiono również główne zagrożenia, które one powodują.

3.2.5.1. Kierunki działań minimalizujących zagrożenia wynikające z rozwoju turystyki i rekreacji

- Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych
- Dbalność o architekturę nowo powstających obiektów
- Wprowadzenie standardów wielkości działek i wyznaczanie terenów pod zabudowę
- Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo, w tym ochrona cennych terenów przed przeinwestowaniem
- Rozwój sieci ścieżek przyrodniczych i edukacyjnych
- Rozwój ścieżek rowerowych, szlaków wodnych, pieszych, konnych i narciarstwa biegowego,
- Odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego eliminujące dzięki zagospodarowywaniu obszarów cennych przyrodniczo
- Edukacja ekologiczna mieszkańców

3.2.5.2. Kierunki działań minimalizujących zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju rolnictwa

- Rozwój rolnictwa ekologicznego i zachowanie tradycyjnych metod gospodarowania
 - Uwzględnianie w Planach Zagospodarowania Przestrzennego ograniczeń lokalizacji ferm wielkotowarowych (trzody chlewnej, drobiu, bydła) powyżej 1000 DJP, ze względu na dużą koncentrację zanieczyszczeń
- Modernizacja i odbudowa systemów melioracyjnych
- Poprawa struktury jakościowej i wartości przyrodniczej użytków rolnych
- Działania na rzecz edukacji rolników w tym wdrażanie „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych”

3.2.5.3. Kierunki działań minimalizujących zagrożenia wynikające z rozwoju przemysłu

- Rozwój sektorów przemysłu przyjaznych środowisku
- Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem
- Wprowadzanie technologii mało i bezodpadowych
- Właściwe gospodarowanie terenami przemysłowymi
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń

3.2.5.3. Kierunki działań minimalizujących zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju systemu transportowego

- Poprawa standardów technicznych sieci drogowej
- Zwiększenie przepustowości i płynności ruchu drogowego poprzez budowę obwodnicy Czarnkowa
- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców

4. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY

4.1. Ochrona przyrody i krajobrazu (PK)

4.1.1. Stan wyjściowy

W powiecie czarnkowsko-trzcianeckim powierzchnia prawnie chroniona wynosiła w 2003 roku 79 839,8 ha, tj. 44,2% powierzchni.

Składają się na nie:

- fragment Drawieńskiego Parku Narodowego wraz z otuliną,
- trzy obszary chronionego krajobrazu: Dolina Noteci, Puszcza Notecka, Puszcza Drawska,
- trzy rezerваты: Wilcze Błoto i Czapliniec Kuźnicki, Źródłiska Flinty (na granicy powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego i obornickiego),
- 167 pomników przyrody.

4.1.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji

Ochrona i zachowanie zasobów przyrodniczych powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego

Pomimo faktu, że Starostwo nie ma uprawnień do powoływania form ochrony przyrody, to może podejmować działania na rzecz ustanowienia ochrony przez uprawnione organy m.in. Wojewodę lub Wójtów/ Burmistrzów. Podstawą rozwijania systemu obszarów chronionych na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego będą dokumentacje przyrodnicze: opracowania ekofizjograficzne, inwentaryzacje i waloryzacje przyrodnicze, jak również złożone wnioski.

Obszarami planowanymi do objęcia ochroną prawną jako rezerваты przyrody są:

- Morena Czarnkowska,
- Las Kuźnicki.

Dokumentacja dla planowanego rezerwatu Morena Czarnkowska od kilku lat złożona jest u Wojewody.

Rady Gmin mają prawo ustanawiania form ochrony przyrody, o których mowa w art. 44 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 roku, jeżeli wojewoda nie wprowadził tych form. Są to: pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.

W dalszej perspektywie czasu (10-15 lat), rozważyć należy możliwość utworzenia parku krajobrazowego na terenie Doliny Noteci i Puszczy Noteckiej. Byłyby to w północnej części wielkopolski jedyny park krajobrazowy.

Integralną częścią systemu obszarów chronionych jest system NATURA 2000.

„NATURA 2000”, nazywana również „Europejską Siecią Ekologiczną”, to system obszarów chronionych, który ma zapewnić trwałą egzystencję florze i faunie Starego Kontynentu, zachowanie cennych, a przy tym zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz integrację ochrony przyrody z działalnością człowieka.

Jej podstawowym celem jest ochrona przyrodniczego dziedzictwa Europy i realizacja idei zrównoważonego rozwoju w skali ponad krajowej.

Podstawę prawną ochrony europejskiej flory, fauny i siedlisk stanowią dwa akty:

- (1) Dyrektywa 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków, zwana Dyrektywą Ptasią, uchwalona 2 kwietnia 1979 r., a następnie zmodyfikowana dyrektywami 81/854/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/EWG, na jej podstawie wyznaczane są obszary specjalnej ochrony (OSO)
- (2) Dyrektywa 92/43/EWG o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory, zwana Dyrektywą Siedliskową, uchwalona 21 maja 1992 r. i zmieniona dyrektywą 97/62/EWG. Wyznacza ona specjalne obszary ochrony (SOO).

Na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego 2 obszary wejść w system NATURA 2000. Są to:

- obszar specjalnej ochrony „**Nadnoteckie Łęgi**” PLB 300003, o powierzchni 16 617,8 ha, obejmujący na terenie powiatu gminy: Czarnków, Trzcianka i Wieleń.

- specjalny obszar ochrony **Dolina Noteci** PLH 30011, o powierzchni 47 658 ha, charakteryzuje się wybitnymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi. Obszar obejmuje w powiecie: miasto Czarnków (0,6% pow. miasta), gminę Czarnków (16,7% pow. gminy), gminę Trzcianka (7,3% pow. gminy), miasto Wieleń (0,1% pow. miasta), gminę wiejską Wieleń (6,5% pow. gminy).

Rejestr istniejących w granicach powiatu form ochrony przyrody prowadzi wojewoda na podstawie informacji organu, który ustanowił daną formę (Art. 144 ustawy o ochronie przyrody).

Do zadań Gmin i Wojewody należy wykonywanie ochrony ustanowionych pomników przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, czy zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Ponadto, należy dążyć do zapewnienia ochrony obszarów cennych przyrodniczo, nie objętych ochroną, ale ważnych z punktu widzenia zapewnienia spójności ekologicznej w skali lokalnej i ponadlokalnej. Do takich obszarów w powiecie należą m.in. doliny rzeczne, łączące się z systemami jezior (J. Wielkie, J. Białe, J. Duże, J. Straduńskie), odgrywające ważną rolę w funkcjonowaniu przyrody, ponieważ stanowią "korytarze ekologiczne" przemieszczania się flory i fauny.

W przypadku wszystkich zbiorników i oczek wodnych konieczne są takie działania jak: powstrzymanie dopływu ścieków komunalnych do zbiornika, zasypywania zbiorników odpadami, ograniczenie dostępu dojazdu samochodów do zbiornika.

Konieczna będzie dbałość o zwiększanie bioróżnorodności zbiorników w celu stabilizacji ekosystemów, jak również, w przypadku zbiorników zagrożonych eutrofizacją sterowanie trofizmem zbiorników poprzez usuwanie substancji biogenych.

Ochrona lokalnych wartości przyrodniczych powiatu powinna być prowadzona w ścisłym związku z polityką przestrzenną, gdzie znaczącą rolę przypisano działaniom zapobiegającym agresywnej antropopresji człowieka w środowisko: stosowanie rygorystycznych zasad w zagospodarowaniu obszarów (zgodnych z dyspozycjami przyrodniczymi), zwłaszcza w lokalizacji funkcji uciążliwych lub szkodliwych dla człowieka i środowiska. Miejscami szczególnie wrażliwymi są wspomniane już wcześniej doliny rzeczne, obrzeża jezior, którym szczególnie zagraża „nieuporządkowana” działalność turystyczno-rekreacyjna.

Rozwój turystyki i rekreacji powinien uwzględniać tereny istotne dla zwierząt np. ze względu na gody, lęgi itp.

Nadmierne obciążenie turystyczno-rekreacyjne środowiska przyrodniczego prowadzi do jego dewaloryzacji i utraty wartości. Efektem przeciążenia ruchem turystycznym (a także ruchem związanym z korzystaniem z uzdrowisk) jest powstanie sytuacji konfliktowych na styku zagospodarowania i użytkowania turystyczno-rekreacyjno-uzdrowiskowego a ochroną wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Najbardziej zagrożone tereny znajdują przy jeziorach, szczególnie latem obleganych przez turystów: Starduńskie, Długie, Królewskie, Wielkie.

Priorytetem w zakresie ochrony flory i fauny będzie ochrona gatunkowa, tj. zabezpieczenie dziko występujących gatunków roślin i zwierząt, szczególnie rzadkich i zagrożonych wyginięciem oraz zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Konieczne jest opracowanie programów ochrony populacji roślin i zwierząt, dla których niewystarczająca do podtrzymania gatunku jest ochrona siedlisk, a konieczne jest podjęcie działań związanych także z aktywną ochroną. Istotne znaczenie ma tworzenie sieci ostoi ptaków IBA (Important Bird Area), będących elementem międzynarodowego systemu ochrony ptaków i ich ostoi i tworzona analogicznie sieć IPA (Important Plant Area).

Ważnymi z punktu widzenia ochrony gatunkowej są obszary nieleśne, na których zaniechano wypasów i wykaszania, w tym półnaturalne łąki nadnoteckie, które zagrożone są sukcesją lasu lub wtórnym zalesieniem. Równie ważne są wzbogacające bioróżnorodność obszary, siedliska wilgotne i wodne (zabagnienia, torfowiska) będące często miejscami gniazdowania ptaków.

Dużą rolę w zachowaniu ciągłości gatunku mają tereny podmokłe, w tym obszary źródliskowe. Ginięcie wielu gatunków zwierząt związanych z tymi obszarami spowodowane jest zaburzeniem ich rozmnażania. Wszelkie działania z zakresu renaturyzacji i optymalizacji struktury cieków i zbiorników

wodnych są działaniami na rzecz zachowania takich gatunków. Zanim jednak zostaną one wykonane, a także w sytuacji znacznego rozrzedzenia populacji, dość powszechnie w ochronie ryb stosuje się rozmnażanie ex situ.

Programy reintrodukcji na dawne stanowiska kilku gatunków bezkręgowców - np. żyjącego w wodach źródłiskowych chruścika, ważek: szklarnika i żagnicy zielonej - są w stadium projektów i eksperymentów, zgodnie z zapisami planów ochrony mają jednak w najbliższym czasie być podjęte, np. w Drawieńskim Parku Narodowym.

W każdych warunkach istotne jest szczegółowe rozpoznanie warunków życia roślin i zwierząt i wypracowania skutecznych metod ochrony stanowisk niektórych gatunków i ostoj zwierząt zwłaszcza w okresie rozrodu.

Z działalnością rolniczą wiąże się jesienne i wiosenne wypalanie traw i ściernisk, szczególnie niebezpieczne ze względu na zagrożenie pożarowe, jak również dla funkcjonowania ekosystemów łąk i pól.

W roku 2003 na terenie powiatu zanotowano 406 pożarów traw, co spowodowało spalenie obszaru o powierzchni ponad 800 ha. Główną przyczyną pożarów było zaprószenie ognia.

Skutkami wypalania traw są: obniżanie wartości plonów, zwiększanie podatności gleby na erozję warstwy próchnicznej, zabijanie owadów, niszczenie miejsc lęgowych ptaków a także pożary zarówno budynków jak i lasów.

Rozwój i modernizacja sieci komunikacyjnej w powiecie wymusi budowę przejść dla zwierząt przez trasy komunikacyjne.

Ze względu na gęstą sieć hydrograficzną ważne jest stworzenie odpowiednich warunków migracji i bytowania dla organizmów wodnych. Oprócz takich działań, jak budowa przepławek znaczenie ma ograniczanie regulacji cieków wodnych, utrzymanie naturalnej obudowy rzek i potoków, niezabudowywanie teras zalewowych, eliminowanie zanieczyszczeń wód ściekami bytowymi itp.

Cechą charakterystyczną dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, poza bogactwem przyrodniczym, jest bogactwo krajobrazowe: krajobraz moreny czarnkowskiej, rozległy krajobraz Doliny Noteci, krajobraz rolniczy

Ochrona środowiska kulturowego na terenie powiatu będzie łączona z ochroną środowiska przyrodniczego poprzez ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznymi założeniami architektonicznymi: pałacami (np. zespół pałacowo-parkowy z XIX wieku w Goraju, pałac w Drawsku z połowy XVIII wieku, pałac w Lubaszcu, pałac Sapiechów w Wieleniu), dworakami (np. w Sławnie, Drawsku, Gniewomierzu, Krosinie, Boruszynie), zabytkowymi układami przestrzennymi (np. zabudowa rynku w Czarnkowie). Parki są często pozostałością lasu starszego od parku, mogła więc tam zachować się rodzima flora. Parki zabytkowe mają również istotne znaczenie dla zachowania i ochrony fauny z uwagi na znaczne zróżnicowanie siedliskowe i florystyczne.

Kierunki działań do 2012 roku:

Zagadnienie – system obszarów i obiektów prawnie chronionych

PK.1. Wdrożenie systemu NATURA 2000.

PK.2. Upowszechnienie i wprowadzanie różnych form ochrony przyrody: rezerwaty, parki krajobrazowe, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej.

PK.3. Kontynuacja prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (m.in. opracowania ekofizjograficzne).

PK.4. Ochrona i renaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem doliny Noteci.

PK.5. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych.

Zagadnienie – fauna i flora

PK.6. Utrzymanie różnorodności biologicznej siedlisk.

PK.7. Zapewnienie warunków migracji zwierząt.

PK 8. Kompleksowa ochrona i umiarkowane użytkowanie ekosystemów wodno-błotnych i obszarów źródliskowych.

PK.9. Przeciwdziałanie wypalaniu traw

Zagadnienie - zasoby krajobrazu

PK.10. Ochrona elementów środowiska przyrodniczo-kulturowego oraz miejsc i stanowisk archeologicznych

PK.11. Stosowanie rozwiązań architektonicznych harmonizujących w krajobrazie

PK.12. Dostosowanie form wypoczynku i zagospodarowania do warunków przyrodniczych obszarów

PK.13. Ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez rewitalizację historycznej zieleni zabytkowej.

4.1.3. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Procentowy udział obszaru objętego siecią NATURA 2000	Brak	Brak
Procentowy udział powierzchni chronionej (na podstawie ustawy o ochronie przyrody) w granicach powiatu	44,2%	44,2%
Liczba rezerwatów przyrody	3	3
Liczba parków krajobrazowych	Brak	Brak
Liczba pomników przyrody	166	167
Liczba użytków ekologicznych	2	2
Liczba zespołów przyrodniczo-krajobrazowych	Brak	Brak
Liczba pożarów traw i nieużytków	387	406

4.2. Ochrona lasów (L)

4.2.1. Stan wyjściowy

- Lasy i grunty leśne powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego zajmują 52% powierzchni. Lasy będące własnością Skarbu Państwa zajmują powierzchnię – 65 696,03 ha, lasy nie będące własnością SP (osób fizycznych, komunalne, spółek, spółdzielni), – 5 974,14 ha.
- Nadzór nad lasami nie będącymi własnością SP sprawują w imieniu Starosty nadleśnictwa.
- Na terenie powiatu administruje 5 nadleśnictw: Krucz, Krzyż, Potrzebowice, Sarbia, Trzcianka.
- Część lasów pełni funkcję lasów ochronnych: wodochronnych, glebochronnych, nasiennych. W drzewostanie zdecydowanie przeważa sosna, stanowiąca około 93% składu gatunkowego, niewielki jest udział świerku, buka, dębów i brzozy.
- W strukturze wiekowej, w zależności od nadleśnictwa przeważają drzewa klasy I, III i IV.
- 14 października 2004 roku z zarządzenia dyrektora generalnego Lasów Państwowych, powstały 4 nowe leśne kompleksy promocyjne. Jednym z nich jest LKP „Puszcza Notecka”.

4.2.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji

Zwiększenie lesistości i różnorodności gatunkowej lasów

W polityce UE podkreśla się wielofunkcyjność rozwoju leśnictwa, promowanie społecznej i ochronnej funkcji lasów, dążenie do zrównoważenia gospodarki leśnej pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym, tak aby działania z zakresu gospodarczego użytkowania lasów, ochrony ekosystemów leśnych, rozwoju badań naukowych i usług doradczych były traktowane jednakowo. Podstawę prowadzenia przez państwa członkowskie ochrony i zrównoważonej gospodarki w lasach stanowią działania ujęte w Agendzie 2000 dotyczące:

- ochrony lasu oraz rozwoju społecznych i gospodarczych funkcji lasów,
- zachowania i poprawy wartości ekologicznych lasów, zachowania funkcji ochronnych lasów,

- promocji nowych zastosowań drewna oraz zwiększania powierzchni leśnych poprzez zalesianie,
- łączenia gospodarstw leśnych poprzez promocję stowarzyszania się właścicieli lasu,
- programów edukacyjnych i szkoleniowych promujących wiedzę o przyjaznych dla środowiska i nie zakłócających naturalnego krajobrazu sposobach i technikach wytwarzania produktów leśnych i dostarczania usług leśnych, skierowanych przede wszystkim do zarządców i właścicieli lasu.

Sposób prowadzenia gospodarki leśnej w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim jest racjonalny i korzystny dla środowiska.

Działania w zakresie prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej na bieżąco realizowane są przez nadleśnictwa, Starostwo Powiatowe i właścicieli lasów. Zmierzają one do:

- poprawy rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach,
- unaturalniania składu gatunkowego drzewostanów w celu ich zbliżenia do ekosystemów naturalnych i pełnego wykorzystania możliwości siedliskowych,
- okresowego wyłączenia z udostępniania turystycznego obszarów nieodpornych oraz ograniczenia dostępu do terenów zniszczonych,
- odpowiedniego zagospodarowania turystycznego (kosze, toalety itp.).

Lasy Państwowe prowadzą gospodarkę planową w oparciu o 10-cio letnie plany urządzenia lasów uwzględniające funkcje ochronne lasów.

Jednym z priorytetów gospodarki leśnej państwa jest zwiększanie lesistości kraju. Ma to na celu poprawę struktury przestrzennej obszarów wiejskich, wycofanie z produkcji gruntów niskiej jakości oraz przeciwdziałanie degradacji gleb.

Zalesianie powinno uwzględniać potrzeby ochrony walorów przyrodniczych gruntów nieleśnych. Dokonując wyboru obszarów do zalesień należy pamiętać o zachowaniu ekosystemów cennych przyrodniczo tj. torfowiska, półnaturalne łąki. Tereny te powinny pełnić rolę użytków ekologicznych.

Podstawą do rozszerzenia zakresu zalesień będzie wyznaczenie granicy rolno-leśnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art.5 ust.1 Ustawy z dn. 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U.91.101.444), nadzór nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa sprawuje Starosta, oraz w zakresie określonym w ustawie, Wojewoda. W strukturze własnościowej lasów powiatu przeważają zdecydowanie lasy publiczne – 65 696,03 ha. Lasy prywatne zajmują 5 974,14 ha.

Najistotniejszym dla dalszego prowadzenia nadzoru nad gospodarką leśną w lasach nie stanowiących własności SP jest wykonanie uproszczonych planów urządzenia lasów będących podstawą prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej. W okresie do 2011 roku zostaną opracowane uproszczone plany urządzenia lasów dla lasów o łącznej powierzchni około 4000 ha. Koszt jednostkowy opracowania uproszczonego planu urządzenia lasu wynosi 25zł.-120zł. za 1 ha.

Kierunki działań do 2012 roku:

- L.1. Utrzymanie różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności ekosystemów leśnych poprzez sukcesywną przebudowę drzewostanów.
- L.2. Przestrzeganie zasad przeprowadzania zabiegów hodowlanych i technicznych zgodnie z funkcją lasów.
- L.3. Rozszerzanie usług doradczych, informacji i szkoleń dla właścicieli lasów prywatnych.
- L.4. Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasów, dla lasów będących własnością osób fizycznych i wspólnot.
- L.5. Realizacja „Programu zwiększania lesistości kraju”.

4.2.3. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Wskaźnik lesistości powiatu	51,4%	52%
Powierzchnia w ha zalesiona w ciągu roku w lasach nie będących własnością SP	b.d.	93,8015 ha
Powierzchnia lasów nie będących własnością SP	b.d.	5974,1367 ha

4.3. Ochrona gleb

4.3.1. Stan wyjściowy

- Gleby powiatu należą do niskich klas bonitacyjnych, przeważnie klasy IV i V. Pod względem przydatności rolniczej najlepsze warunki posiadają gminy Lubasz i Połajewo, najłabsze Drawsko, Wieleń i Krzyż.
- Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w gruntach ornych i użytkach zielonych w powiecie jest zróżnicowany. Na obszarach łąk i pastwisk dominują grunty IV i V klasy bonitacyjnej, bardziej zróżnicowana jest jakość gruntów ornych
- Gleby powiatu czarnkowsko – trzcieńskiego w przeważającej części mają odczyn kwaśny (lekko kwaśny - 29 %, kwaśny - 32 %, bardzo kwaśny – 23 %). Gleby o odczynie obojętnym zajmują 11 % powierzchni, a odczynie zasadowym 5 %.
- Posługując się wytycznymi IUNG w Puławach dot. stopnia zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi, gleby powiatu w 2003 roku, ze względu na zanieczyszczenie cynkiem, miedzią i ołowiem zaliczono do I stopnia zanieczyszczenia. Oznacza to zawartość podwyższoną. Gleby te mogą być przeznaczone pod wszystkie uprawy polowe, z ograniczeniem warzyw przeznaczonych dla dzieci. .
- Zawartości pozostałych metali: niklu, manganu, żelaza, chromu i arsenu mieści się w granicach zawartości naturalnej.
- Tereny do rekultywacji na terenie powiatu to: teren lokomotywni Krzyż w Krzyżu Wlkp, teren PKP, zanieczyszczony produktami ropopochodnymi w wyniku katastrofy kolejowej w Miałach , zwirownia w Lubczu, stacja paliw w Śmieszku PKN Orlen, mogilnik w Górnicy.

4.3.2. Cel średniookresowy do 2012 roku i strategia jego realizacji

Racjonalne wykorzystanie gleb powiatu czarnkowsko-trzcieńskiego

Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób odpowiadający ich walorom przyrodniczym i klasie bonitacyjnej,
- dostosowaniu formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do naturalnego potencjału gleb.

Wg art. 109 ust. 2 Prawa Ochrony Środowiska w zakresie obowiązków Starosty leży prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi. Natomiast zakres i sposób prowadzenia tych badań może określić Minister właściwy ds. środowiska w drodze rozporządzenia.

Starosta prowadzi również corocznie aktualizowany rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża Starostę (Art. 110 POŚ). Zadaniem powiatowego POŚ jest określenie kolejności realizowania przez starostę zadań w zakresie rekultywacji powierzchni ziemi (art.111).

Starosta, wydaje decyzje o obowiązku poniesienia kosztów rekultywacji, ich wysokość oraz sposób uiszczenia, a jednocześnie w sytuacji gdy:

- 1) podmiot, który spowodował zanieczyszczenie gleby lub ziemi albo niekorzystne przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu, nie dysponuje prawami do powierzchni ziemi, pozwalającymi na jej przeprowadzenie, lub
- 2) nie można wszcząć postępowania egzekucyjnego dotyczącego obowiązku rekultywacji albo egzekucja okazała się bezskuteczna, lub
- 3) zanieczyszczenie gleby lub ziemi albo niekorzystne przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu nastąpiło w wyniku klęski żywiołowej, lub
- 4) gdy z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub możliwość zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku konieczne jest natychmiastowe jej dokonanie,

wykonuje rekultywację gruntów korzystając z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

Rozpoznanie potrzeb w zakresie rekultywacji określa się w Programie jako kluczowe dla dalszych działań w zakresie ochrony gleb. W niniejszym Programie przyjmuje się następujące zasady, które będą określały kolejność rekultywacji (z wyjątkiem sytuacji opisanej w pkt.4 powyżej, które posiadają bezwzględny priorytet realizacji):

- po pierwsze, rekultywowane będą tereny, gdzie oprócz zniszczenia gleby ma miejsce jej zanieczyszczenie w wyniku składowania odpadów stałych,
- po drugie, rekultywowane będą grunty zanieczyszczone substancjami chemicznymi.

Podstawowym działaniem pozostaje tutaj inwentaryzacja rejonów wymagających rekultywacji, a także bieżące działania z innych dziedzin związanych z zanieczyszczeniem gleb jak np.: rozwój sieci kanalizacyjnych i rozwój odbioru odpadów stałych od mieszkańców.

W perspektywie do 2012 roku, na terenie powiatu planuje się:

- przeprowadzenie rekultywacji po stacji paliw w Śmieszku,
- rekultywacja terenu wzdłuż torów kolejowych w Miałach – prowadzona od lutego 2001 r.,
- rekultywację gruntów po części wyrobiska w Lubczu,
- likwidację mogilnika w Górnicy.

Trwają prace rekultywacyjne w Krzyżu Wlkp. na terenie stacji kolejowej PKP. Usuwane zanieczyszczenia to: substancje ropopochodne, oleje mineralne, wielopierścieniowe węglowodany aromatyczne.

Ochrona gleb oraz utrzymanie najlepszych walorów produkcyjnych dotyczy przede wszystkim obszarów gmin Lubasz i Połajewo, gdzie wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest najwyższy. Grunty te powinny być zachowane do użytkowania rolniczego, w tym również do rolnictwa ekologicznego.

Istotnym kierunkiem działań w rolnictwie będzie wdrażanie i upowszechnianie **Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR)**. W tym względzie ważna będzie działalność Ośrodka Doradztwa Rolniczego (Oddział w Trzciance), mogącego pełnić rolę koordynatora działań edukacyjnych w powiecie, np. prowadzenie w mediach systematycznych wykładów na temat zasad KDPR, oraz innych działań popularyzujących dobrą praktykę rolniczą. Ponadto należy pokreślić potrzebę szerszego wprowadzenia problematyki ochrony gleb, dobrych praktyk rolniczych i rolnictwa ekologicznego do programu w szkołach rolniczych wszystkich typów i szczebli, z uwzględnieniem zarówno aspektów technologicznych, jak i prawnych, możliwości uzyskania przez rolników wsparcia finansowego i pomocy doradczej, certyfikacji produktów rolnych, organizacji grup producenckich, itp. Są to działania ciągłe, nadzorowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przy współpracy z Krajowym Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, wyższymi uczelniami i szkołami rolniczymi, regionalnymi centrami edukacji ekologicznej i ośrodkami doradztwa rolniczego.

W nadchodzących latach wiele gospodarstw zmieni metodę swej produkcji w kierunku rolnictwa ekologicznego, które ma większą szansę zbytu swoich produktów w krajach UE, niż gospodarstwa stosujące znaczne ilości nawozów i środków ochrony roślin.

W powiecie czarnkowsko-trzcianieckim występują dobre warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego, zwłaszcza w połączeniu z agroturystyką.

Zachowanie wartości produkcyjnych gleb wymaga także ich melioracji. Dla utrzymania optymalnego uwilgocenia gleby i prawidłowego systemu odwadniania konieczne będzie utrzymanie urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu w dobrym stanie. Eksploatacja tych systemów powinna polegać na

regulacji odpływu wód i możliwie długim utrzymaniu zasobów wody w profilu glebowym. Niezbędne jest systematyczne odnawianie systemów melioracyjnych. Zadania te należą do Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu oddz. w Pile, oraz właścicieli lub dzierżawców gruntów. Szczegółowe dane dot. melioracji omówiono w rozdziale 5.1.

Racjonalne gospodarowanie gruntami obejmuje także ograniczenie zjawiska zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na grunty budowlane. Zmiana taka może odbyć się tylko poprzez ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, którego wykonawcą jest wójt/burmistrz (art.17 pkt.4 Ustawy z 27.03. 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717), a organem uzgadniającym jest rada gminy. Stosowane będą następujące zasady ograniczania zmiany przeznaczenia gruntów rolnych:

- ochrona gruntów organicznych, szczególnie w dolinach rzek,
- ochrona trwałych użytków zielonych, szczególnie na tarasach zalewowych i w dolinach rzek, dla których preferuje się uznanie w planie jako wyłączonych spod zabudowy;
- ochrona gruntów rolnych w sąsiedztwie zwartych kompleksów leśnych o pow. powyżej 20 ha,
- zachowanie maksymalnej powierzchni gruntów klas I - III.

Oprócz ww. działań, wszystkie działania zmierzające do poprawy stanu sanitarnego powietrza, stanu gospodarki odpadami, prawidłowej gospodarki leśnej są również ważne dla ochrony gleb przed zanieczyszczeniami.

Kierunki działań do 2012 roku:

Gl.1. Inwentaryzacja gleb zdegradowanych i wyznaczenie obszarów priorytetowych do rekultywacji.

Gl.2. Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Gl.3. Racjonalne zużycie nawozów organicznych i mineralnych na terenach rolniczych.

Gl.4. Prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi zgodnie z wymaganiami ustawowymi.

Gl.5. Właściwe utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych.

4.3.3. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Stopień zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi	Zn, Cu, Pb – I Pozostałe – 0	Zn, Cu, Pb – I Pozostałe – 0
Powierzchnia gruntów zdegradowanych (ha)	b.d.	Około 2,6 ha
Liczba przeprowadzonych w ciągu roku badań zanieczyszczenia gleb	Brak	Brak

4.4. Ochrona zasobów kopalin (ZK)

4.4.1. Stan wyjściowy

- Powiat czarnkowsko-trzcianecki nie jest zbyt zasobny w złoża surowców mineralnych. Składają się na nie złoża kopalin podstawowych i pospolitych.
- Z grupy kopalin podstawowych występują złoża węgla brunatnego i wody geotermalne.
- Z grupy kopalin pospolitych na terenie powiatu występują złoża kruszyw mineralnych i kredy jeziornej i torfu.

4.4.2. Cel średniookresowy do 2012 roku i strategia jego realizacji

Ochrona terenów złóż surowców mineralnych poprzez ich racjonalne wykorzystywanie oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

Odpowiedzialnymi za kształtowanie polityki ochrony złóż kopalin i gospodarowanie zasobami tych surowców są Minister Środowiska, wojewodowie oraz starostowie. W przypadku złóż

eksploatowanych głównym zadaniem ochronnym jest maksymalne wykorzystanie zasobów w granicach udokumentowania, a następnie skuteczna i właściwa, z punktu widzenia gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska, rekultywacja wyrobiska. Obowiązki te w głównej mierze ciążyą na użytkowniku złoża. Rolą organów administracji publicznej jest określenie warunków prowadzenia takiej działalności, jej zakończenia i rozliczenia.

Inny charakter działań ochronnych wymagany jest w przypadku złóż nie eksploatowanych, stanowiących główne zaplecze surowcowe regionu. Jedynym sposobem zabezpieczenia zasobów udokumentowanych złóż przed ich utratą jest ochrona ich obszarów przed zainwestowaniem uniemożliwiającym ich późniejszą eksploatację.

Na terenie powiatu niezbędne jest zagospodarowanie wyrobisk odkrywkowych po eksploatacji kopalni, w zależności od charakteru wyrobiska, w kierunku wodnym lub leśnym lub na inne cele ustalone w decyzjach szczegółowych. Obowiązek likwidacji wyrobisk jak i ich rekultywacji ciąży na przedsiębiorcy górniczym w terminie nie przekraczającym 5 lat od zakończenia działalności wydobywczej. W przypadku zdarzeń zaszłych, gdy nie jest możliwe wskazanie przedsiębiorcy albo jego następcy prawnego, obowiązek rekultywacji ciąży na budżecie państwa i działającym w jego imieniu ministrze właściwym do spraw Skarbu Państwa.

Kierunki działań do 2012 roku:

ZK.1. Ochrona terenów występowania rezerw zasobów kopalni.

ZK.2. Ustalenie kierunków rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

5. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

5.1. Ochrona jakości wód i poprawa stosunków wodnych (W)

5.1.1. Stan wyjściowy

- Powiat czarnkowsko – trzcianecki leży w zasięgu dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP): Pradolina Toruń – Eberswalde (Noteć) (138) – w utworach czwartorzędu, Subzbiornik Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie (127) – w utworach trzeciorzędu.
- Jakość wód podziemnych zbiorników GZWP 127 i 138 w sieci krajowej odpowiadała klasie:
 - GZWP nr 127 klasa Ib – III, przeciętna Ia,
 - GZWP nr 138 klasa III, przeciętna III.
- Cały powiat leży w dorzeczu rzeki Noteci i Warty, a pośrednio Odry. Głównymi dopływami Noteci na terenie powiatu są Miałka (dopływ lewobrzeżny) i Drawa (dopływ prawobrzeżny) ze swoimi dopływami Szczuczyną i Sopicą (Człopicą). Pozostałe dopływy prawobrzeżne stanowią: Trzcianka (Trzcinica), Bukówka; dopływ lewobrzeżny Gulczanka.
- Wg obowiązującego do 2003 roku rozporządzenia, rzeki powiatu kwalifikowały się jako pozaklasowe, oprócz: Bukówki – II klasa, Drawy – III klasa.
- Mieszkańcy powiatu zaopatrywani są w wodę z ujęć podziemnych. Dobrze kształtuje się stopień zwodociągowania gmin, od 57% w gminie miejsko-wiejskiej Wieleń do prawie 100% w mieście Czarnków. Z gmin wiejskich najwyższy stopień zwodociągowania ma gmina Połajewo – 98%.
- Mniej korzystne jest skanalizowanie powiatu. Średni poziom skanalizowania gmin powiatu kształtuje się na około 45,4%. Ścieki odprowadzane są do 13 oczyszczalni komunalnych.

5.1.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji

1. *Zapewnienie mieszkańcom powiatu odpowiedniej jakości i ilości wody do picia.*
2. *Zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód.*
3. *Racjonalne gospodarowanie wodą.*

Mówiąc o jakości wód należy podkreślić odmienne, niż dotychczas podejście do określania wymaganej jakości wód (tzw. jakość użytkowa wód).

Zgodnie z zapisami Prawa Wodnego, mówiąc o jakości użytkowej wód należy rozumieć:

- wody powierzchniowe i podziemne, które są lub mogą być wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
- wody powierzchniowe wykorzystywane do celów rekreacyjnych, a w szczególności do kąpieli
- wody powierzchniowe przeznaczone do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków lub innych organizmów w warunkach naturalnych oraz umożliwiających migracje ryb.

Osiągnięcie standardów obowiązujących w krajach UE w zakresie jakości wody, będzie wymagać szeregu działań organizacyjnych i programowych w sferze zarządzania zasobami wodnymi i przede wszystkim realizacji wielu kosztownych inwestycji w zakresie budowy systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, a także budowy wodociągów celem dostarczenia wszystkim mieszkańcom powiatu wody pitnej dobrej jakości.

W ostatnich 4 latach na terenie powiatu wybudowano 3 oczyszczalnie ścieków w Połajewie, Jędrzejewie, gm. Lubasz i Drawskim Młynie, zbudowano około 70 km sieci kanalizacyjnej i około 150 km sieci wodociągowej.

Zwiększenie skuteczności ochrony jakości wód podziemnych ma na celu zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. Duże znaczenie będzie mieć zapewnienie właściwej ochrony wód w strefach szczególnie wrażliwych, a więc tam gdzie podatność na ich zanieczyszczenie jest największa. Do osiągnięcia tego celu konieczne jest uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wszelkich informacji bieżących oraz prognoz dotyczących oddziaływania na środowisko wodne projektowanej zabudowy i wszelkich obiektów, a także

obszarów funkcjonalnych na terenie powiatu. Sporządzenie na ich podstawie projektów stref ochronnych, a następnie odpowiednie ich wdrożenie da możliwość sprawowania dostatecznej kontroli nad procesami migracji zanieczyszczeń i tym samym ograniczy degradację wód. Głównymi czynnikami, które powinny być brane pod uwagę są parametry hydrogeologiczne, takie jak, głębokość występowania zwierciadła wód podziemnych, litologia i zdolności filtracyjne warstwy wodonośnej, rodzaj i miąższość warstwy glebowej, topografia, a także dane na temat istniejących już obiektów mogących zagrażać jakości wód (miejsca skażone, np. magazyny substancji niebezpiecznych, składowiska odpadów, stacje paliw) oraz urządzeń lub miejsc związanych z pozyskiwaniem wody (ujęcia), a także zbiorników i cieków powierzchniowych.

W perspektywie najbliższych 4 lat planowane jest wybudowanie sieci wodociągowej w gminie Czarnków, Drawsko, Lubasz, Połajewo, Wieleń.

Mimo dobrego stanu gospodarki wodnej, działań inwestycyjnych wymaga nadal uporządkowanie gospodarki ściekowej we wszystkich gminach powiatu.

Z sieci kanalizacyjnej korzysta ok. 51% ogółu mieszkańców powiatu, a poszczególne gminy charakteryzują się bardzo zróżnicowanym stopniem skanalizowania.

Planowana jest budowa sieci kanalizacyjnej w gminie Czarnków, Drawsko, Lubasz, Połajewo, Wieleń. Modernizowane będą oczyszczalnie ścieków: w Trzciance, Brzeźnie i Wieleniu. Nowa oczyszczalnia zostanie wybudowana w gm. Czarnków.

Rolnictwo ma istotny wpływ na jakość wód gruntowych jak i powierzchniowych. Źródłem zanieczyszczeń z rolnictwa są zarówno źródła obszarowe tj. spływy powierzchniowe jak i źródła punktowe: niewłaściwie przechowywane nawozy mineralne i organiczne (obornik, gnojówka, gnojowica), pestycydy, odcieki kiszonkowe.

Rolnictwo ma także wpływ na erozję glebową i w konsekwencji na ładunki namulów dopływających do rzek i do wód stojących. Należy także powiedzieć, że rolnictwo jest użytkownikiem znacznej ilości wody (w krajach UE ok. 30% całkowitych poborów wody).

Dyrektywa 91/676/EWG - "azotanowa", dotyczy ochrony wód przed zanieczyszczeniem powodowanym przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych. Ma ona na celu dwa aspekty: zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu. państwa członkowskie (w tym Polska) powinny określić obszary (strefy) podatne na zanieczyszczenie azotanami i ustanowić programy działania ukierunkowane na zmniejszenie zanieczyszczenia wód na tych obszarach.

Wyznaczenie wód wrażliwych i obszarów szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego oraz ustanowienie programów działań na tych obszarach jest zadaniem RZGW.

Obecnie zostały wstępnie określone projektowane obszary szczególnie narażone. Łączna powierzchnia tych obszarów wynosi 2,48% powierzchni Polski (jest to znikomy procent, dla przykładu w Anglii- 55%, Szkocji - 13%, ale w Irlandii - 1%).

Programy, o których mowa powyżej, powinny wskazywać środki konieczne do prawidłowego prowadzenia procesu nawożenia i dla odpowiedniej gospodarki gruntami rolnymi w celu zredukowania do dopuszczalnego poziomu przemieszczeń związków azotu do wód powierzchniowych i podziemnych.

Wśród jednostek, które powinny być zaangażowane we wdrażanie dyrektywy azotanowej należy wymienić:

- Ośrodki Doradztwa Rolniczego - prowadzące doradztwo dla rolników,
- Stacje Chemiczno-Rolnicze - wykonujące badania gleb na potrzeby nawożenia,
- Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich - realizujące programy szkoleniowe dla służb doradczych i rolników z zakresu rolnictwa i środowiska.

Pierwszym bardzo ważnym opracowaniem upowszechniającym w Polsce zapisy Dyrektywy azotanowej jest Kodeks Dobrych Praktyk Rolniczych (uaktualniony w 2002 roku). KDPR nie jest obowiązującym aktem prawnym, ale zawiera materiał edukacyjny promowany zarówno przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jak i Ministerstwo Środowiska.

RZGW w Poznaniu przeprowadził na obszarze podległym Zarządowi - wstępną identyfikację zasobów wodnych i związanych z nimi obszarów narażonych na zanieczyszczenie azotanami

pochodzenia rolniczego. W powiecie czarnkowsko-trzcianeckim brak jest wód płynących, w których występują stężenia azotanów powyżej 50 mg/dm³ oraz w przedziale od 40-50 mg/dm³. Zatem, dla tego kryterium nie można wyznaczyć wód wrażliwych i związanych z nimi obszarów narażonych na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego

W zakresie ochrony przed powodzią, istotne jest budowa, odbudowa i właściwe utrzymanie rzek, kanałów, wałów przeciwpowodziowych, stacji pomp melioracyjnych i budowli hydrotechnicznych. Zadania te należą do Państwa. Środki na ten cel zabezpiecza Wojewoda Wielkopolski a realizację przedmiotowych zadań wykonuje WZMiUW oddział w Pile i RZGW w Poznaniu.

Integralną częścią działań związanych z ochroną przeciwpowodziową jest również utrzymanie w dobrym stanie technicznym urządzeń melioracji podstawowej.

Istotna jest także racjonalizacja gospodarowania spływami opadowymi w celu ograniczenia szybkiego ich odprowadzania do wód otwartych, zachowania naturalnych zbiorników retencyjnych, tj. terenów podmokłych i nieuregulowane cieki wodne i zwiększenia naturalnej retencji na obszarze zasilania.

Potrzeby w zakresie odbudowy urządzeń melioracji podstawowych w powiecie, na podstawie danych WZMiUW w Pile są następujące:

Rzeki i kanały

Gm. Czarnków – stan wymagający odbudowy - 3,6 km, w tym 11 budowli

– stan wymagający remontu - 10,3 km

Gm. Drawsko – stan wymagający odbudowy – 4,6 km

– stan wymagający remontu - 3,0 km

Gm. Krzyż Wlkp. – stan wymagający odbudowy – 29,1 km

Gm. Lubasz – stan wymagający odbudowy 12,3 km

– stan wymagający remontu 1,3 km

Gm. Połajewo – stan wymagający odbudowy – 4,8 km

Gm. Trzcianka – stan wymagający odbudowy 27,23 km

– stan wymagający remontu 0,8 km

Gm. Wieleń – stan wymagający odbudowy – 21,1 km

Budowle piętrzące:

Gm. Drawsko – stan wymagający odbudowy – 1 szt.

Gm. Krzyż Wlkp. – stan wymagający odbudowy – 2 szt.

Wały przeciwpowodziowe:

Gm. Drawsko – stan wymagający remontu – 3,1 km

Gm. Krzyż Wlkp. – stan wymagający remontu – 4,1 km

Kierunki działań do 2012 roku:

Zagadnienie: Zaopatrzenie w wodę

W.1. Ochrona przed nadmierną eksploatacją wód podziemnych.

W.2. Właściwa gospodarka wokół indywidualnych ujęć wody w celu ograniczenia infiltracji zanieczyszczeń.

W.3. Wprowadzanie ograniczeń w zagospodarowaniu terenu w obszarach zasilania ujęć wody do picia.

W.4. Budowa nowych sieci wodociągowych.

W.5. Budowa i modernizacja ujęć wody oraz budowa i modernizacja SUW w celu dostosowania jakości wody do picia do wymagań prawnych.

W.6. Minimalizacja strat wody na przesyłce wody wodociągowej (przewody magistralne i lokalne).

Zagadnienie: Gospodarka ściekowa

W.7. Intensyfikacja współpracy ponadlokalnej dot. rozwiązania problemu gospodarki ściekowej.

W.8. Budowa sieci kanalizacyjnej.

W.9. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków.

- W.10. Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód podziemnych z szamb i z wód opadowych w nieskanalizowanych rejonach powiatu.
- W.11 Budowa sieci kanalizacji deszczowej.
- W.12. Właściwe użytkowanie gruntów przyległych do cieków.

Zagadnienie: Poprawa stosunków wodnych

- W.13. Wyznaczenie i ujęcie w studiach i kierunkach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych.
- W.14. Właściwe utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych.

5.1.3. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Klasa jakości wód powierzchniowych	Noteć – non Trzcinica – non Drawa – II Bukówka – II Gulczanka – non	Noteć – non Trzcinica – non Drawa – III Bukówka – II Gulczanka – non
Klasa jakości wód podziemnych (GZWP)	GZWP127: Ib-III	GZWP127: Ib-III
Zwodociągowanie powiatu (%)	70,7%	81,4%
Długość sieci wodociągowej w km	446,2 km	625,6 km
Średnie roczne zużycie wody wodociągowej w gospodarstwach domowych w tys. m ³ /rok	37,7	42,4
Skanalizowanie powiatu (%)	38,3%	51%
Długość sieci kanalizacyjnej w km	78,6 km	146,6 km
Liczba oczyszczalni ścieków komunalnych	11	12
Rzeki, kanały i wały przeciwpowodziowe wymagające remontu w km	b.d.	102,83 km
Rzeki, kanały i wały przeciwpowodziowe wymagające odbudowy w km	b.d.	27,1 km

5.2. Ochrona powietrza atmosferycznego (OP)

5.2.1. Stan wyjściowy

- Powiat czarnkowsko-trzcianecki w 2003 roku znajdował się w klasie ogólnej A, wg kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia i ustanowionych w celu ochrony roślin.
- Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu są: środki transportu i komunikacji, lokalne kotłownie, indywidualne źródła ciepła. W miastach powiatu dochodzi emisja ze źródeł przemysłowych.
- Zakłady mające największy udział w emisji zanieczyszczeń na terenie powiatu to: EKOPŁYTA S.A., Meblomor w Czarnkowie, Zakład Wodociągów i Ciepłownictwa w Krzyżu Wlkp.,

5.2.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji

*Utrzymanie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego w strefie A,
wg rocznej klasyfikacji jakości powietrza.*

Powiat czarnkowsko-trzcianecki charakteryzuje się dobrym stanem jakości powietrza (klasa A). Jednak biorąc pod uwagę systematyczny wzrost emisji komunikacyjnej, a także uciążliwość lokalną niskiej emisji, należy podejmować działania zmierzające do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, co pozwoli na utrzymanie jakości powietrza na poziomie roku 2003.

Ograniczenie niskiej emisji prowadzone jest w powiecie z sukcesem od kilku lat poprzez stopniową likwidację kotłowni wyposażonych w stare wyeksploatowane kotły opalane węglem (podłączenie do

sieci ciepłej lub kotłownia gazowa /olejowa). W przypadku pieców domowych poprzez instalowanie kotłów wykorzystujących bardziej ekologiczne nośniki ciepła (w tym niekonwencjonalne) bądź wymianę starych wyeksploatowanych kotłów węglowych na nowoczesne, wysoko sprawne, posiadające atest przyjaznych dla środowiska.

Istotnym czynnikiem wpływającym na obniżenie emisji z indywidualnych palenisk domowych jest poprawa stanu świadomości ekologicznej mieszkańców: wiedza nt. szkodliwości spalania opakowań z tworzyw sztucznych, gumy, opakowań z powłoką aluminiową oraz sposobów oszczędzania energii (termomodernizacja, stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie).

Docelowo system zaopatrzenia mieszkańców miast powiatu (Czarnków, Krzyż Wlkp., Trzcianka, Wieleń) w ciepło powinien być zogniskowany na podłączeniu jak największej ich liczby do sieci ciepłowniczej. Na terenach wiejskich, gdzie względy ekonomiczne ograniczają rozwój gazyfikacji i sieci ciepłowniczej - w znaczącym stopniu wykorzystywane będą lokalne zasoby energii odnawialnej i wprowadzane takie źródła energii, jak gaz i olej lub ekologicznych rodzajów paliwa węglowego.

Ruch uliczny i transport jest istotnym zagrożeniem walorów środowiska i zdrowia człowieka. Przewiduje się, że emisja ze środków transportu będzie rosła (szacunkowo do 2007 roku), a następnie malała. Redukcja ta będzie wynikiem poprawy infrastruktury drogowej, wyprowadzeniem ruchu tranzytowego poza centra miast (np. Czarnkowa), a także wycofaniem benzyny ołowiowej (w 2005 roku) i lepszym stanem technicznym pojazdów.

W najbliższych latach, działania inwestycyjne w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza z zakładów przemysłowych, będą zogniskowane na modernizacji i instalacji urządzeń ochronnych, natomiast w dalszych latach na szerokiej modernizacji technologii w przemyśle i energetyce zawodowej w związku z wdrażaniem najlepszych dostępnych technik (BAT).

"Strategia rozwoju energetyki odnawialnej" przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą z dnia 5 września 2000 roku, zakłada zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w roku 2020.

Cel ten wymaga podjęcia szeregu działań, zarówno w skali krajowej, wojewódzkiej, jak i lokalnej.

W przypadku powiatu czarnkowsko-trzcieńskiego działania te będą dotyczyły wykorzystania energii wód geotermalnych.

Kierunki działań do 2012 roku:

Zagadnienie: Emisja niska

- OP.1. Eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych, w tym zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii takich jak: energia wodna, energia pochodząca z biomasy, energia słoneczna, pompy ciepłe.
- OP.2. Przyłączanie do sieci c.o. nowych odbiorców.
- OP.3. Termomodernizacja budynków (w pierwszej kolejności tych gdzie modernizowany jest system ogrzewania).
- OP.4. Upowszechnianie przyjaznego środowiska budownictwa (materiały energooszczędne).
- OP.5. Rozwój sieci gazowej na terenie powiatu.

Zagadnienie: Emisja komunikacyjna

- OP.6. Wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru zainwestowania miejskiego; budowa obwodnicy Czarnkowa.
- OP.7. Budowa nowych dróg i obiektów mostowych oraz kontynuacja modernizacji i przebudowy dróg.
- OP.8. Kontynuacja modernizacji taboru autobusowej komunikacji, wymiana pojazdów na bardziej "ekologiczne" .

- OP.9. Rozwój i promowanie proekologicznych środków transportu, (w tym transportu kolejowego), wsparcie budowy infrastruktury rowerowej: budowa nowych tras rowerowych i modernizacja istniejących, w tym wyłączenie tras rowerowych poza pasy dróg samochodowych.
- OP.10. Wprowadzenie i propagowanie systemu przewozów kombinowanych: rower z innymi środkami lokomocji (np. w ramach wycieczek turystycznych).

Zagadnienie: Emisja przemysłowa

- OP.11. Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem ISO 14 000 oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja)
- OP.12. Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT)

Zagadnienie: Energia odnawialna

- OP 14. Promowanie oraz popularyzacja najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych

5.2.3. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Klasa strefy powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego	Nie prowadzono	A
Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS (Mg/rok)	493	816
Wielkość emisji SO ₂ do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS bez CO ₂ (Mg/rok)	630	512
Wielkość emisji tlenków azotu do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS bez CO ₂ (Mg/rok)	259	250
Wielkość emisji dwutlenku węgla do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS (Mg/rok)	133816	140230

5.3. Ochrona przed hałasem (OH)

5.3.1. Stan wyjściowy

- Najbardziej znaczącym źródłem hałasu w powiecie jest hałas komunikacyjny, koncentrujący się w centrum Czarnkowa, Trzcianki i Połajewa ze względu na przebieg przez te miejscowości dróg wojewódzkich.
- Uciążliwości hałasu przemysłowego dotyczą terenów wewnątrz zakładów przemysłowych.

5.3.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji

Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego i hałasu pochodzącego z obiektów działalności gospodarczej dla mieszkańców i środowiska

Politykę Unii Europejskiej w dziedzinie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku.

Wg POŚ (art.112), ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Polityka unijna zmierza w kierunku stworzenia sprawnego systemu gromadzenia informacji o stanie klimatu akustycznego środowiska.

Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Dla ograniczenia emisji hałasu komunikacyjnego w powiecie, istotne znaczenie będą miały przedsięwzięcia, ujęte w par.5.2. dotyczące ograniczenia emisji komunikacyjnej. Są to działania z zakresu modernizacji sieci drogowej i zwiększenia przepustowości ruchu.

W skali lokalnej istotne znaczenie ma zmniejszenie emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

Kontrole przez służby WIOŚ instalacji emitujących nadmierny hałas do środowiska w znacznej mierze wymuszają na podmiotach inwestowanie w urządzenia ograniczające jego emisję (tłumiki, obudowy dźwiękoszczelne, przenoszenie instalacji do innego obiektu, skrócenie czasu pracy urządzeń).

Kierunki działań do 2012 roku:

OH.1. Dokonanie oceny akustycznej wybranych (newralgicznych) miejsc powiatu.

OH.2. Wprowadzanie rozwiązań bezpośrednio zmniejszających uciążliwość hałasu dla mieszkańców (np. budowa ekranów akustycznych, zwłaszcza na odcinkach nowych tras obwodnicowych i odcinkach istniejących tras o nadmiernym ruchu, dźwiękoszczelne okna).

OH.3. Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.

OH.4. Zmniejszenie emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

5.3.3. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Miejsca gdzie poziom hałasu przekracza wartość progową	- Czarnków wzdłuż ul. Putza - Przybychowo	Brak badań
Udział podmiotów gospodarczych nie spełniających wymogów w zakresie emisji hałasu w ogólnej liczbie kontrolowanych	4	4

5.4. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi (PE)

5.4.1. Stan wyjściowy

- W UE brak jest jednolitych przepisów ochrony środowiska i zdrowia ludzi przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
- Dominującym pod względem intensywności źródłem promieniowania elektromagnetycznego są nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych analogowych i cyfrowych pracujące w paśmie 900MHz i 1 800MHz.

Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji

Rozeznanie skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi.

W UE brak jest jednolitych przepisów ochrony środowiska i zdrowia ludzi przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych (jest jedynie rekomendacja z 1999 roku). Polskę czeka szereg prac w zakresie wprowadzenia unormowań w dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi, zorganizowanie jednostki referencyjnej (wraz z laboratorium pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku), która będzie zapleczem naukowym i merytorycznym dla organów administracji, w tym inspekcji ochrony środowiska, które to organy mają realizować zadania zgodnie z zapisami ustawy poś.

W najbliższych latach podstawowym działaniem będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi. Ponadto, jednym z ważnych zadań służących realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

zapisów poświęconych ochronie przed polami (Polityka Ekologiczna Państwa) z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych, gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Kierunki działań do 2012 roku:

PE.1. Rozwój systemu badań pól elektromagnetycznych

PE.2. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych

5.4.3. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Liczba miejsc, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku z wyszczególnieniem: a. terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową b. miejsc dostępnych dla ludzi	Brak danych	Brak danych

5.5. Ochrona przed poważnymi awariami (AW)

5.5.1. Stan wyjściowy

- Poważną awarią w rozumieniu ustawy POŚ jest zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem.
- Na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego do poważnych awarii może dojść na skutek awarii urządzeń technicznych w zakładach przemysłowych lub podczas transportu materiałów niebezpiecznych: w wyniku kolizji drogowej bądź kolejowej, a także rozszczelnienia cystern kolejowych lub autocystern.
- Na terenie powiatu brak jest zakładów dużego ryzyka (ZDR) i zakładów zwiększonego ryzyka (ZZR). Są dwa zakłady, które posiadają amoniak tj. browar i mleczarnia w Czarnkowie.

5.5.2. Cele średniookresowe do 2012 roku i strategia ich realizacji

Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu poważnych awarii.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także Wojewodzie. Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo ochrony środowiska.

WIOŚ realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych poprzez:

- kontrolę podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
- badanie przyczyn wystąpienia awarii oraz sposobów likwidacji skutków awarii
- prowadzenie szkoleń i instruktażu.

Aktualnie na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego brak jest zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych (wg informacji WIOŚ Delegatura w Pile).

Potencjalnym zagrożeniem środowiska i zdrowia człowieka jest transport substancji niebezpiecznych przez teren powiatu, w szczególności przez Czarnków (brak obwodnicy) oraz transportem kolejowym (przez Krzyż Wlkp.).

W przypadku wystąpienia skażenia środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych (transport drogowy lub kolejowy), gdy trudno jest ustalić sprawcę zdarzenia - obowiązki usunięcia zagrożenia spoczywają na Staroście. Stąd istotne znaczenie miałoby wyznaczenie miejsca tymczasowego magazynowania odpadów powstałych w czasie usuwania skutków zdarzenia. Decyzja

co do miejsca powinna być podjęta na poziomie województwa w porozumieniu z właściwymi samorządami terytorialnymi.

Z punktu widzenia narażenia mieszkańców na skutki ewentualnych skażeń środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych, ważne jest opracowanie programu informowania społeczeństwa o wystąpieniu awarii i sposobu zachowań w takiej sytuacji.

Kierunki działań do 2012 roku:

AW.1. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii podczas transportu materiałów niebezpiecznych.

AW.2. Zapewnienie bezpiecznego transportu materiałów niebezpiecznych.

AW.3. Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii.

5.5.3. Wskaźniki monitorowania celów

Wskaźnik	Rok 1999	Rok 2003
Liczba awarii podczas transportu materiałów niebezpiecznych	b.d.	brak
Liczba zdarzeń wymagających zużycia neutralizatorów	b.d.	b.d.
Liczba zdarzeń wymagających zużycia sorbentów	b.d.	35

6. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2005 – 2008

Cele ekologiczne do 2012 roku i strategia ich realizacji przedstawione w rozdziałach 3-5, są bazą dla planu operacyjnego na lata 2005 - 2008, tj. konkretnych przedsięwzięć (pozainwestycyjnych i inwestycyjnych), które mają priorytet w skali powiatu.

Poniżej przedstawiono kryteria wyboru priorytetów, które były podstawą sformułowania przedsięwzięć planowanych do realizacji w okresie 2005 - 2008 w zakresie priorytetowych elementów środowiska i uciążliwości oraz pozostałych zagadnień nie mających priorytetu w skali powiatu. Poszczególne przedsięwzięcia zostały przedstawione w tabelach, z przypisaniem ich konkretnym kierunkom działań (kierunki zgodnie z rozdziałami 3-5). Dla przedsięwzięć podano instytucje realizujące dane przedsięwzięcie oraz koszty i źródła finansowania.

Priorytety ekologiczne w perspektywie do 2008 roku rozpatrywano z dwóch punktów widzenia. Pierwszy punkt - to priorytetowe komponenty (lub uciążliwości) środowiska, a drugi punkt widzenia - to priorytetowe przedsięwzięcia zmierzające do poprawy aktualnego stanu środowiska.

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów w skali powiatu, należy wymienić:

- Wymogi wynikające z ustawy "Prawo ochrony środowiska", ustawy o odpadach i ustawy "Prawo Wodne" oraz innych ustaw komplementarnych,
- Wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe dot. implementacji dyrektyw UE
- Dysproporcję pomiędzy stanem wymaganym a aktualnym
- Zgodność przedsięwzięcia z wojewódzkim programem ochrony środowiska
- Zgodność przedsięwzięcia ze "Strategią rozwoju powiatu"
- Możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
- Obecne zaawansowanie inwestycji

Proponowane przedsięwzięcia ujęto w tabelach:

Edukacja ekologiczna	Tabela 1
Ochrona przyrody i krajobrazu	Tabela 2
Ochrona lasów	Tabela 3
Ochrona gleb	Tabela 4
Ochrona powietrza atmosferycznego	Tabela 5
Jakość wód i stosunki wodne	Tabela 6
Ochrona przed hałasem	Tabela 7
Poważne awarie	Tabela 8

Należy podkreślić, że zaproponowana lista przedsięwzięć nie zamyka możliwości realizowania innych, charakteryzujących się mniejszą skalą, a tym samym mniejszym jednostkowym efektem. Oznacza to równocześnie możliwość realizacji przedsięwzięć nie wskazanych w załączonych tabelach, ale takich, które mieszczą się w ramach kierunków działań nakreślonych w rozdziałach 3 - 5.

Tabela 1 Edukacja ekologiczna – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>EE 1</i> Prowadzenie zróżnicowanych form edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży	EE.1.1. Kontynuacja wprowadzania do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacją ekologiczną ze szczególnym uwzględnieniem problemów występujących na terenie powiatu i poszczególnych gmin	Kuratorium Oświaty, placówki oświatowe, LOP	b.d.k	b.d.k.	b.d.k	b.d.k	b.d.k	
	EE.1.2. Dalsza organizacja wspólnych dla szkół konkursów wiedzy ekologicznej i in. form edukacji ekologicznej: biegi, happeningi, festyny.	Władze oświatowe, szkoły, Starostwo Powiatowe, urzędy gmin, POE, LOP	95	20	25	25	25	P i GFOŚiGW inne
	EE.1.3. Prowadzenie zajęć dydaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej z zakresu edukacji leśnej z wykorzystaniem istniejącego systemu ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych oraz tras wycieczkowych.	Nadleśnictwa, PCIPiT	60	15	15	15	15	P i GFOŚiGW inne
	EE.1.4. Prowadzenie i organizacja szkolnych kół zainteresowań o tematyce ekologicznej.	Placówki oświatowe, POE, LOP	30	5	5	10	10	P i GFOŚiGW inne
	EE.1.5. Realizacja wyjazdów dzieci i młodzieży do terenowych ośrodków prowadzących edukację ekologiczną	Placówki oświatowe, POE, LOP	190	40	50	50	50	P i GFOŚiGW, inne
	EE.1.6. Organizacja akcji i imprez ekologicznych przez PTOP „Salamandra”	PTOP „Salamandra”	16	4	4	4	4	Środki własne, PFOŚiGW
<i>EE 2</i> Wspieranie finansowe i merytoryczne (ze strony Starostwa Powiatowego, urzędów gmin) działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach.	EE.2.1. Doposażenie szkół w materiały edukacyjne i informacyjne z zakresu ochrony środowiska.	Starostwo Powiatowe, Urzędy gmin	40	10	10	10	10	P i GFOŚiGW
	EE.2.2. Organizowanie zajęć z zakresu edukacji leśno-przyrodniczej na terenach lasów i terenach cennych przyrodniczo.	Starostwo Powiatowe, Urzędy gmin, Nadleśnictwa, POE	20	5	5	5	5	GFOŚiGW
	EE.2.3. Organizacja warsztatów itp. z zakresu edukacji ekologicznej młodzieży szkolnej dot. problemów ekologicznych w regionie.	Starostwo Powiatowe, POE	40	10	10	10	10	P i GFOŚiGW

Tabela 1 Edukacja ekologiczna – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008 c.d.

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>EE 2 c.d. Wspieranie finansowe i merytoryczne (ze strony Starostwa Powiatowego, urzędów gmin) działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w szkołach.</i>	EE.2.4. Dofinansowanie akcji letnich prowadzonych przez organizacje np. ZHP ZHR	Starostwo Powiatowe						PFOŚiGW
<i>EE 3 Zapewnienie społeczeństwu niezbędnych informacji nt. stanu środowiska i działań na rzecz jego ochrony.</i>	EE.3.1. Zamieszczanie bieżących informacji na stronach internetowych Starostwa i gmin powiatu o stanie środowiska oraz o podejmowanych działaniach na rzecz jego ochrony	Starostwo Powiatowe, Urzędy gmin	4	1	1	1	1	PFOŚiGW
	EE.3.2. Organizacja spotkań informacyjnych (1-2/rok) dot. stanu środowiska w Powiecie oraz działań podejmowanych na rzecz jego ochrony przez władze powiatowe i gminne oraz możliwości indywidualnych działań każdego mieszkańca	Starostwo Powiatowe	4	1	1	1	1	PFOŚiGW
<i>EE 4 Współdziałanie władz powiatu i gmin z przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy, organizacjami pozarządowymi w realizacji edukacji ekologicznej.</i>	EE.4.1. Organizowanie cykli szkoleniowych dot. prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki leśnej, gospodarki odpadami itp. dla przedstawicieli grup celowych.	Starostwo Powiatowe, urzędy gmin, LP, POE	30		10	10	10	PFOŚiGW
	EE.4.2. Edukacja ekologiczna mieszkańców dot. proekologicznych zachowań w zakresie korzystania ze środków transportu, energooszczędności, zmniejszania emisji niskiej i. in.	Starostwo Powiatowe, urzędy gmin, LP, POE	15	2	3	5	5	P i G FOŚiGW
	EE.4.3. Wzmocnienie treści ekologicznych w świętach branżowych (np. . ŚDz.OŚ, Światowy Dzień Meteorologii, Dzień Leśnika) i w świętach regionu	Koordynatorzy imprez	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	b.d.k.	

Tabela 1 Edukacja ekologiczna – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008 c.d.

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>EE 4 c.d. Współdziałanie władz powiatu i gmin z przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy, organizacjami pozarządowymi w realizacji edukacji ekologicznej.</i>	EE.4.4. Organizowanie warsztatów branżowych o tematyce prośrodowiskowej.	Starostwo Powiatowe, urzędy gmin, POE	12		4	4	4	Zakłady pracy
	EE.4.5. Organizacja akcji proekologicznych, np. Dnia Ziemi, akcji sprzątania świata, Dnia bez samochodu itp.	Gminy powiatu	80	20	20	20	20	PiGFOŚiGW
<i>EE 5 Współdziałanie władz powiatu i gmin z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony oraz kształtowanie proekologicznych postaw społeczeństwa.</i>	EE.5.1. Opracowanie cyklicznych programów telewizyjnych/audycji radiowych/artkułów dotyczących zrównoważonego rozwoju powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.	Media, POE	8	2	2	2	2	Środki własne, budżet starostwa
	EE.5.2. Opracowanie cyklu filmów/audycji radiowych/ publikacji i artykułów o bogactwie i zasobach przyrodniczych gmin powiatu	Media, POE, Lasy Państwowe	30		10	10	10	Środki własne, budżet starostwa
	EE.5.3. Organizacja konkursów fotograficznych, reporterskich pokazujących stan środowiska w powiecie.	Starostwo Powiatowe, urzędy gmin	35	5	10	10	10	budżet starostwa i gmin
<i>EE 6. Prowadzenie działań w zakresie edukacji przyrodniczej na terenach cennych przyrodniczo.</i>	EE.6.1. Budowa dalszego ciągu ścieżki ekologicznej oraz budowa ścieżki rowerowej w Ndl. Potrzebowice	Nadleśnictwo Potrzebowice	15	15				Środki własne
	EE.6.2. Budowa arboretum na terenie Nadleśnictwa Potrzebowice	Nadleśnictwo Potrzebowice	30		10	10	10	Środki własne
	EE.6.3. Budowa i wyposażenie Sali dydaktycznej	Nadleśnictwo Potrzebowice	300	50	50	100	100	Środki własne, dotacje
	EE.6.4. Wyposażenie sali edukacyjnej – w Nadl. Krucz	Nadleśnictwo Krucz	25	25				Środki własne
	EE.6.5. Budowa ścieżki edukacyjno-rowerowej	Nadleśnictwo Krzyż	50	25	25			Środki własne, WFOŚiGW

Tabela 1 Edukacja ekologiczna – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008 c.d.

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>EE 6.c.d. Prowadzenie działań w zakresie edukacji przyrodniczej na terenach cennych przyrodniczo.</i>	EE.6.6. Budowa ścieżki edukacji przyrodniczo-łowieckiej w Goraju oraz doposażenie Sali łowieckiej	PZŁ	40	40				Środki własne, dotacje, PFOŚiGW
	EE.6.7. Budowa ścieżki przyrodniczo-leśnej „Nad Bukówką” w Ndl. Trzcianka	Nadleśnictwo Trzcianka	40	40				Środki własne
	EE.6.8. Organizowanie wycieczek dla mieszkańców powiatu do miejsc cennych przyrodniczo i kulturowo połączonych z edukacją ekologiczną	Lasy Państwowe, POE	20	5	5	5	5	Środki własne
	EE.6.9. Inwentaryzacja istniejących i wyznaczanie nowych szlaków pieszych, rowerowych i konnych w gminie Drawsko	Urząd Gminy Drawsko	8	2	2	2	2	Budżet gminy
<i>EE 7. Rozwój działalności informacyjno-wydawniczej.</i>	EE.7.1. Rozwój działalności wydawniczej prowadzonej przez PCIPiT	PCIPiT	4	1	1	1	1	PFOŚiGW i WFOŚiGW
	EE.7.2. Kontynuacja działalności wydawniczej prowadzonej przez Lasy Państwowe	Lasy Państwowe	20	5	5	5	5	Środki własne
	EE.7.3. Wydanie folderu o nadleśnictwie i ścieżkach przyrodniczo-leśnych w Ndl. Trzcianka	Nadleśnictwo Trzcianka	15	15				Środki własne
	EE.7.4. Cykliczne opracowanie raportu o stanie środowiska w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim	Starostwo Powiatowe	20				20	PFOŚiGW
<i>EE 8 Utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Przyrodniczej i Turystycznej</i>	EE.8.1. Zaadoptowanie istniejącego obiektu byłego internatu ZSZ w Białej na potrzeby Centrum	Starostwo Powiatowe	375	25	50	200	100	Fund. strukturalne, Urząd Marszałkowski, budżet państwa, P i WFOŚiGW
	EE.8.2. Wyposażenie w sprzęt do prowadzenia zajęć dydaktycznych	Starostwo Powiatowe	215	50	125	20	20	
	EE.8.3. Zagospodarowanie parku wokół budynku na cele dydaktyczne, w tym prace melioracyjne.	Starostwo Powiatowe	125	5	80	20	20	

Tabela 1 Edukacja ekologiczna – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008 c.d.

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>cd. EE 8 Utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Przyrodniczej i Turystycznej</i>	EE.8.4. Utworzenie punktu edukacyjnego na wzgórzach morenowych k. Białej	Starostwo Powiatowe	15			15		
<i>EE 9 Utworzenie Drawieńsko - Noteckiej Krainy Turystycznej</i>	EE 9.1. Aktywizacja turystyczna obszarów leżących w zlewni Doliny Noteci i rzeki Drawy.	Starostwo Czarnkowsko - Trzcianeckie i Strzelecko – Drezdeneckie, UMiG Dobiegniew, UMiG Drezdenko, UMiG Strzelce Krajeńskie, UMiG Wieleń, UG Krzyż Wielkopolski, UG Drawsko	b.k.d.					
<i>EE 8 Utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Przyrodniczej i Turystycznej</i>	EE.8.5. Wyznaczenie i utworzenie szlaków turystycznych i infrastruktury towarzyszącej w obrębie Doliny Noteci.	Starostwo Powiatowe, POE, nadleśnictwa	70	10	20	20	20	
	EE.8.6. Utworzenie bazy informacyjno-dydaktycznej dot. regionu Doliny Noteci.	Starostwo Powiatowe	35	5	10	10	10	
EDUKACJA EKOLOGICZNA:			2131	458	568	600	505	

Tabela 2. Ochrona przyrody i krajobrazu - przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>PK.1. Wdrożenie systemu NATURA 2000.</i>	PK.1.1. Utworzenie sieci NATURA 2000	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda	b.k.d.					
<i>PK.2. Upowszechnienie i wprowadzanie różnych form ochrony przyrody</i>	PK.2.1. Opracowanie dokumentacji i utworzenie kolejnych rezerwatów przyrody (Kuźnicki Las)	Wojewoda	b.k.d.					
	PK.2.2. Utworzenie rezerwatu Morena Czarnkowska	Wojewoda	b.k.d.					
	PK.2.3. Opracowanie dokumentacji i utworzenie kolejnych użytków ekologicznych.	Wojewoda, Rada Gminy	b.k.d.					
	PK.2.4. Uznanie za pomniki przyrody nowych obiektów.	Wojewoda, Rada Gminy	b.k.d.					
<i>PK.3. Kontynuacja prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej</i>	PK.3.1. Opracowania ekofizjograficzne gmin z wykorzystaniem dokumentacji dot. inwentaryzacji przyrodniczej gmin	Urzędy Gmin	300		100	100	100	Środki własne gmin
<i>PK.5. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych.</i>	PK.5.1. Bieżąca pielęgnacja pomników przyrody w gminach powiatu, w tym uzupełnienie urzędowych oznakowań pomników przyrody	Wojewoda, urzędy gmin,	40	10	10	10	10	Środki własne gmin
<i>PK.6. Utrzymanie różnorodności biologicznej siedlisk.</i>	PK.6.1. Zachowanie naturalnych zbiorowisk roślinnych nadrzecznych.	Nadleśnictwa, Starostwo Powiatowe	15		5	5	5	Środki własne

Tabela 2. Ochrona przyrody i krajobrazu - przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>PK 7 Zapewnienie warunków migracji zwierząt.</i>	PK.7.1. Ochrona tras migracyjnych zwierząt.	Nadleśnictwa, POE	2	0,5	0,5	0,5	0,5	Środki własne
	PK.7.2. Budowa przepławek dla organizmów wodnych	W zależności od potrzeb	b.k.d.					
	PK.7.3. Oznakowanie dróg w miejscach częstych wędrówek zwierząt.	PZD	1		0,5	0,5		Środki własne
	PK.7.4. Budowa przejść dla zwierząt drobnych przez nowo budowane i modernizowane drogi	PZD, gminy	b.k.d.	Koszty ujęte w przedsięwzięciach dot. budowy i modernizacji dróg				
<i>PK.9. Przeciwdziałanie wypalaniu traw</i>	PK.9.1. Współpraca z PSP w zakresie monitoringu podpałek traw i nieużytków	Starostwo Powiatowe, PSP, POE	2	0,5	0,5	0,5	0,5	Środki własne
	PK.9.2. Podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie szkodliwości wypalania traw, ściernisk, nieużytków.	Starostwo Powiatowe, POE RDLP, Nadleśn.	26	5	7	7	7	PFOŚiGW Nadleśnictwa RDLP
<i>PK10. Ochrona elementów środowiska przyrodniczo-kulturowego oraz miejsc i stanowisk archeologicznych</i>	PK.10.1. Zwiększanie powierzchni obszarów zieleni, prowadzenie prac i zabiegów pielęgnacyjnych	Urząd Miasta Czarnkowa	560	140	140	140	140	Budżet miasta
	PK.10.2. Modernizacja obiektów zabytkowych, oznakowanie obiektów chronionych i zabytkowych oraz bieżące utrzymanie zabytków w gminie Drawsko	Urząd Gminy Drawsko	60		20	20	20	Budżet gminy, środki pomocowe
	PK.10.3. Inwentaryzacja i ochrona otoczenia obiektów zabytkowych w gminach powiatu	Właściciele obiektów, Urzędy gmin	W zależności od potrzeb					
	PK.10.4. Inwentaryzacja stanowisk archeologicznych w gminach powiatu.	Urzędy gmin	b.k.d.					
<i>PK.11. Stosowanie rozwiązań architektonicznych harmonizujących w krajobrazie</i>	PK.11.1. Kształtowanie form architektonicznych nowych obiektów w nawiązaniu do budownictwa tradycyjnego i zabytkowego	Urzędy gmin	b.k.d.					

Tabela 2. Ochrona przyrody i krajobrazu - przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>PK.12. Dostosowanie form wypoczynku i zagospodarowania do warunków przyrodniczych obszarów.</i>	PK.12.1. Promocja walorów turystycznych gminy Drawsko, w tym inwentaryzacja zasobów przyrodniczych gminy.	Urząd Gminy Drawsko	10	2,5	2,5	2,5	2,5	Budżet gminy
<i>PK.13. Ochrona dziedzictwa kulturowego</i>	PK.13.1. Ochrona i rewaloryzacja zespołów dworsko-parkowych.	Właściciele obiektów, urzędy gmin, Woj. Konser. Zabyt.						
	PK.13.2. Uwzględnianie w mpzp zapisów dot. zachowania tradycyjnych układów wsi itp.	Urzędy gmin	b.k.d.					
Ochrona przyrody i krajobrazu			1016	158,5	286	286	285,5	

Tabela 3. Ochrona lasów - przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007		2008
<i>L.1. Utrzymanie różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności ekosystemów leśnych poprzez sukcesywną przebudowę drzewostanów.</i>	L.1.1. Inwentaryzacja, ochrona i monitoring cennych zbiorowisk leśnych: łągi, olsy	Nadleśnictwa, Starostwo Powiatowe		Zgodnie z planami urzędzenia lasu, i planami uproszczonymi urzędzenia lasów				
	L.1.2. Sukcesywna przebudowa drzewostanów w kierunku zgodności z siedliskiem	Nadleśnictwa, Starostwo Powiatowe		Zgodnie z planami urzędzenia lasu, i planami uproszczonymi urzędzenia lasów				
<i>L.2. Przestrzeganie zasad przeprowadzania zabiegów hodowlanych i technicznych zgodnie z funkcją lasów.</i>	L.2.1. Realizacja opracowania bieżących zabiegów hodowlanych i gospodarczych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju	Nadleśnictwa, Starostwo Powiatowe, właściciele lasów niepaństwowych		Zgodnie z planami urzędzenia lasu, i planami uproszczonymi urzędzenia lasów				
	L.2.2. Wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień ochronnych włącznie z zabudową obrzeży lasów	Nadleśnictwa, Starostwo Powiatowe, właściciele lasów niepaństwowych						

Tabela 3. Ochrona lasów - przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	2008	
L.3. <i>Rozszerzanie usług doradczych, informacji i szkoleń dla właścicieli lasów prywatnych.</i>	L.3.1. Szkolenia właścicieli lasów nt. prawidłowych zasad gospodarki leśnej i ochrony lasów.	Zespół Doradztwa Rolniczego w Trzciance	6		2	2	2	Budżet powiatu
L.4. <i>Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasów, dla lasów będących własnością osób fizycznych i wspólnot.</i>	L.4.1. Realizacja uproszczonych planów urządzenia lasu dla lasów będących własnością osób prywatnych	Starostwo Powiatowe	115	24	77	9	5	Budżet powiatu PFOŚiGW
L.5. <i>Realizacja „Programu zwiększania lesistości kraju”.</i>	L.5.1. Określenie limitu zalesień i gruntów do zalesienia	ARiMR	b.k.d.	b.k.d.				
	L.5.2. Coroczne zalesianie gruntów prywatnych w gminach powiatu.	prywatni właściciele						
	L.5.3. Przekwalifikowanie gruntów rolnych na leśne	Starostwo Powiatowe	b.k.d.	b.k.d.				
Ochrona lasów			121	24	79	11	7	

Tabela 4. Ochrona gleb - przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 - 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 - 2008	2005	2006	2007	
<i>Gl.1. Inwentaryzacja gleb zdegradowanych i wyznaczenie obszarów priorytetowych do rekultywacji.</i>	Gl.1.1. Przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji gleb zdegradowanych	Starosta	b.k.d.				
	Gl.1.2. Prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi.	Starosta	b.k.d.				
<i>Gl.2. Rekultywacja terenów zdegradowanych.</i>	Gl.2.1. Rekultywacja środowiska gruntowo-wodnego w rejonie stacji paliw w Krzyżu Wlkp.	PKP CARGO S.A. Zakład Taboru w Szczecinie	600	600			Środki własne
	Gl.2.2. Opracowanie projektu rekultywacji dla części żwirowiska w Lubczu Małym	Właściciel					
	Gl.2.3. Rekultywacja terenu po stacji paliw (CPN) w Śmieszkowie	PKN ORLEN					
	Gl.2.4. Likwidacja mogilnika w Górnicy gm. Trzcianka	Urząd Marszałkowski, Starosta Powiatu	450	200	250		NFOŚiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW
	Gl.2.5. Rekultywacja terenu wzdłuż torów kolejowych w Miałach	PKP Poznań	Koszty zastrzeżone				
<i>Gl.4. Prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi zgodnie z wymaganiami ustawowymi.</i>	Gl.4.1. Prowadzenie okresowych badań gleb zgodnie z wymaganiami prawnymi.	Starosta	50			50	Budżet państwa
Razem			1100	800	250	50	

Tabela 6. Ochrona jakości wody i poprawa stosunków wodnych – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008	
Zagadnienie: Zaopatrzenie w wodę								
W.2. <i>Właściwa gospodarka wokół indywidualnych ujęć wody w celu ograniczenia infiltracji zanieczyszczeń.</i>	W.2.1. Edukacja mieszkańców w zakresie właściwej lokalizacji i przechowywania obornika, gnojowicy itp.	Urzędy gmin, ZDR	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	
W.3. <i>Wprowadzanie ograniczeń w zagospodarowaniu terenu w obszarach zasilania ujęć wody do picia.</i>	W.3.1. Wprowadzanie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe (dolin rzecznych, płytkiego zalegania wód podziemnych) przed zainwestowaniem i rygorystyczne przestrzeganie tych zapisów.	Urzędy gmin	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	
W.4. <i>Budowa nowych sieci wodociągowych.</i>	W.4.1. Opracowanie wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych	MKiW sp. z o.o. w mieście Czarnków	b.k.d.	b.k.d.				
	W.4.2. Budowa sieci wodociągowej Gębiczyn	PK"Noteć" sp. z o.o. w gm. Czarnków	1500			500	1000	Fundusz spójności
	W.4.3. Budowa sieci wodociągowej – Huta, Hutka, Gębice	Gmina Czarnków	150				150	Środki własne
	W.4.4. Modernizacja sieci wodociągowej w gm. Czarnków	Gmina Czarnków	2900			1600	1300	Środki własne, kredyt, ZPORR
	W.4.5. Budowa sieci wodociągowej Jędrzejewo	PK"Noteć" sp. z o.o. w gm. Czarnków	1419		1419			Fundusz spójności
	W.4.6. Budowa sieci wodociągowej we wsi Piłka, Kwiejce, Kwiejce Nowe	Urząd Gminy Drawsko	2100		2100			Środki własne, fundusze strukturalne
	W.4.7. Budowa sieci wodociągowej w Lubczu Małym i Bielicach Nowych w gm. Krzyż	Urząd Miejski Krzyż Wlkp.	330	160		170		Środki własne

Tabela 6. Ochrona jakości wody i poprawa stosunków wodnych – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008	
W.4. <i>Budowa nowych sieci wodociągowych .c.d.</i>	W.4.8. „Rozbudowa wodociągu wiejskiego na bazie hydroforni w Stajkowie” (wieś Nowina, Miłkówko, Cegielnia Lubasz , Stajkowo – wybudowania, rozbudowa hydroforni w Stajkowie)	Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Nadnoteckich, Przedsiębiorstwo Komunalne „NOTEĆ” Sp. z o.o.	1988		994	994		Środki własne, fundusz spójności
	W.4.9. Budowa sieci wodociągowej w Połajewie i Przybychowie	Urząd Gminy Połajewo	500	500				Środki unijne, WFOŚiGW
	W.4.10. Połączenie sieci wodociągowych Wieleń prawo i lewo-brzeżny.	PK NOTEĆ	800	800				
	W.4.11. Budowa wodociągu dla miejscowości: Kaładek, Folsztyn, Nowe Dwory, Zielonowo.	PK NOTEĆ	2500		2500			
W.5. <i>Budowa i modernizacja ujęć wody oraz budowa i modernizacja SUW w celu dostosowania jakości wody do picia do wymagań prawnych.</i>	W.5.1. Modernizacja stacji uzdatniania wody	MKiW sp. z o.o. w mieście Czarnków	800			350	450	Środki własne, dotacje, pożyczki
	W.5.2. Modernizacja stacji uzdatniania wody – Kuźnica Czarnkowska, Gębice, Ciszkowo, Śmieszkowo, Sarbia, Brzeźno	Gmina Czarnków	1417				1417	Środki własne, kredyt, ZPORR
	W.5.3. Budowa studni ujęcia wody w Drawsku i Drawskim Młynie	Urząd Gminy Drawsko	400	400				Budżet gminy, Urząd Wojewódzki, fundusze strukturalne
W.6. <i>Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej(przewody magistralne i lokalne).</i>	W.6.1. Budowa przepompowni P2 i wymiana sieci wodociągowej	MKiW sp. z o.o. w mieście Czarnków	1105	455	160	40	450	Środki własne, dotacje, pożyczki

Tabela 6. Ochrona jakości wody i poprawa stosunków wodnych – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008	
Zagadnienie: Gospodarka ściekowa								
<i>W.7. Intensyfikacja współpracy ponadlokalnej dot. rozwiązania problemu gospodarki ściekowej.</i>	W.7.1. Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie planowania i rozwiązywania problemów gospodarki ściekowej.	Urzędy gmin	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	
<i>W.8. Budowa sieci kanalizacyjnej.</i>	W.8.1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w mieście Czarnków	MKiW sp. z o.o. w mieście Czarnków	130	110	20			Środki własne, dotacje i pożyczki
	W.8.2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Śmieszkowo w gm. Czarnków	Gmina Czarnków	2682	2682				ZPORR, budżet państwa, środki własne, pożyczka
	W.8.3. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej dla wsi Pianówka, Góra nad Notecią, Ciszkowo, Mikołajewo	PK"Notec" sp. z o.o. w gm. Czarnków	2000			500	1500	Fundusz spójności
	W.8.4. Skanalizowanie miejscowości Pęckowo	Urząd Gminy Drawsko	2200	2200				Budżet gminy, Urząd Wojewódzki, fundusze strukturalne
	W.8.5. Budowa kanalizacji sanitarnej na ulicach: Długa, Różana, Brzozowa, Sienkiewicza, Kochanowskiego, Marchlewskiego, Tęczowa, Wiosenna, Pogodna, Słoneczna, Woj. Polskiego	Urząd Miejski Krzyż Wlkp.	870	870				Środki własne, środki unijne
	W.8.6. Budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w rejonie ulic Szamotulskiej i B. Chrobrego w Lubaszu	Stowarzyszenie Gmin i powiatów Nadnoteckich ,	4821			4821		Środki własne, Fundusz Spójności
	W.8.7. Budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami dla wsi Stajkowo	Przedsiębiorstwo Komunalne „NOTEĆ” Sp. z o.o.	4937		2469	2468		Środki własne, Fundusz Spójności

Tabela 6. Ochrona jakości wody i poprawa stosunków wodnych – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008	
<u>Zagadnienie: Gospodarka ściekowa</u>								
W.8. <i>Budowa sieci kanalizacyjnej.</i>	W.8.8. Budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w Lubasz (os. Gorajskie)	Stowarzyszenie Gmin i powiatów Nadnoteckich , Przedsiębiorstwo Komunalne „NOTEĆ” Sp. z o.o.	3057				3057	Środki własne, Fundusz Spójności
	W.8.9. Budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w ul. Chrobrego w Lubasz w zakresie od ul. Podgórnej do przystanku PKS (lewa strona) i od Placu Koronacyjnego do posesji nr 31 (prawa strona)		741		371	370		Środki własne, Fundusz Spójności
	W.8.10. Budowa kanalizacji sanitarnej we wsi Jędrzejewo i Sławno gm. Lubasz		1885		943	942		
	W.8.11. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Krosin i Młynkowo	Urząd Gminy Połajewo, WFOŚiGW	3 000		1000	1000	1000	Środki unijne, WFOŚiGW
	W.8.12. Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej dla miasta Wieleń	PK NOTEĆ	6700	300	2500	2500	1400	Środki własne, środki unijne, WFOŚiGW

Tabela 6. Ochrona jakości wody i poprawa stosunków wodnych – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	
W.9. Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków.	W.9.1. Modernizacja istniejącej oczyszczalni ścieków w Brzeźnie, budowa kanalizacji: Białężyn, Huta, Komorzewo, Sarbia, Sarbka, Romanowo Górne i Dolne, Walkowice.,	PK"Noteć" sp. z o.o. w gm. Czarnków	13109	4044	4248	4817	Fundusz spójności
	W.9.2. Budowa oczyszczalni ścieków, budowa kanalizacji – Kuźnica Czarnkowska, Jędrzejewo	PK"Noteć" sp. z o.o. w gm. Czarnków	300				300 Środki własne
	W.9.3. Modernizacja i rozbudowa miejskiej oczyszczalni ścieków w Trzciance Budowa kanalizacji we wsiach Biała, Radolin, Teresin, Smolarnia, Straduń częściowo w Trzciance	Urząd Miasta Trzcianka	32000	17400	14600		Środki własne (9600), środki unijne
	W.9.4. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Wieleniu (ul. Jaryńska)	PK NOTEĆ	3400	2600	800		Środki własne, środki unijne, WFOŚiGW
W.10. Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód podziemnych z szamb i z wód opadowych w nieskanalizowanych rejonach powiatu.	W.10.1. Egzekwowanie obowiązku podłączania się do kanalizacji sanitarnej, likwidacja szamb	Urzędy gmin, Policja, Straż Miejska	b.k.d.				
	W.10.2. Kontrola częstotliwości wywozu nieczystości ciekłych z posesji mieszkaniowych	Urzędy gmin, Policja, Straż Miejska	b.k.d.				
	W.10.3. Rozdział sieci kanalizacji ogólnospławnej w Trzciance, likwidacja wylotów do rzeki Trzcianica.	Zakład Inżynierii Komunalnej sp. z o.o. w Trzciance	1500	400	400	400	300 Środki własne
	W.10.4. Uzbrojenie techniczne terenów budownictwa mieszkaniowego w rejonie ul. Wieleńskiej, jeziora Okunie lub Sarcz	UMiG Trzcianka	580			80	500 Środki własne
W.11 Budowa sieci kanalizacji deszczowej.	W.11.1. Budowa sieci kanalizacji deszczowej w mieście Czarnków	MKiW sp. z o.o. w mieście Czarnków	370	20	150	100	100 Środki własne, dotacje i pożyczki
	W.11.2. Budowa kanalizacji deszczowej w mieście	Urząd Miejski Krzyż Wlkp.	1010	190	820		Środki własne

Tabela 6. Ochrona jakości wody i poprawa stosunków wodnych – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008	
Zagadnienie: Poprawa stosunków wodnych								
<i>W.13. Wyznaczenie i ujęcie w studiach i kierunkach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych.</i>	W.13.1. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego ograniczeń w zagospodarowaniu związanych z wyznaczeniem terenów zalewowych.	Urzędy gmin	b.k.d.					
<i>W.14. Utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych</i>	W.14.1. Odbudowa budowli na rzece Stara Noteć II (5 budowli) w gm. Czarnków	WZMiUW w Pile	600 (łącznie 800 w latach 2007-2009)			300	300	Budżet państwa, środki unijne, NiWFOŚiGW
	W.14.2. Odbudowa kanału Drawka w gm. Krzyż Wlkp.	WZMiUW w Pile	2 050,5	2 050,5				Budżet państwa, środki unijne, NiWFOŚiGW
	W.14.3. Odbudowa rzeki Gulczanki (Antoniewo, Lubasz, Sławno, Prusinowo) w gm. Lubasz	WZMiUW w Pile	1 000	175	200	325	300	Budżet państwa, środki unijne, NiWFOŚiGW
	W.14.4. Odbudowa kanału Motylewskiego na terenie gmin Trzcianka i Ujście	WZMiUW w Pile	650 (łącznie 900 w latach 2007-2009)			300	350	Budżet państwa, środki unijne, NiWFOŚiGW
	W.14.5. Odbudowa jazu Molita w gm. Krzyż Wlkp.	WZMiUW w Pile	650 (łącznie 933 w latach 2007-2009)	150	200	150	150	Budżet państwa, środki unijne, NiWFOŚiGW
	W.14.6. Odbudowa jazu Brzegi na rzece Człapia w gm. Krzyż Wlkp.	WZMiUW w Pile	350 (łącznie 550 w latach 2007-2009)			175	175	Budżet państwa, środki unijne, NiWFOŚiGW
RAZEM			108 502	35 507	35 894	22 902	14 199	

Po 2008 roku na terenie Gminy Lubasz będą realizowane następujące inwestycje:

- budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami we wsi Prusinowo (koszt: 796 tys PLN)
- budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami we wsi Dąbe (koszt: 6 000 tys. PLN)
- budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami we wsi Goraj na bazie istniejącego uzbrojenia w Lubasz (koszt: 1 300 tys. PLN).

Wszystkie w/w inwestycje będą realizowane przez Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Nadnoteckich, Przedsiębiorstwo Komunalne „NOTEĆ” Sp. z o.o..

Potencjalne źródła finansowania to: środki własne jednostek oraz Fundusz Spójności.

Tabela 5. Ochrona powietrza atmosferycznego – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008	
Zagadnienie: Emisja niska								
<i>OP.1. Eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych, w tym zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii</i>	OP.1.1. Likwidacja dwóch kotłowni węglowych na terenie OSiR w mieście Czarnków	Miasto Czarnków	110	110				Budżet miasta
	OP.1.2. Wymiana i modernizacja sieci i kotłowni w mieście Czarnków	Geotermia Czarnków Sp. z o.o.	974	420	218	168	168	Środki własne
	OP.1.3. Modernizacja kotłowni węglowej na gazową w budynku PRDiM	PRDiM S.A. w mieście Czarnków	80			80		Środki własne
	OP.1.4. Modernizacja kotłowni osiedlowej na Osiedlu Parkowym w Krzyżu Wlkp.	Spółdzielnia Własnościowo-Lokatorska w Trzciance	280	280				Środki własne
<i>OP.5. Rozwój sieci gazowej na terenie powiatu.</i>	OP.5.1. Zakup piecy c.o. gazowego w mieście Czarnków	TBS Sp. z o.o. w mieście Czarnków	44	11	11	11	11	Budżet miasta
Zagadnienie: Emisja komunikacyjna								
<i>OP.6. Wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru zainwestowania miejskiego; budowa obwodnicy Czarnkowa</i>	OP.6.1. Budowa obwodnicy miasta Czarnkowa	Urząd Marszałkowski	44 530	2300	500	20865	20865	Urząd Marszałkowski, środki własne, środki powiatu, EFRR, środki gminne, fundusze strukturalne
<i>OP.7. Budowa nowych dróg i obiektów mostowych oraz kontynuacja modernizacji i przebudowy dróg.</i>	OP.7.1. Przebudowa drogi powiatowej Przesieki-Wieleń	ZDP	3321	1610	1711			Środki własne powiatu, budżet państwa, fundusze strukturalne
	OP.7.2. Budowa drogi powiatowej Mężyk – Krucz w miejscowości Biała	ZDP	1229	1229				Środki własne powiatu, budżet państwa, fundusze strukturalne

Tabela 5. Ochrona powietrza atmosferycznego – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania	
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008		
<i>OP.7. Budowa nowych dróg i obiektów mostowych oraz kontynuacja modernizacji i przebudowy dróg. c.d.</i>	OP.7.3. Przebudowa drogi powiatowej w miejscowości Śmieszkowo	ZDP	457	457				Środki własne powiatu, budżet państwa, fundusze strukturalne	
	OP.7.4. Przebudowa drogi powiatowej wraz z wiaduktem Drawsko-Krzyż	ZDP	1612		1612			Środki własne powiatu, budżet państwa, fundusze strukturalne	
	OP.7.5. Budowa i przebudowa ulic w mieście Czarnków	Urząd Miasta Czarnkowa	5680	637	3100	1308	635	środki własne, EFRR	
	OP.7.6. Budowa drogi gminnej w Jędrzejewie-Książnicy – etap I	Gmina Czarnków	265	265				Środki własne, środki Marszałka	
	OP.7.7. Modernizacja drogi Huta Szklana-Wizany,	Urząd Miejski Krzyż Wilkp.	833	833				Środki własne, SAPARD	
	OP.7.8. Budowa dróg wiejskich w Lubasz, Budowa drogi Stajkowo – Miłkowo, Utwardzenie drogi Kamionka – Sokołowo, Budowa drogi w Jędrzejowie	Urząd Gminy Lubasz	3700	650	1650	1100	400	Środki własne, EFRR	
	OP.7.9. Realizacja ciągu pieszo – rowerowego Czarnków-Lubasz	Urząd Gminy Lubasz	1250	500	500	250		Środki własne, EFRR	
	OP.7.10. Budowa ulic z odwodnieniem w Połajewie	Urząd Gminy Połajewo	1000		1000			Środki unijne, WFOŚiGW	
	OP.7.11. Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych	Urząd Miejski Trzcianka	1350	600	400	350		środki własne	
	OP.7.12. Budowa ulic w Wieleniu.	Urząd Miasta Wieleń	380	380				środki własne	
	<i>OP.8. Kontynuacja modernizacji taboru autobusowej komunikacji, wymiana pojazdów na bardziej "ekologiczne"</i>	OP.8.1. Zakup, wymiana samochodów ciężarowych na Euro 2	PRDiM S.A.	300		100	100	100	środki własne, środki zewnętrzne

Tabela 5. Ochrona powietrza atmosferycznego – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania	
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008		
OP.9. <i>Rozwój i promowanie proekologicznych środków transportu.</i>	OP.9.1. Budowa i modernizacja ścieżek rowerowych	Urzędy gmin		Koszty uwzględnione w tabeli 1					
Zagadnienie: Emisja przemysłowa									
OP.11. <i>Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem ISO 14 000 oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja)</i>	OP.11.1. Modernizacja lakierni i zmiana technologii na linii lakierniczej pod kątem redukcji lotnych związków organicznych	EKOPLYTA S.A.	2000			1000	1000	Środki własne, środki zewnętrzne	
OP.12. <i>Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT)</i>	OP.12.1. Montaż urządzeń odpylających. Dostosowanie do standardów emisji pyłów ze spalania paliw.	EKOPLYTA S.A.	1000	1000				Środki własne, środki zewnętrzne	
	OP.12.2. Odpylanie odlewni (redukcja emisji zanieczyszczeń do atmosfery)	Odlewnia Żeliwa „DRAWSKI” S.A.	500	500				Środki własne	
Zagadnienie: Energia odnawialna									
OP 14. <i>Promowanie oraz popularyzacja najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych</i>	OP.14.1. Opracowanie oferty nowoczesnych systemów grzewczych i ich promocja.	Starostwo Powiatowe, urzędy gmin							
	OP.14.2. Budowa zbiornika retencyjnego na Dębinie z wykorzystaniem do pozyskiwania energii (gm. Krzyż)	Urząd Gminy Krzyż							
Razem			70 995	11 782	10 802	25 232	23 179		

Tabela 7. Ochrona przed hałasem – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN					Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	2008	
<i>OH.1. Dokonanie oceny akustycznej wybranych (newralgicznych) miejsc powiatu.</i>	OH.1.1. Wyznaczenie miejsc newralgicznych w powiecie, gdzie istnieje potrzeba oceny akustycznej	Starostwo Powiatowe	b.k.d.		b.k.d.			
<i>OH.3. Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.</i>	OH.3.1. Wprowadzenie zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego sprzyjających ograniczeniu zagrożenia środowiska hałasem.	Urzędy gmin	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	
<i>OH.4. Zmniejszenie emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.</i>	OH.4.1. Stworzenie pasa zieleni o funkcji ekranu izolacyjno-krajobrazowego i modernizacja zewnętrznych źródeł hałasu	EKOPLYTA S.A.	700	340	120	120	120	Środki własne i zewnętrzne
	OH.4.2. Wymiana urządzeń produkcyjnych.	Zakłady Elektrochemiczne ALCO-MOT sp. z o.o.	18	3	5	10		Środki własne
Razem			718	343	125	130	120	

Tabela 8. Ochrona przed poważnymi awariami – przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w latach 2005 – 2008

Kierunki działań	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania
			Razem w latach 2005 – 2008	2005	2006	2007	
<i>AW I. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii podczas transportu materiałów niebezpiecznych.</i>	Opracowanie zewnętrznych planów operacyjno- ratunkowych dla zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii	Zakłady przemysłowe	b.k.d.				

7. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Finansowanie (rozdz.8.) stanowi jeden z ważniejszych instrumentów realizacji programu ochrony środowiska, ale nie jedyny. Bardzo istotne w procesie wdrażania programu jest właściwe wykorzystanie rozwiązań o charakterze organizacyjnym, uwzględniających zasady zrównoważonego rozwoju. Stąd wynika potrzeba sformułowania w niniejszym "Programie ..." zasad zarządzania środowiskiem poprzez zarządzanie niniejszym Programem. Trzeba przy tym pamiętać, że zarządzanie środowiskiem - również w kontekście integracji z Unią Europejską - nie jest wyłączną domeną służb ochrony środowiska. Istotne jest, aby w procesie wdrażania programu ochrony środowiska uczestniczyli przedstawiciele różnych branż i gałęzi gospodarki oraz sfery życia społecznego, a ich działania były zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Niniejszy rozdział opisuje instrumenty wspomagające wdrażanie programu ochrony środowiska, tzw. instrumenty polityki ekologicznej (par. 7.1.), zasady zarządzania środowiskiem, wynikające z zakresu kompetencyjnego administracji samorządowej szczebla powiatowego i gminnego (par. 7.4.). W zarządzaniu środowiskiem szczególną rolę pełni „Program ochrony środowiska”, który to program, z punktu widzenia władz powiatu, może być postrzegany jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji / organizacji, opierającej się na dobrowolnych porozumieniach na rzecz efektywnego wdrażania niniejszego Programu. Dlatego celowe jest przedstawienie *procedury wdrażania „Programu ...”*, aby właściwe służby administracji publicznej miały czytelny obraz terminów i zakresów aktualizacji /weryfikacji poszczególnych elementów programu oraz jasne określenie zasad współpracy poszczególnych grup zadaniowych w realizacji Programu.

7.1. Instrumenty polityki ochrony środowiska

Instrumentarium służące realizacji polityki ochrony środowiska wynika z szeregu ustaw, wśród których najważniejsze to: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane.

Wśród instrumentów zarządzania ochroną środowiska można wyróżnić instrumenty o charakterze politycznym (np. Polityka Ekologiczna Państwa, wojewódzkie / powiatowe i gminne programy ochrony środowiska), instrumenty prawno - administracyjne oraz instrumenty o charakterze horyzontalnym (systemy zintegrowanego zarządzania środowiskiem, monitoring środowiska, system statystyki, społeczna partycypacja, działania edukacyjne, narzędzia polityki technicznej i naukowej, konwencje, umowy i porozumienia międzynarodowe).

Tradycyjny podział instrumentów zarządzania środowiskiem wyróżnia instrumenty o charakterze prawnym, finansowym, społecznym i strukturalnym.

7.1.1. Instrumenty prawne

Pozwolenia

Z dniem 1 stycznia 1999 roku kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony przed zanieczyszczeniami i uciążliwościami podzielono pomiędzy Wojewodę i Starostów, przyjmując za podstawowe kryterium skalę uciążliwości danego podmiotu. Obecnie Wojewoda zachowuje kompetencje w omawianym zakresie w odniesieniu do inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których obligatoryjnie wymagany jest raport oddziaływania na środowisko.

Kompetencje do wydawania *pozwoleń*, dotyczących obiektów zaliczonych do inwestycji *mogących pogorszyć stan środowiska* (dla których może być wymagany raport oddziaływania na środowisko), posiada *starosta*.

Wśród pozwoleń należy wymienić:

- pozwolenia na gospodarcze korzystanie ze środowiska, w tym pozwolenia wodno-prawne a także pozwolenia na wprowadzanie pyłów lub gazów do powietrza, pozwolenia na

wytwarzanie odpadów, pozwolenia na emitowanie hałasu oraz pozwolenia zintegrowane (zgodnie z dyrektywą IPPC),

- zgody na gospodarcze wykorzystanie odpadów, decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami,
- decyzje o zakresie i sposobie usunięcia przyczyn szkodliwego oddziaływania na środowisko lub zagrożenia i przywrócenia środowiska do stanu właściwego,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Należy podkreślić, że **wprowadzenie wymogów Dyrektywy IPPC** (ang. *Integrated Pollution Prevention and Control*) do polskiego systemu prawnego ochrony środowiska wpłynie na funkcjonowanie kilku przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie powiatu i posiadających instalacje typu IPPC. Poniższa tabela przedstawia zakłady posiadające instalacje typu IPPC.

Lp.	Zakład/Obiekt	Klasyfikacja wg załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. (Dz.U.Nr 122 poz. 1055) (instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego)
1	Ferma drobiu „Koziegłowy” w Kadłubku gm. Trzcianka.	Do chowu lub hodowli drobiu lub świń o więcej niż 40 000 stanowisk dla drobiu
2	Ferma brojlerów kurzych PH Rol-Big sp. z o.o. w Hutce gm. Czarnków.	Do chowu lub hodowli drobiu lub świń o więcej niż 40 000 stanowisk dla drobiu
3	EKOPLYTA S.A. w Czarnkowie.	W przemyśle energetycznym do spalania paliw o mocy nominalnej ponad 50 MWt
4	Ferma tuczu trzody chlewnej Rol-Big w Komorzewie gm. Czarnków.	Do chowu lub hodowli drobiu lub świń o więcej niż 2 000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg
5	Odlewnia Żeliwa „DRAWSKI” w Drawskim Młynie	W hutnictwie i przemyśle metalurgicznym do odlewania metali żelaznych o zdolności produkcyjnej ponad 20 ton wytopu na dobę
6	Składowiska odpadów w Wieleniu i Trzciance	W gospodarce odpadami do składowania odpadów, z wyłączeniem odpadów obojętnych, o zdolności przyjmowania ponad 10 ton odpadów na dobę lub o całkowitej pojemności ponad 25 000 ton

Ponadto bardzo ważnym instrumentem służącym właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty oddziaływania na środowisko oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin.

Kontrola przestrzegania prawa

Wprowadzona reforma w istotny sposób wzmacnia kompetencje kontrolne Wojewody. Jednak należy zaznaczyć, że nastąpiło to na skutek zabiegów formalnych, tj. podporządkowania Wojewodzie wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, który wykonuje w jego imieniu zadania i kompetencje Inspekcji Ochrony Środowiska, a więc odpowiada za kontrolę przestrzegania warunków określonych w pozwoleniach.

Ponadto, Wojewoda na wniosek wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub za jego zgodą, może powierzyć w drodze porozumienia, prowadzenie spraw z zakresu właściwości wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, w tym wydawanie w jego imieniu decyzji administracyjnych, powiatom położonym na terenie województwa.

Monitoring stanu środowiska

Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów społecznych (informacyjnych), jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

7.1.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą przede wszystkim: opłata za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjna kara pieniężna i fundusze celowe.

Opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska

Opłaty te pełnią funkcje prewencyjne i redystrybucyjne. *Funkcja prewencyjna* realizowana jest poprzez zachęcanie podmiotów (dotyczy to podmiotów gospodarczych) do wyboru technologii, lokalizacji produkcji, instalowania urządzeń ochronnych oraz oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych w sposób najodpowiedniejszy z punktu widzenia ochrony środowiska.

Funkcja redystrybucyjna polega na gromadzeniu i przemieszczaniu środków finansowych przeznaczonych na cele ochrony środowiska.

Opłaty pobierane są za:

- wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza ,
- pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- składowanie odpadów,
- wyłączanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji,
- usuwanie drzew i krzewów.

Opłaty trafiają do funduszy celowych (fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz fundusz ochrony gruntów). Pobierają je organy administracji (np. urząd marszałkowski, organ gminy) lub, jak w przypadku gruntów rolnych i leśnych, wnoszone są bezpośrednio do funduszu celowego.

Podmiot korzystający ze środowiska ustala we własnym zakresie wysokość należnej opłaty (według stawek obowiązujących w okresie, w którym korzystanie ze środowiska miało miejsce) i wnosi ją na rachunek właściwego urzędu marszałkowskiego. Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim to korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska oraz pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w rozumieniu przepisów ustawy Prawo wodne.

Należy także wspomnieć, że podobne opłaty pobiera się na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego za działalność koncesjonowaną.

Administracyjne kary pieniężne

Kary pieniężne nie są sensu stricto środkiem ekonomicznym, są raczej związane z instytucją odpowiedzialności prawnej. Spełniają jednak funkcje podobne do opłat. Kary pobiera się w tych samych sytuacjach co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu, karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ gminy. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa poś przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.

Fundusze celowe

Jak powiedziano wyżej, opłaty i kary zasilają fundusze celowe. Dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego istotne znaczenie mają fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej: NFOŚiGW w Warszawie i WFOŚiGW w Poznaniu oraz powiatowy i gminne FOŚiGW.

Instrumenty społeczne wspomagają realizację programu ochrony środowiska. Zagadnienie to wiąże się z realizacją zasady współdziałania, której służą uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne.

7.1.3. Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne są to narzędzia dla usprawniania współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów a narzędziami są przede wszystkim działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji. Działalność ta prowadzona jest od wielu lat, lecz ciągle wymaga dalszego poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych i społecznych. Edukacja ekologiczna została szerzej omówiona w rozdziale 3.

Czynnikami decydującymi o sukcesie realizowanej edukacji ekologicznej są rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem. Komunikacja społeczna coraz częściej nabiera form zinstytucjonalizowanych. Z jednej strony jest to tworzenie biur komunikacji społecznej w urzędach, z drugiej strony - podpisywanie formalnych deklaracji współpracy z organizacjami społecznymi i wspieranie ich działań poprzez np. wprowadzanie przedstawicieli organizacji do różnego rodzaju ciał opiniotawczo-doradczych, organizowanie regularnych spotkań z organizacjami, itp.

Im szerszy jest zakres strategii / programu i związanych z nią działań, tym więcej jest grup i osób, które mogą wpłynąć na proces opracowywania i wdrażania strategii / programu: od sposobu i jakości komunikowania się z nimi zależą wspólnie wypracowane cele i ich realizacja.

W nowym podziale kompetencji ustawodawca nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy w pierwszej kolejności wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu i rządowych organizacji ochrony środowiska. Mniej jasno wygląda wymiana informacji ze społeczeństwem. Konstytucja RP zapewnia wprawdzie każdemu obywatelowi pełny dostęp do informacji, ale brak wystarczających narzędzi egzekwowania utrudnia korzystanie z tego prawa.

Ustawa - Prawo ochrony środowiska, podobnie jak i poprzednio ustawa o dostępie do informacji o środowisku z 9 listopada 2000 roku, nie przewiduje żadnych ograniczeń w korzystaniu z prawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp do informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie.

Szeroko pojęta komunikacja może służyć:

- wymianie informacji roboczej z innymi osobami pracującymi nad tym samym tematem,
- wspieraniu procesu, np. przekazywaniu określonych informacji politykom, sponsorom czy decydom,
- wciąganiu stron do współpracy, np. budowaniu zainteresowania dzięki rzetelnej i ciekawie podanej informacji, wymiana zdań z osobami o postawie (początkowo) krytycznej, wyjaśnianie stanowisk,
- zapobieganiu zakłóceniom procesu (np. blokowaniu realizacji) poprzez wciągnięcie wszystkich zainteresowanych stron "otwartego planowania" w proces opracowywania strategii / programu
- promocji strategii / programu

Wciągnięcie potencjalnych oponentów w szukanie rozwiązań we wczesnym stadium procesu planowania znacznie zmniejsza ryzyko odwołań i protestów w fazie realizacji, gdy każdy dzień zwłoki jest znacznie droższy, a odwołania na drodze sądowej powodują zwłokę trudną do oszacowania. Profesjonalna wymiana informacji to okazja do zaprezentowania pozytywnej postawy grupy zarządzającej procesem, a otwartość w komunikacji wskazuje na mocną pozycję tego, kto ją prowadzi. Wymiana informacji działa jak system "wczesnego ostrzegania" i zmniejsza ryzyko wystąpienia nieoczekiwanych zakłóceń, o których nie dowiemy się na czas, gdy poszczególne strony będą milczeć. Intensywna wymiana informacji, wciąganie do dyskusji sprzymierzeńców i oponentów, organizowanie akcji informacyjnych, itp. opóźnia wprawdzie działania w początkach procesu, ale w

ostatecznym rozrachunku chroni przed opóźnieniami i nieoczekiwanymi problemami w fazie realizacji projektu

Władze powiatu zdają sobie sprawę z faktu, że dobra komunikacja z różnymi partnerami włączonymi w zagadnienie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego (grupami zadaniowymi) jest podstawą dobrej ich współpracy, prowadzącej do większego zaangażowania w realizację polityki ochrony środowiska.

Współdziałanie jest niezbędnym instrumentem w przypadku konieczności uczestniczenia kilku podmiotów w finansowaniu przedsięwzięcia objętego programem ochrony środowiska. Jest to jednocześnie najlepszy przykład partnerstwa, także publiczno-prywatnego w celu np. wykonania tzw. montażu finansowego. Uczestnictwo prywatnych właścicieli działek (np. w przypadku budowy systemu kanalizacji, sieci wodociągowych, dróg) wymaga zastosowania rozwiązań prawnych umożliwiających uczestnictwo grupy prywatnych podmiotów fizycznych jako partnera dla innych podmiotów prawnych. Takie rozwiązania w postaci np. utworzenia komitetu budowy, mogą także umożliwić formalne przekazywanie dofinansowania grupie prywatnych właścicieli ze strony podmiotu dysponującego środkami na realizację przedsięwzięcia np. w rodzaju przydomowych oczyszczalni ścieków.

Podobne rozwiązanie może być przyjęte w przypadku wspomagania przedsięwzięć związanych ze zmianą nośnika energii w systemach ogrzewania w domach mieszkalnych.

Współdziałanie w ramach gospodarki wodno-ściekowej czy gospodarki odpadami będzie polegało na uzgodnieniach dotyczących finansowania i organizacji działań w tym zakresie. Szczególnie istotne będzie działanie w porozumieniu w przypadku współfinansowania przedsięwzięć oraz korzystania z funduszy UE. Stosowne porozumienia (być może o charakterze stowarzyszenia) należy poczynić wcześniej z uwagi na wymagania proceduralne w przypadku aplikacji o fundusze w UE.

Władze powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego oczekują współpracy ze strony poszczególnych gmin, związków gmin, przemysłu i organizacji publicznych, dla osiągnięcia lepszego poziomu ochrony środowiska. Konwencjonalne podejście do kształtowania polityki ochrony środowiska (system nakazowo-kontrolny z wykorzystaniem instrumentów regulacyjnych i bodźców ekonomicznych) jest wciąż dominujące; przemysł musi spełniać normy i uiszczać opłaty ustanowione przez rząd, a przeważającymi technikami ochronnymi są technologie "końca rury", np. utylizacja odpadów. Korzystne uzupełnienie stanu obecnego w zakresie efektywnego zarządzania środowiskiem powinno stanowić komplementarne podejście bazujące na współpracy, z zaangażowaniem "grup zadaniowych / docelowych". Kooperatywne kształtowanie polityki ochrony środowiska jest efektywniejsze dla np. zrównoważonego rozwoju przemysłu, turystyki i rekreacji niż tradycyjne regulacje nakazowo-kontrolne. Wynika to z lepszego wykorzystania potencjału zaangażowanych stron.

Szczegółowe omówienie współpracy w ramach wdrażania "Programu ochrony środowiska dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego", zostało przedstawione w dalszej części dokumentu (par. 7.3.).

7.1.4. Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Strategie i programy wdrożeniowe

"Strategia Rozwoju Powiatu CzarnkowskoTrzcianeckiego" jest dokumentem nadrzędnym względem wszystkich innych dokumentów, która określa cele strategiczne, kierunkowe i szczegółowe w rozwoju społeczno-gospodarczym i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla polityk branżowych i programów realizacyjnych, w tym polityki ochrony środowiska.

"Program ochrony środowiska dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego na lata 2005 - 2012" jest zarówno planem polityki ochrony środowiska do 2012 roku, jak i programem wdrożeniowym na lata 2005 - 2008. Należy jednak zaznaczyć, że program ochrony środowiska jest programem, który uwzględnia cele i kierunki wskazane w "Strategii ..." poprzez ich integrację z aspektami ekologicznymi.

Również "Plan gospodarki odpadami" jest planem strategicznym i wdrożeniowym.

Systemy zarządzania środowiskowego

Od zakładów przemysłowych, które nadal są źródłem poważnych zagrożeń dla środowiska, oczekuje się zwiększonej aktywności na rzecz jego ochrony. Ochrona ta nie może sprowadzać się tylko do naprawy już zaistniałych szkód i spełniania wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska. Konieczne staje się przede wszystkim zapobieganie powstawaniu negatywnych oddziaływań czy szkód w środowisku. Zasada zrównoważonego rozwoju stwarza podstawę do zmiany nastawienia przedsiębiorców do ochrony środowiska, polegające na samodzielnym definiowaniu problemów i szukaniu (z wyprzedzeniem) środków zaradczych. Stąd powstała koncepcja *zarządzania środowiskowego*.

Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14 000 EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwie korzyści wynikające z jego wprowadzenia.

W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzania środowiskowego w pozwolenia wydawane przez Wojewodę lub Starostę dla zakładów zlokalizowanych na terenie powiatu. Takie podejście jest zgodne z polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.

Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Starostwa Powiatowego i jednostek podległych.

7.2. Organizacja zarządzania środowiskiem

7.2.1. Wprowadzenie

Zarządzanie środowiskiem w okresie początkowym będzie wymagało wyodrębnienia struktury zarządzania środowiskiem od struktury zarządzania tym programem. Jednakże, docelowo program ten powinien utożsamiać się z systemem zarządzania środowiskiem w powiecie. Jest to jeden z najważniejszych celów postawionych przed zarządzającymi programem. Program powinien wypracować instrumentarium, które umożliwi osiągnięcie unifikacji zarządzania programem z zarządzaniem środowiskiem.

7.2.2. Ogólne zasady zarządzania środowiskiem

Dotychczasowy rozwój teorii i praktyki zarządzania ekologicznego wskazuje, że system zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach:

- zanieczyszczający płaci, użytkownik płaci,
- przezorności,
- współodpowiedzialności,
- pomocniczości.

Są to zasady powszechnie już akceptowane i stosowane w wielu krajach. Jednocześnie z istoty koncepcji zrównoważonego rozwoju wynikają tzw. złote reguły zarządzania ekologicznego:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość ich substytucyjnego kompensowania zasobami odnawialnymi,

- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekroczona,
- różnorodność biologiczna środowiska nie powinna maleć.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W powiecie zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez powiat) oraz działań poszczególnych gmin, ważnych w skali powiatu, a także jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w powiecie.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymywanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urzędzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urzędzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,

Jak wcześniej powiedziano, podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są wojewoda i starosta. Istotnym novum w nowym podziale kompetencji jest nałożenie na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych ochrony środowiska obowiązku wzajemnego informowania się i uzgadniania. Na uwagę zasługuje w tym kontekście wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska, a także przyznanie odpowiednich uprawnień kontrolnych organom samorządowym.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Zarządy województw, powiatów i gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa.

Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Samorząd powiatowy określa również strategię rozwoju powiatu, na którą składa się m.in. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

7.2.3. Zarządzanie Programem ochrony środowiska

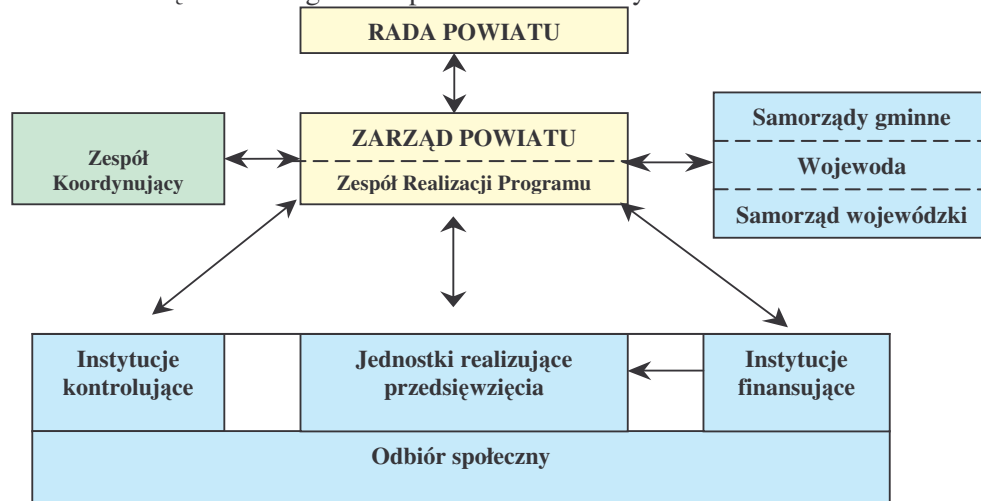
Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia

Programu i swojego uczestnictwa w nim. Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem.
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu.
- Społeczność powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Schemat zarządzania Programem przedstawiono na rycinie.

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Zarządzie Powiatu, który składa Radzie Powiatu raporty z wykonania Programu. Zarząd współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz samorządami gminnymi, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (np. poprzez WFOŚiGW w Poznaniu, środki samorządu województwa).

Ponadto Zarząd Powiatu współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (m.in.: IS, WIOŚ, WSSE).

Optymalizację zarządzania procesem wdrażania Programu może dać utworzeniem komórki wykonawczej Programu - Zespołu Realizacji Programu, w którym wiodącą rolę będą pełnili wyznaczeni pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Czarnkowie. W skład Zespołu powinni wejść także pracownicy wydziałów ochrony środowiska poszczególnych gmin powiatu. Zadaniem tego Zespołu powinny być przede wszystkim:

- koordynacja działań i współdziałania uczestników Programu,
- monitoring realizacji zadań Programu,
- sprawozdawczość przed Radą Programu,
- udrażnianie kanałów przepływu informacji niezbędnych w koordynacji działań w Programie.

W ramach Zespołu Realizacji Programu należy wyznaczyć osobę, która będzie pełniła rolę Kierownika Wdrażania Programu. Kierownik (pracownik Wydz. OŚRiL Starostwa Powiatowego) będąc odpowiedzialnym za pracę Zespołu, będzie ściśle współpracował z Radą Programu i Zarządem Powiatu.

Bezpośrednim realizatorem większości zadań nakreślonych w programie są samorządy gminne jako realizatorzy inwestycji w zakresie ochrony środowiska na własnym terenie, a także podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program.

Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Następuje uporządkowanie i uczytelnienie samego procesu planowania i zarządzania na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji.

Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć.

7.2.4. Monitoring wdrażania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań
- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- Analizy przyczyn tych rozbieżności.

Organ wykonawczy Powiatu (poprzez Zespół Realizacji Programu) będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu. Ocena ta będzie podstawą przygotowania raportu z wykonania Programu.

W cyklu czteroletnim będzie oceniany stopień realizacji przedsięwzięć, poprzez system wskaźników monitoringu. Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska:

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata)
- Opracowanie listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych czterech latach (co cztery lata)
- Aktualizacja celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

7.2.5. Harmonogram wdrażania Programu

W tabeli przedstawiono harmonogram wdrażania „Programu Ochrony Środowiska powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego”. Harmonogram ten ujmuje cyklicznie prowadzone działania opisane wcześniej.

Należy jednak zaznaczyć, iż możliwe są modyfikacje tego harmonogramu w zależności od oceny postępów w zakresie osiągnięcia celów i zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

L.p.	Zadania	Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Program ochrony środowiska dla powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego na lata 2005 - 2012									
1.	a. Polityka ochrony środowiska do 2012 roku (cele i kierunki działań)	2005 - 2012					2008-2016		
	b. Plan operacyjny na lata 2005 - 2008	2005-2008					2009-2012		
2.	Monitoring								
2.1.	Monitoring stanu środowiska		X	X	X	X	X	X	X
2.2.	Monitoring wdrażania Programu								
	a. Mierniki efektywności Programu			X		X		X	
	b. Ocena realizacji planu operacyjnego i przygotowanie następnego na najbliższe 4 lata			X		X		X	
	c. Raporty z wykonania Programu			X		X		X	
	d. Ocena realizacji celów ekologicznych i kierunków działań					X			
	e. Aktualizacja Programu					X			

7.3. Współpraca w ramach wdrażania Programu

7.3.1. Wprowadzenie

Niezależnie od istniejących kompetencji na poszczególnych szczeblach zarządzania i zakresu odpowiedzialności uwarunkowanej ustawodawstwem, bardzo ważnym czynnikiem sukcesu Programu jest dobra i szeroko pojęta współpraca między różnymi partnerami, uczestnikami Programu. Współpraca powinna uwzględniać następujące zasady:

- swobody działania - poszczególne podmioty mają swobodę działania według posiadanych przez nie kompetencji. Realizują one własne cele zapisane w statutach; mają własne struktury, procedury, techniki działania zapisane w dokumentach organizacyjnych i regulaminach,
- dobrowolności i równości,
- efektywnego użycia środków (zasobów) - na wszystkich podmiotach ciąży obowiązek efektywnego i racjonalnego użycia środków,
- wykorzystania prostych rezerw - priorytetem w polityce krótko- i średniookresowej powinny być działania przynoszące duże efekty ekologiczne przy stosunkowo niskich nakładach. Do tych działań należą wszelkie działania prewencyjne, poprawa organizacji zarządzania, wprowadzanie zasad czystszej produkcji, poszanowanie energii i surowców oraz edukacja ekologiczna i działania na rzecz podniesienia świadomości ekologicznej,
- pomocniczości i solidarności - wszyscy uczestnicy Programu są zobowiązani do współpracy w realizacji Programu, do solidarnego ponoszenia kosztów jego realizacji oraz wspierania słabszych partnerów.

Postępowanie wszystkich uczestników programu zgodnie z tymi zasadami gwarantuje:

- uspołecznienie decyzji,
- współdziałanie,

- równość podmiotów uczestniczących w zarządzaniu,
- swobodę przepływu informacji.

Ponizej wymieniono najważniejszych partnerów, z którymi władze powiatu będą współpracować w ramach wdrażania Programu.

7.3.2. Jednostki szczebla wojewódzkiego

Środki finansowe na realizację programu będą pochodziły także z budżetu Wojewody i z budżetu samorządu województwa wielkopolskiego. Zgodnie z POŚ. Art. 17, ust. 2 projekt programu musi być opiniowany przez Zarząd Województwa Wielkopolskiego.

7.3.3. Sąsiednie powiaty i gminy

Zagrożenia dla środowiska mogą mieć pochodzenie lokalne, ale także mogą wynikać z zanieczyszczeń pochodzących spoza obszaru powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego. Oznacza to także możliwość wpływu zanieczyszczeń pochodzących z obszaru powiatu na obszary sąsiednich gmin. Stąd wynika potrzeba rozwiązania pewnych problemów w oparciu o współpracę z sąsiednimi gminami. Współpraca ta, może przynieść także wymierne korzyści ekonomiczne.

7.3.4. Inspekcja Ochrony Środowiska - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska kontroluje respektowanie prawa przez podmioty gospodarcze w zakresie korzystania ze środowiska oraz koordynuje lokalne sieci monitoringu środowiska. WIOŚ jest również zobowiązany informować zarząd powiatu o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla danego terenu.

W okresie wdrażania programu zostanie zintensyfikowana współpraca, zwłaszcza w zakresie wymiany informacji i wiedzy. Informacje zdobyte przez WIOŚ w trakcie kontroli zakładów przemysłowych mogą być podstawą weryfikacji wydawanych pozwoleń, zwłaszcza dla tych zakładów, które będą wdrażały normy zarządzania środowiskowego.

7.3.5. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Posiadanie odpowiednich środków finansowych jest bardzo ważnym warunkiem wdrożenia programu ochrony środowiska. Wiele działań będzie realizowane poprzez środki pochodzące z przedmiotowych funduszy. Są to: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu (WFOŚiGW). Dokonanie wyboru priorytetów musi opierać się o dobrą współpracę między władzami powiatu, a Narodowym i Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, tak, aby realizowane inwestycje przyniosły jak największe efekty dla środowiska i zdrowia człowieka.

Inwestycje ekologiczne realizowane przez powiat i gminy są finansowane również ze środków pochodzących z Gminnego i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Należy zaznaczyć, że w perspektywie długoterminowej udział środków pochodzących z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (narodowego, wojewódzkiego, powiatowego i gminnego) w inwestycjach na rzecz ochrony środowiska będzie malał, co wynika z prognozowanych coraz mniejszych wpływów.

7.3.6. Inne jednostki finansujące inwestycje ekologiczne

Bank Ochrony Środowiska (BOŚ) udziela preferencyjnych kredytów na inwestycje proekologiczne. BOŚ przy udzielaniu pożyczek kieruje się podobnymi kryteriami jak NFOŚiGW. Są to efektywność ekologiczna i ekonomiczna zadania, jak również zgodność z priorytetami dla polityki ekologicznej. Źródłem finansowania inwestycji mogą być również kredyty z linii kredytowych obsługujących uzgodnione programy Banku Światowego lub Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych oraz inwestorów prywatnych.

Pozarządową instytucją, która może dofinansować działania proekologiczne, głównie dotyczące ochrony powietrza i ochrony różnorodności biologicznej jest Ekofundusz.

W najbliższych latach będzie można korzystać z funduszy strukturalnych UE, które mogą wspomagać, m.in. podstawową infrastrukturę gospodarczą: gospodarkę odpadami, rekultywację terenów poprzemysłowych, przyrodę, gospodarkę wodno-ściekową.

7.3.7. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu (np. LOP, Salamandra) mogą być organizatorami różnorodnych form pozalekcyjnych edukacji ekologicznej, olimpiad i konkursów ekologicznych, kampanii społecznych w szkołach i zakładach pracy na rzecz ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego. Oczekuje się także ich udziału w procesie wdrażania programu, zwłaszcza w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców, nastawionej przede wszystkim na środowisko miejsca zamieszkania.

7.3.8. Podmioty gospodarcze

Znaczący wpływ na środowisko mają zakłady przemysłowe. Spowodowane to jest między innymi emisją zanieczyszczeń do powietrza, wody i gleby. Wpływ ten jest częściowo ograniczany poprzez wydawanie, przez odpowiednie służby, pozwoleń na emisje oraz gospodarcze korzystanie ze środowiska. Coraz bardziej rygorystyczne normy emisyjne narzucane przez prawo, jak również zaniedbania w zakresie ochrony środowiska w latach poprzednich, powodują konieczność ponoszenia przez podmioty gospodarcze znaczących nakładów inwestycyjnych w celu dotrzymania narzuconych odpowiednich norm i poprawy stanu środowiska. Często dla lepszego zarządzania środowiskiem zakłady decydują się na wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego, co powinno być wspierane przez władze wojewódzkie i władze powiatu.

7.3.9. Inne instytucje i organizacje

Do innych instytucji i organizacji, z którymi władze powiatu będą współpracować należy zaliczyć:

- Zarządy Dróg i Komunikacji,
- Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych,
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Wszystkie te jednostki zajmują ważne miejsce na polu ochrony środowiska i ich doświadczenia będą wykorzystane przy realizacji Programu Ochrony Środowiska.

7.4. Główne działania w ramach zarządzania środowiskiem

W oparciu o poprzednie paragrafy niniejszego rozdziału w tabeli przedstawiono najważniejsze działania w ramach następujących zagadnień: wdrażanie "Programu ochrony środowiska" (koordynacja, weryfikacja planu operacyjnego, weryfikacja celów ekologicznych i strategii ich realizacji, współpraca z różnymi jednostkami), edukacja i komunikacja ze społeczeństwem (w tym system informacji o środowisku), systemy zarządzania środowiskiem, monitoring stanu środowiska. Dla każdego zagadnienia wskazano instytucje uczestniczące w realizacji wyszczególnionych działań.

Tabela 1 Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2005 – 2008	Instytucje uczestniczące
1.	Wdrażanie "Programu ochrony środowiska dla Powiatu Czarnkowsko-trzcianeckiego"	<ul style="list-style-type: none"> – Koordynacja wdrażania "Programu ..." – Współpraca z różnymi jednostkami – Ocena wdrożenia planu operacyjnego i jego weryfikacja (2008, 2012) – Ocena realizacji i weryfikacja celów ekologicznych i kierunków działań (2008, 2012) – Raporty o wykonaniu Programu (2x, 2006 i 2008) 	Starosta, Zarząd Powiatu, Samorząd Województwa, Wojewoda, Jednostki wdrażające Program
2.	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się tym zagadnieniem – Realizacja ustawy o dostępie do informacji o środow. i jego ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko – Większe wykorzystanie mediów (prasa, telewizja, internet) w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, w tym realizacji programów – Stosowanie systemu "krótkich informacji" o środowisku (wydawanie ulotek i broszur informacyjnych) – Szersze włączenie organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej i komunikacji ze społeczeństwem 	Starosta, Wojewoda, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3.	Systemy zarządzania środowiskiem	– Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Starosta, Wojewoda Fundusze celowe
4.	Monitoring stanu środowiska	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring wód powierzchniowych Monitoring powietrza Monitoring gleb Monitoring hałasu 	WIOŚ, WSSE

8. ASPEKTY FINANSOWE WDRAŻANIA PROGRAMU

8.1. Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale omówiono ramy finansowe i szacunkowy udział potencjalnych źródeł finansowania w kosztach realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie...". Koszty wdrażania "Programu ..." zostały określone dla okresu 2005 - 2008¹. Dla dalszych okresów (po 2008 roku) koszty powinny być szacowane w następnych etapach realizacji Programu, w ramach uściślenia informacji i korygowania działań na podstawie badań monitoringowych.

Koszty wdrożenia przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie ochrony środowiska" dla okresu 2005 - 2008, podane są w cenach IV kwartału 2004 roku.

8.2. Ramy finansowe wdrażania "Programu ochrony środowiska"

Niezbędnym elementem "Programu ochrony środowiska" jest wskazanie ram finansowych wdrażania "Programu ..." poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Są to środki własne gmin powiatu, środki podmiotów gospodarczych, środki budżetu Państwa i budżetu województwa wielkopolskiego, a także środki pochodzące z funduszy celowych i środki pomocowe.

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większą część wydatków ponoszą samorządy terytorialne, fundusze ekologiczne i przedsiębiorstwa, natomiast udział środków budżetu państwa jest mały.

W poprzednich latach przeciętny udział funduszy ochrony środowiska oraz dopłat do kredytów uruchamianych przez Bank Ochrony Środowiska wynosił około 30% wartości inwestycji. W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) powinna polegać na koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy ochrony środowiska, ze względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenie wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych, funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (2005 - 2008).

Inwestycje przewidywane do realizacji w przemyśle będą finansowane ze środków własnych i kredytów komercyjnych oraz uzupełniająco z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe w skali województwa.

Jak wspomniano wcześniej, istotny ciężar finansowania inwestycji w infrastrukturze pozostanie na barkach gmin (kanalizacja, oczyszczalnie ścieków), a także budżetu państwa (obwodnica Czarnkowa itp), często poprzez zaciąganie długu w bankach i w międzynarodowych instytucjach finansujących (np. EBOiR). Coraz częściej gminy podejmują decyzje o udzieleniu praw inwestorowi zewnętrznemu do wykonywania działań z zakresu ochrony środowiska poprzez spółki z udziałem gminy, który to udział jest gwarancją jej wpływu na decyzje podejmowane przez spółkę oraz na jakość świadczonych usług.

¹ Bez kosztów realizacji przedsięwzięć dot. gospodarowania odpadami. Koszty te podano w Planie gospodarki odpadami.

8.3. Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2004 - 2007

8.3.1. Wprowadzenie

Kalkulacja kosztów przedstawiona w par. 8.3.2. dotyczy wykonania zadań z zakresu:

- Zarządzania środowiskiem zgodnie z celami i strategią Programu ochrony środowiska; koordynacja / zarządzanie, monitoring wdrażania programu, doskonalenie przepływu informacji, edukacja ekologiczna
- Inwestowania w techniczną infrastrukturę ochrony środowiska (zgodnie z listą przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2005 - 2008 (plan operacyjny rozdz. 5)

8.3.2. Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2005 – 2008

Szacunkowe koszty wdrażania "Programu ..." w latach 2005 - 2008 przedstawiono w tabeli zbiorczej. Koszty te zostały określone opierając się na:

- szczegółowych danych zgłoszonych przez różne jednostki nt. kosztów realizacji konkretnych przedsięwzięć lub szacunku kosztów przeprowadzony na podstawie średnich wskaźników dotyczących budowy i eksploatacji urządzeń,
- ocenie wielkości środków możliwych do zaangażowania (tzw. ramy finansowe)

Lp.	Zagadnienie	Sumaryczne koszty w latach 2004-2007 (tys. PLN)	Udział w kosztach ogółem (%)
1.	Zarządzanie Programem	10	0,01
2	Edukacja Ekologiczna	2131	1,15
3	Ochrona przyrody i krajobrazu	1016	0,55
4	Ochrona lasów	121	0,07
5.	Ochrona gleb	1100	0,60
6.	Ochrona jakości wód i poprawa stosunków wodnych	108502	58,78
7.	Ochrona powietrza atmosferycznego	70995	38,46
8.	Ochrona przed hałasem	718	0,39
Razem w latach 2005 - 2008		184 593	100

8.3.3. Prognoza podziału kosztów wg źródeł finansowania

Struktura finansowania wdrażania Programu ochrony środowiska powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego w latach 2005–2008, powinna być następująca:

Źródło	Udział	
	%	tys. PLN
Środki własne gmin i powiatu (w tym P i GFOŚiGW)	14,8	27 319
Fundusze ekologiczne	9,6	17 720
Budżet państwa	5,5	10 105
Środki pomocowe UE	67,3	124 165
Zakłady przemysłowe	2,9	5 284
RAZEM	100,0	184 593

9. Spis literatury

1. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2002-2010, Arcadis Ekokonrem, 2002r.
2. Strategia Rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Krzyż Wielkopolski 2003-2012; 2003r.
3. Plan rozwoju lokalnego gminy Drawsko; 2004r.
4. Program ochrony środowiska dla Gminy Lubasz na lata 2004-2011; 2004r.
5. Program ochrony środowiska dla miasta i gminy Krzyż na lata 2004-2011; 2004r.
6. Materiały pn. „Powiat Czarnkowski-Trzcieński”; Starostwo Powiatowe w Czarnkowie, 2003r.
7. Stan środowiska w Wielkopolsce w 2002 r. – WIOŚ 2002r.
8. Stan środowiska w Wielkopolsce w 2003 r. – WIOŚ 2002r.
9. Rocznik Statystyczny Województwa Wielkopolskiego, US Poznaniu, 2003r.
10. Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2000, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2001r.
11. II Polityka Ekologiczna Państwa, Warszawa, 2001r.
12. Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002r.
13. Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, Państwowy Instytut Geologiczny, Zakład Geologii i Hydrologii Inżynierskiej, Warszawa, 2000r.
14. Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000 - 2006; Ministerstwo Środowiska, 2000r.
15. Narodowa strategia edukacji ekologicznej, Ministerstwo Środowiska, 1998r.
16. NATURA 2000 Europejska sieć ekologiczna, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002r.
17. II Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002r.
18. Spójna polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 1998r.
19. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Instytut Ochrony Środowiska, Zakład Polityki Ekologicznej, 2002r.
20. Geografia Regionalna Polski, J. Kondracki, 1998r.
21. Budowa geologiczna Polski, J. Malinowski, PIG 1991r.